

Zarządzenie Nr 256/2024
Prezydenta Miasta Włocławek
z dnia 17 czerwca 2024 r.

w sprawie przeprowadzenia konsultacji projektu uchwały Rady Miasta Włocławek w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Włocławek na lata 2021-2025.

Na podstawie art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713, poz. 1378), art. 5 ust. 2 pkt 3 i 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057) oraz § 4 ust. 1 i 3 uchwały Nr XLVII/227/10 Rady Miasta Włocławek z dnia 27 września 2010 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji, zmienionej uchwałą Nr XII/141/11 Rady Miasta Włocławek z dnia 29 sierpnia 2011 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 2010 r. Nr 163, poz. 2081 oraz z 2011 r. Nr 233, poz. 2151),

zarządza się co następuje:

§ 1. Przeprowadzenie z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz Miejską Radą Działalności Pożytku Publicznego we Włocławku, konsultacji projektu uchwały Rady Miasta Włocławek w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Włocławek na lata 2021-2025, stanowiącego załącznik nr 1 do niniejszego zarządzenia.

§ 2. 1. Konsultacje zostaną przeprowadzone w terminie 02.11.2024 w następujących formach:

- 1) opinii, wydanej przez Miejską Radę Działalności Pożytku Publicznego,
- 2) opinii przez organizacje pozarządowe oraz podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy.

2. Zgłoszenie opinii do projektu uchwały, który stanowi załącznik nr 1 do niniejszego zarządzenia, należy składać pisemnie na formularzu konsultacji, który stanowi załącznik nr 2 do niniejszego zarządzenia, do sekretariatu Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie we Włocławku, ul. Ogniowa 8/10 lub elektronicznie na adres: sekretariat@mopr.wloclawek.pl

§ 3. Za przeprowadzenie konsultacji projektu ww. uchwały odpowiedzialny jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku

§ 4. Wykonanie zarządzenia powierza się Dyrektorowi Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie we Włocławku.

§ 5. Nadzór nad wykonaniem zarządzenia powierza się właściwemu w zakresie nadzoru Zastępcy Prezydenta Miasta.

§ 6. 1. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

2. Zarządzenie podlega podaniu do publicznej wiadomości poprzez ogłoszenie w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Włocławek a także oraz na stronie www.wloclawek.pl w zakładce organizacje pozarządowe, konsultacje projektów aktów prawa miejscowego, na tablicy informacyjnej Urzędu Miasta Włocławek oraz w BIP Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie we Włocławku.

*Projekt zarządzenia
pogodzone pod kątem
formalno-prawnym*

RADCA PRAWNY

[Podpis]
Wiesława Konopczyńska
Tr/W-121/86

PREZYDENT MIASTA
[Podpis]
Dr Marek Wojtkowski

UZASADNIENIE

Obowiązek konsultowania projektów aktów normatywnych dotyczących sfery zadań publicznych z radą działalności pożytku publicznego i organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057) wynika z art. 5 ust. 2 pkt 3 i 4 ustawy.

Szczegółowy sposób oraz formę ich przeprowadzenia określa Uchwała Nr XLVI/227/10 Rady Miasta Włocławek z dnia 27 września 2010 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji zmieniona uchwałą Nr XII/141/11 Rady Miasta Włocławek z dnia 29 sierpnia 2011 r.

Projekt uchwały w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Włocławek na lata 2021 - 2025 , obejmuje zadania z zakresu sfery zadań publicznych, określone w art. 4 ust. 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, dlatego wymaga przeprowadzenia konsultacji.

ZASTĘPCA PREZYDENTA

Domidela Koczarska

DYREKTOR WYDZIAŁU

Elżbieta Dynarska

Załącznik Nr 1
do Zarządzenia nr 266/2021
Prezydenta Miasta
Włocławek
z dnia 17 czerwca 2021r.

Uchwała Nr .....
Rady Miasta Włocławek
z dnia .....

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Włocławek na lata 2021 - 2025.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 713, poz. 1378), art. 92 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 920), art. 16b, art. 17 ust. 1 pkt 1 oraz art. 19 pkt 1 w związku art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876, poz. 2369 i z 2021 r. poz. 794, poz. 803),

uchwała się co następuje:

- § 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Włocławek na lata 2021-2025 w brzmieniu określonym w Załączniku do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Włocławek.
- § 3. 1. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.
3. 2. Uchwała podlega podaniu do publicznej wiadomości poprzez ogłoszenie w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Włocławek. a także na stronie www.wloclawek.pl w zakładce organizacje pozarządowe, konsultacje projektów aktów prawa miejscowego.

UZASADNIENIE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 16 b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876, poz. 2369 i z 2021 r. poz. 794, poz. 803).

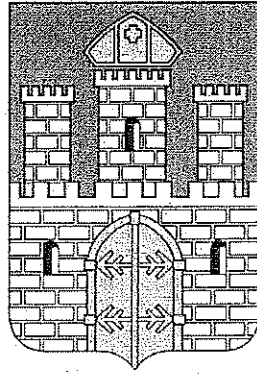
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego, co oznacza osiąganie wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji i polityki społecznej. Opracowana strategia wytycza główne kierunki działań samorządu miasta w zakresie polityki społecznej oraz stanowi podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu poprawy negatywnych zjawisk występujących w obrębie danej społeczności. Jest dokumentem bazowym, w odniesieniu do którego, powinny być konstruowane programy i projekty, skierowane do konkretnych grup odbiorców. Powinna stanowić także, narzędzie wykorzystywane w procesie pozyskiwania środków finansowych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej z funduszy europejskich.

Mając na uwadze powyższe, przyjęcie uchwały znajduje uzasadnienie.

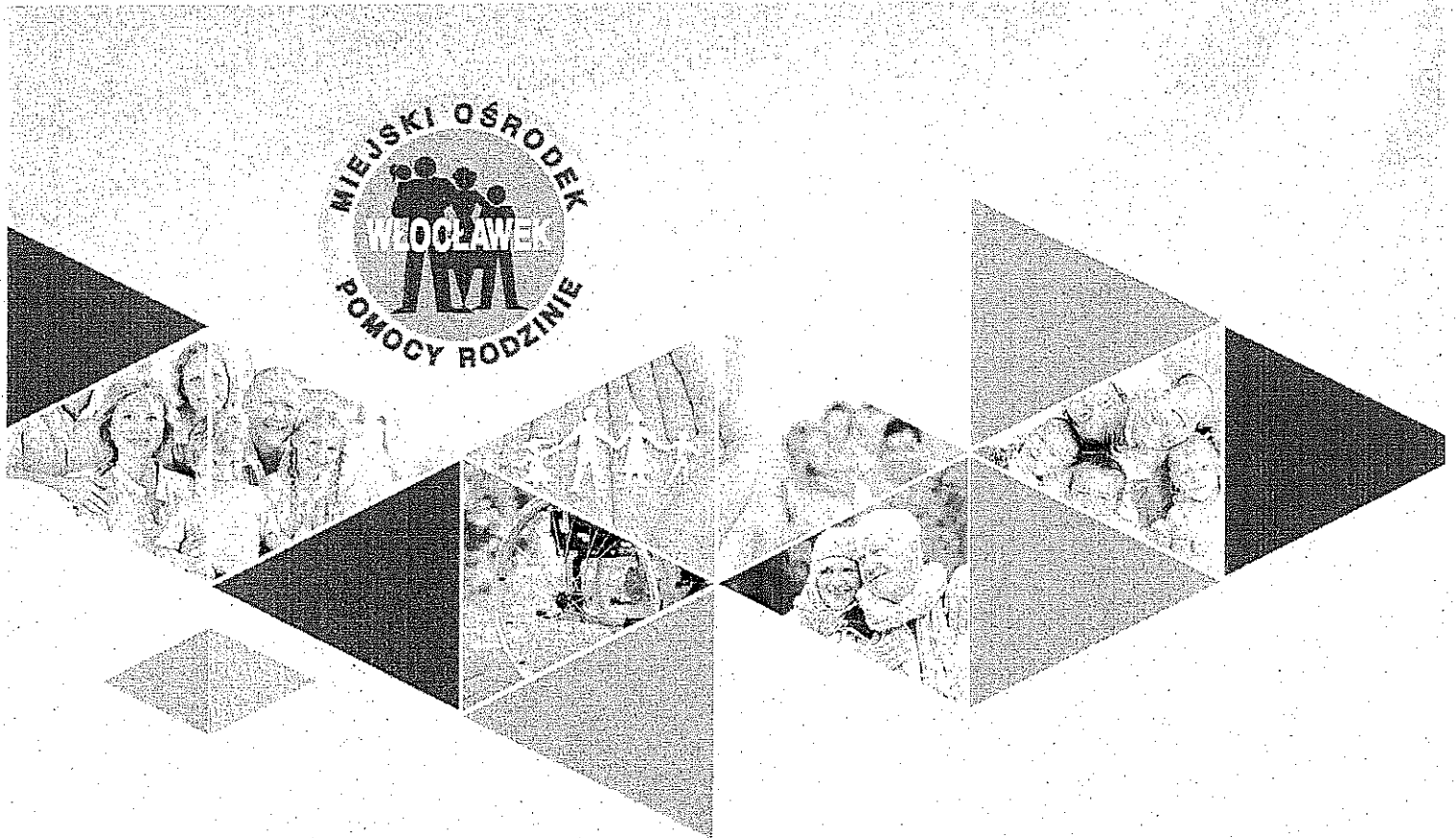
DYREKTOR WYDZIAŁU

Elżbieta Dynarska

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
dla
MIASTA WŁOCŁAWEK
na lata 2021 - 2025

Włocławek 2021

Spis treści

1. Wstęp	3
1.1 Proces opracowania strategii	4
1.2 Uwarunkowania prawne i zgodność z innymi dokumentami strategicznymi.....	6
2. Diagnoza	9
2.1 Charakterystyka miasta Włocławek.	9
2.2 Demografia	10
2.3 Powody i kwestie społeczne wpływające na korzystanie z pomocy społecznej.....	15
3. Analiza SWOT	53
4. Misja, cele strategiczne i kierunki działań	65
5. Ramy finansowe	89
6. Monitoring, wdrażanie i ewaluacja	89
7. Zakończenie	90
8. Aneksy	92

1. Wstęp

Polityka społeczna oznacza racjonalną działalność państwa i innych podmiotów zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądanych struktur społecznych i stosunków społeczno-kulturowych, służących efektywnemu i sprawiedliwemu zaspokojeniu potrzeb społeczeństwa. Na poziomie lokalnym jednym z podstawowych narzędzi służących jej realizacji jest strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Włocławek na lata 2021-2025 została opracowana dla wyznaczenia celów strategicznych oraz kierunków działań mających w efekcie przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, a w szczególności tych osób, które są zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Dokument jest kontynuacją działań zawartych w Strategii Rozwoju Miasta Włocławek na lata 2016-2020 określającym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie miasta. W Strategii na lata 2021-2025 założono kontynuację podjętych wcześniej przedsięwzięć oraz zaktualizowano jej cele tak, aby odpowiadały bieżącym problemom mieszkańców Miasta Włocławek. Strategia rozwiązywania problemów społecznych, jako jedno z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej, ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych podejmowanych w celu poprawy warunków życia mieszkańców, a w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, aby doprowadzić do ich usamodzielnienia i integracji społecznej.

Potrzeba opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021–2025 wyniknęła z zakończenia okresu realizacji dotychczasowego dokumentu tj. Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016 – 2020. Celem niniejszego dokumentu jest przedstawienie bilansu korzystnych i niekorzystnych cech społecznych miasta i na ich podstawie opracowanie dokumentu, dzięki któremu możliwe będzie sprawne i racjonalne organizowanie działań, zmierzających do rozwiązywania problemów społecznych, między innymi poprzez wprowadzanie programów służących realizacji zadań pomocy społecznej.

Strategia ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie globalnym, europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

1.1. Proces opracowywania Strategii

Obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych dla gminy i powiatu nakłada ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Wskazuje ona podstawowe elementy strategii, nie określając szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Powinna zawierać w szczególności: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunki niezbędnych działań, sposób realizacji strategii, jej ramy finansowe oraz wskaźniki realizacji działań.

W procesie opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Włocławek zastosowano podejście partycypacyjne. Zastosowanie takiego podejścia wynika z wymagań stawianych przed samorządami oraz z dostrzegalnej przez przedstawicieli władzy samorządowej potrzeby, aby jak najpełniej angażować przedstawicieli lokalnych społeczności w podejmowanie decyzji.

Partycypacja społeczna to efekt wdrażania konstytucyjnej zasady subsydiarności. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie dla budowania współpracy i zapewnienia warunków udziału w życiu publicznym obywateli, najczęściej zrzeszonych w nieformalnych grupach społecznych lub działających w ramach organizacji pozarządowych.

Proces opracowania Strategii rozpoczęty został we wrześniu 2020 roku Zarządzeniem Dyrektora MOPR w sprawie powołania Zespołu do prac nad opracowaniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Włocławek na lata 2021–2025. Skład zespołu tworzyli:

- a) Stanisława Matejska – Zastępca Dyrektora ds. Pomocy Środowiskowej - koordynator zespołu,
- b) Agnieszka Chmielewska – Zastępca Dyrektora ds. Wsparcia Społecznego - zastępca koordynatora zespołu,
- c) Monika Michalak – Kierownik Sekcji Strategii, Programów i Sprawozdawczości - zastępca koordynatora zespołu,
- d) Ewa Krusińska – Kierownik Sekcji Wsparcia Rodziny i Rodzinnej Pieczy Zastępczej – zastępca koordynatora zespołu,
- e) Zbigniew Piechocki – Kierownik Sekcji Specjalistycznej Pomocy Rodzinie i Interwencji Kryzysowej – członek zespołu,
- f) Alicja Krysińska – Kierownik Sekcji Świadczeń Rodzinnych – członek zespołu,
- g) Agnieszka Skonieczna – Kierownik Sekcja Realizacji Świadczeń Społecznych – członek zespołu,

- h) Anna Radkowska – Kierownik Działu Rehabilitacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych – członek zespołu,
- i) Violetta Bronikowska – Kierownik Centrum Informacji i Profilaktyki Społecznej Osób Niepełnosprawnych – członek zespołu,
- j) Piotr Podlaski – koordynator Zespołu ds. Pomocy Osobom Bezdomnym – członek zespołu,
- k) Małgorzata Kamińska - Tomaszkiwicz – Klubu Integracji Społecznej – członek zespołu.

Zespół pracował nad dokumentem w okresie od września 2020 roku do maja 2021 roku. Podczas spotkań roboczych Zespół opracował plan Strategii oraz określił metody przygotowania materiału. W trakcie prac, Zespół akceptował również dane diagnostyczne oraz analizę SWOT. Wypracował misję, cel główny oraz podstawową siatkę celów strategicznych i operacyjnych, wskaźniki, prognozę zmian, źródła finansowania oraz system wdrażania, monitorowania i ewaluacji dokumentu. Ze względu na niezwykle dynamiczną sytuację w kraju związaną z rozprzestrzenianiem się choroby COVID-19, działania związane z opracowywaniem dokumentu odbywały się głównie za pośrednictwem poczty elektronicznej, telefonicznie oraz w czasie ograniczonych osobowo spotkań zespołu roboczego.

Ponadto do prac nad Strategią włączono przedstawicieli organizacji pozarządowych i instytucji działających na terenie Miasta Włocławek w zakresie szeroko pojętej pomocy społecznej, których obecność przy konstruowaniu części programowej okazała się nieodzowna, zgodnie z przyjętą zasadą partycypacji w opracowaniu dokumentu.

Na potrzeby przygotowania Strategii utworzonych zostało 7 zespołów do prac w następujących obszarach:

1. Funkcjonowanie rodzin, w tym dzieci i młodzieży.
2. Uzależnienia i przemoc.
3. Bezrobocie.
4. Bezdomność.
5. Niepełnosprawność.
6. Marginalizacja grup społecznych, zwłaszcza osób starszych.
7. Kapitał społeczny.

Część diagnostyczno – analityczna Strategii została oparta o dane zebrane w ramach opracowywania Oceny Zasobów Pomocy Społecznej, sprawozdań z realizowanych zadań, dane statystyczne z bazy danych Głównego Urzędu Statystycznego i Powiatowego Urzędu Pracy we Włocławku oraz opinii i uwag uzyskanych w drodze szeroko pojętych konsultacji z mieszkańcami, przedstawicielami instytucji samorządowych oraz lokalnych organizacji pozarządowych.

Część programowa jest wynikiem wypracowanych wniosków w drodze dyskusji i argumentacji. Osiągnięto rozwiązania wypełniające i dostosowujące ramy kompetencyjne poszczególnych organizacji, zarówno instytucji samorządowych, jak i organizacji pozarządowych.

1.2. Uwarunkowania prawne i zgodność z innymi dokumentami strategicznymi

Opracowanie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z obowiązku prawnego nałożonego na samorząd gminny na mocy art. 17.1 Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku: „Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy: opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Oznacza, że dokument powinien skupiać się na rozwiązywaniu problemów z zakresu pomocy społecznej oraz obejmować obszary polityki społecznej, mające wpływ na poprawę funkcjonowania lokalnej społeczności.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane przez gminy jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Na treść i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają więc wpływ także inne akty prawne, w tym, m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,

- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych konstruowana jest zgodnie z logiką kaskadowego układu strategii i programów. Celem takiej konstrukcji jest uspołnienie podejścia do procesu programowania, zarówno w odniesieniu do relacji Strategii z programami szerszego zasięgu jak i konstruowanymi w jej ramach programami sektorowymi. W praktyce oznacza to, że długo i średniookresowe programy operacyjne i strategiczne na poziomie krajowym są planami wykonawczymi dla polityk formułowanych na poziomie Unii Europejskiej. Z kolei na poziomie lokalnym programy operacyjne i strategie rozwoju stanowią głównie długo i średniookresowe plany wykonawcze dla polityk formułowanych na poziomie krajowym. Zachowanie spójności niesie ze sobą również korzyści związane z możliwością aplikowania o środki pomocowe z funduszy Unii Europejskiej.

W opisywanym zakresie, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Włocławek 2021 – 2025 wpisuje się w elementy polityki spójności Unii Europejskiej, która ma wspierać rozwój inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu.

Strategia wpisuje się w dokumenty strategiczne o charakterze krajowym, w tym m.in. w:

- **Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju**, której głównym celem jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Oczekiwanym efektem realizacji strategii będzie zwiększenie zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.
- **Długookresową Strategię Rozwoju Kraju – Polska 2030**. Trzecia fala nowoczesności, której priorytetowym założeniem jest poprawa jakości życia Polaków. Osiągnięcie tego celu uzależniono od podjęcia działań w trzech obszarach strategicznych: konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji), równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji) oraz efektywności i sprawności państwa. W każdym z tych obszarów strategicznych zostały określone następujące strategiczne cele rozwojowe:

1. Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji.
2. Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym.
3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki.
4. Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki.
5. Stworzenie Polski Cyfrowej.
6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”.
7. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska.
8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.
9. Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.
10. Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej.
11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

- **Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2030** będącą podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 roku, w którym odzwierciedlenie znajdują określone w filarze „rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony” postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Dokument ten jest punktem odniesienia dla Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027 określającym systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej, zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Przewidziano tu skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście ma się przełożyć na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju.

Prezentowany dokument wpisuje się w założenia dokumentów strategicznych o zasięgu regionalny, do których należy:

- **Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku**
– **Strategia Przyspieszenia 2030+**,
- **Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2030** - będąca w końcowej fazie opracowywania.

Natomiast na poziomie lokalnym Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych znajduje uzasadnienie dla określonych wyzwań w następujących dokumentów o charakterze strategicznym:

- **Strategia Rozwoju Miasta Włocławek 2020+,**
- **Strategia Rozwoju Obszaru Strategicznej Interwencji dla Miasta Włocławek oraz Obszaru Powiązanego z Nim Funkcjonalnie,**
- **Gminny Program Rewitalizacji Miasta Włocławek na lata 2018-2028,**
- **Programu promocji zatrudnienia i aktywizacji lokalnego rynku pracy na lata 2021 – 2027.**

W powyższych dokumentach wskazano, że niemożliwy jest zrównoważony rozwój miasta bez kompensaty deficytów w grupach narażonych na wykluczenie społeczne. Lokalną politykę społeczną należy postrzegać jako jeden z elementów szeroko pojętego rozwoju lokalnego. Rozwój ekonomiczny i infrastrukturalny środowiska lokalnego nie powinien odbywać się kosztem działań społecznych. To rozwój kapitału społecznego i jego włączenie w rozwój gospodarczy miasta powinien być gwarantem jego zrównoważonego rozwoju.

2. Diagnoza.

2.1. Charakterystyka miasta Włocławek.

Włocławek jest jednym z 66 miast – powiatów w Polsce oraz jednym z 4 miast na prawach powiatu w województwie kujawsko – pomorskim, obok Bydgoszczy, Torunia i Grudziądza. To trzecie co do wielkości miasto województwa, ulokowane na 8 433 ha., w jego południowo – wschodniej części. Miasto sąsiaduje z gminami: Włocławek (gm. wiejska), Brześć Kujawski, Lubanie, Bobrowniki, Fabianki oraz Dobrzyń nad Wisłą.

Włocławek to miasto, o zachowanym średniowiecznym układzie lokacyjnym, posiada znaczne walory zabytkowe, kulturowe i krajobrazowe. Szczególnym dla miasta jest niezmienny od połowy XIV wieku układ ulic wyznaczony linią brzegu Wisły (od północy), linią ulic Szpichlerną i Rybacką (od wschodu), linią ulic Tumską i Łęską (od południa) i rzeką Zgłowiączką (od zachodu). Czytelny jest także ukształtowany wówczas układ ulic z czworobocznym rynkiem (obecnie Stary Rynek), którego południowa część przeznaczona była na plac targowy.

Rozwój przestrzenny Włocławka nierozzerwalnie związany był ze środowiskiem naturalnym i ukształtowaniem terenu. Najważniejsze czynniki naturalne, które przyczyniły się do powstania i rozwoju osadnictwa to rzeki Wisła i Zgłowiączka, ukształtowanie doliny Wisły z niskim lewym brzegiem i wysoką skarpą Szpetala Dolnego oraz bliskość lasów. Ważnym

czynnikiem rozwojowym dla miasta był napływ ludności pochodzenia żydowskiego, niemieckiego i rosyjskiego (na przełomie wieków XIX i XX), zajmującej się handlem i rzemiosłem oraz inicjującej budowę nowych fabryk.

Włocławek znajduje się w specyficznej sytuacji gospodarczej m.in. ze względu na swe historyczne uwarunkowania – w latach PRL stanowił miasto robotnicze, rozwijające się dzięki istnieniu dużych zakładów pracy. Do lat osiemdziesiątych XX wieku praca w przemyśle i budownictwie dawała zatrudnienie większości zawodowo czynnej ludności. W latach 1950 – 1988 liczba miejsc pracy w przemyśle wzrosła ponad siedmiokrotnie.¹ Niestety, zakłady te nie przetrwały transformacji systemowej – upadły zakłady Ursus, Celuloza, Fabryka Fajansu. Wygenerowało to w latach 90-tych dużą liczbę osób bezrobotnych, mających duże trudności w odnalezieniu się w nowych realiach rynku pracy. Pojawienie się zjawiska strukturalnego bezrobocia spowodowało gwałtowny przyrost klientów MOPR. Rodziny dotknięte deprywacją społeczno-ekonomiczną z czasem uzależniły się od świadczeń pomocy społecznej, ulegając apatii i wycofaniu. Dużym wyzwaniem dla polityki społecznej lat 90-tych i początku XXI wieku było wyprowadzenie tych środowisk ze stanu „wyuczony bezradności”. Wprowadzenie nowatorskich metod pracy socjalnej, realizacja projektów aktywizujących (w dużej mierze przy udziale środków europejskich) powoli, lecz systematycznie zaczęły zmieniać sytuację świadczeniobiorców.

W drugiej dekadzie XXI w. obserwujemy stały spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej. Podjęte lokalnie działania zmierzające do włączenia społecznego, wzmacnione prorodziną polityką państwa zaczęły przynosić wymierne skutki. Udało się w znacznym stopniu ograniczyć ubóstwo wśród rodzin z dziećmi. Pojawiły się natomiast nowe wyzwania, będące bezpośrednim następstwem obserwowanych w mieście trendów demograficznych.

2.2. Demografia

Zachodzące w ostatnich latach we Włocławku podobnie jak i na terenie całego kraju procesy demograficzne silnie oddziałują na sytuację społeczno – ekonomiczną miasta. Prognozy demograficzne zapowiadają umacnianie się pewnych trendów, co powoduje konieczność zaplanowania działań mających na celu dostosowanie lokalnej polityki społecznej do skutków tych zmian oraz stymulowanie zjawisk sprzyjających niwelacji niekorzystnych kierunków zmian. Do zjawisk demograficznych, które w największym stopniu wpływają na sytuację społeczno – ekonomiczną w mieście należą:

---

¹ H. Rochnowski, Zarys przemian gospodarki i infrastruktury technicznej Włocławka w latach 1945-1990 w Włocławek Dzieje Miasta, Włocławek 2001

- Systematyczny wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Wiąże się to z korzystnym zjawiskiem jakim jest wzrost przeciętnej długości życia. Rośnie też liczba osób w wieku późnej starości (75 lat +). Powyższe tendencje stanowią duże wyzwanie w obszarze polityki społecznej ukierunkowanej na pracę z seniorami.
- Pogłębiający się z roku na rok ujemny przyrost naturalny i brak naturalnej zastępowalności pokoleń to problem widoczny w skali ogólnopolskiej. W roku 2019 współczynnik ten dla całego kraju wyniósł -1,4. We Włocławku zjawisko to jest jednak szczególnie widoczne, w/w roku przyrost naturalny osiągnął wskaźnik -4,3. Podobnie sytuacja wygląda w przypadku wskaźnika urodzeń na 1000 mieszkańców. W skali ogólnopolskiej wskaźnik w 2019 r. wyniósł 9,77, zaś we Włocławku ukształtował się na poziomie 8,03. Opisywane zjawisko powoduje zmniejszenie się liczby dzieci i młodzieży w wieku przedszkolnym i szkolnym, co ma też konsekwencje dla systemu edukacji w mieście.
- Stale rosnące ujemne saldo migracji obserwujemy we wszystkich dużych miastach województwa kujawsko-pomorskiego. We Włocławku w roku 2019 wskaźnik ten wyniósł -552. Dla porównania Toruń w tym samym okresie zanotował saldo migracji na poziomie -376, Grudziądz -338, w Bydgoszczy zaś wskaźnik ten osiągnął poziom -1 080. Wyjeżdżają głównie ludzie młodzi, mobilni zawodowo. Młodzież podejmująca studia wyższe w innych miastach po zakończeniu nauki często nie wraca do Włocławka. Działalność włocławskich uczelni przyciągających studentów z mniejszych ośrodków jest szansą na zrównoważenie tego niekorzystnego trendu. Konieczna jest jednak pozytywna zmiana na rynku pracy, tak by młodzi ludzie po skończeniu studiów mieli realną perspektywę zatrudnienia i rozwijania kariery zawodowej. Ważnym czynnikiem pozytywnej zmiany demograficznej w perspektywie najbliższych lat może stać się migracja zarobkowa cudzoziemców (szczególnie z krajów zza wschodniej granicy – Ukrainy i Białorusi). Dający się zaobserwować trend zwiększającej się liczby pracowników z zagranicy na dłużej przebywających w Polsce i wiążących z naszym krajem swoją przyszłość zawodową i rodzinną, może wpłynąć na większy udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej populacji. Osiedlenie się na stałe znaczącej grupy obcokrajowców będzie stanowić nowe wyzwanie dla służb społecznych w obszarze integracji i zabezpieczenia socjalnego.

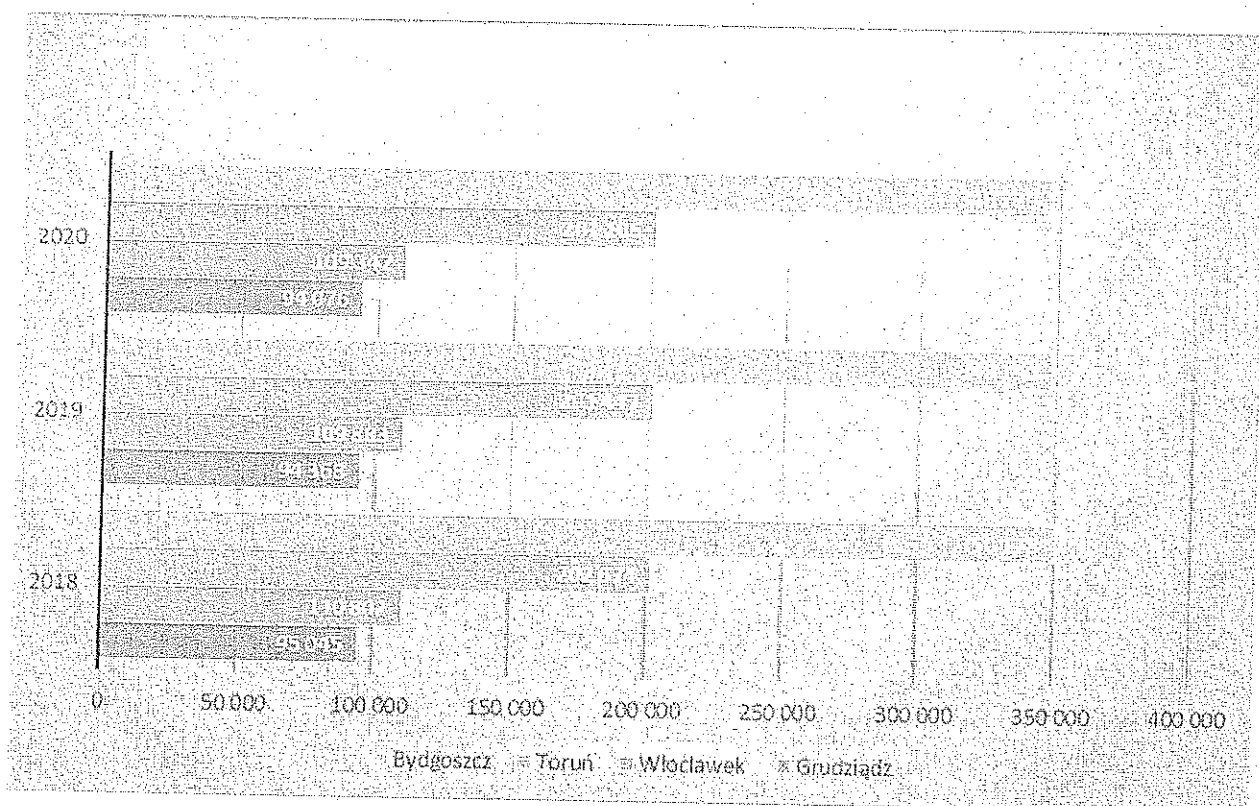
Jednoczesne nałożenie się na siebie powyższych zjawisk powoduje, że struktura społeczna w mieście w najbliższych latach będzie podlegała przemianom demograficznym. Niesie to za sobą konieczność przededefiniowania priorytetów pomocy społecznej.

Tabela 1. Ludność głównych miast regionu kujawsko – pomorskiego

Rok	Bydgoszcz	Toruń	Włocławek	Grudziądz
2018	350 178	202 074	110 802	95 045
2019	348 190	201 447	109 883	94 368
2020	346 739	201 106	109 347	94 076

Zródło: Bank Danych Lokalnych GUS/ www.stat.gov.pl

Wykres 1. Ludność w miastach na prawach powiatu w woj. kujawsko-pomorskim

Procentowy spadek liczby mieszkańców między 2018 a 2020 r.

Bydgoszcz - 0,98 %

Toruń - 0,47 %

Włocławek - 1,31 %
 Grudziądz - 1,01%

Tabela 2. Mieszkańcy Włocławka wg głównych grup wiekowych

Rok	Liczba mieszkańców ogółem	Mieszkańcy Włocławka w wieku:					
		przedprodukcyjnym		produkcyjnym		poprodukcyjnym	
		liczba	%	liczba	%	liczba	%
2017	111 752	17 764	15,89	67 079	60,02	26 909	24,07
2018	110 802	17 658	15,94	65 467	59,08	27 677	24,98
2019	109 883	17 509	15,93	64 161	58,39	28 213	25,68

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS/ www.stat.gov.pl

Wykres 2. Mieszkańcy Włocławka wg głównych grup wiekowych

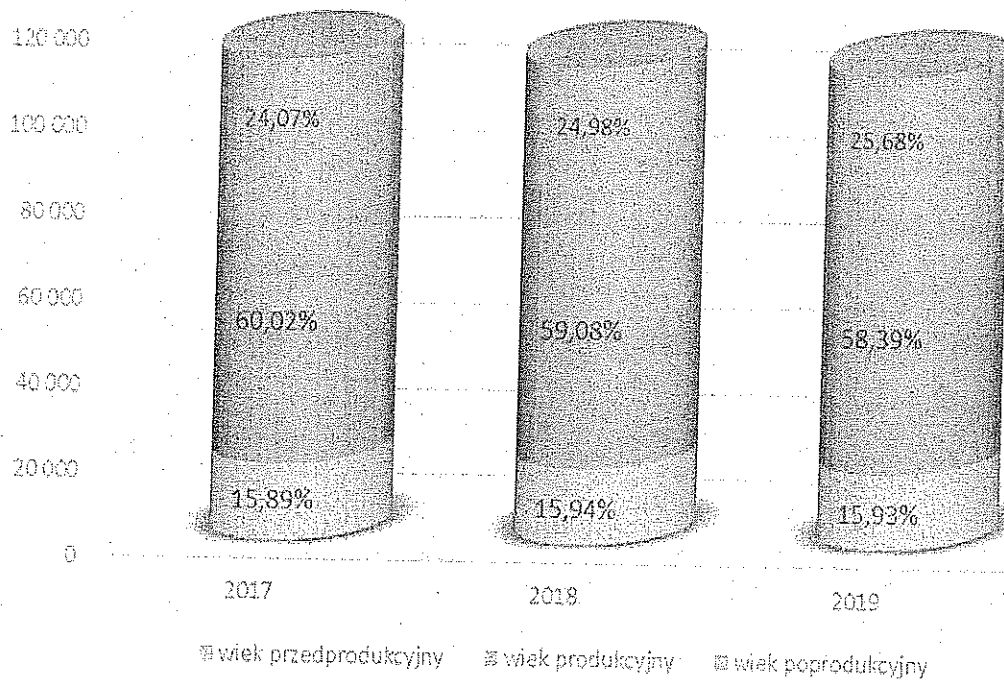

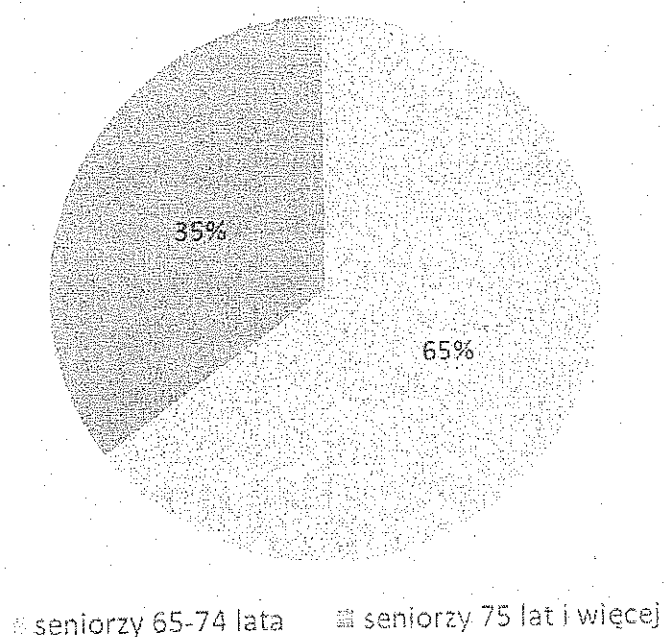
Tabela 3. Mieszkańcy Włocławka w wieku 65 +

Rok	Liczba mieszkańców ogółem	Mieszkańcy Włocławka w wieku 65 lat +			
		osoby w wieku do 74 lat		osoby w wieku 75 lat i więcej	
		liczba	%	liczba	%

2017	111 752	13 653	63,01	8 014	36,99
2018	110 802	14 359	63,91	8 110	36,09
2019	109 883	15 040	64,90	8 133	35,10

Zródło: Bank Danych Lokalnych GUS/ www.bdl.stat.gov.pl

Wykres 3. Mieszkańcy Włocławka w wieku 65 + w roku 2019

Podsumowując, stwierdzić należy, że opisane zmiany demograficzne obserwujemy w trzech największych miastach województwa kujawsko-pomorskiego. We Włocławku, podobnie jak w Bydgoszczy i Toruniu, utrzymuje się tendencja starzenia się mieszkańców i systematycznego zmniejszania się populacji osób młodych. Mając na uwadze powyższy trend polityka społeczna powinna skoncentrować się na promocji rodziny i dzietności. Zgodnie z zasadą pomocniczości należy wspierać aktywność własną rodziny, stwarzając warunki do jej ekonomicznej samodzielności. Jednocześnie konieczne jest zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzinom wielodzietnym, a także tym wychowującym dzieci niepełnosprawne. Umiejętna polityka prorodzinna dająca możliwość łączenia pracy zawodowej z wychowywaniem dzieci, a także

wieloaspektowe wsparcie rodzin wielodzietnych powinny przynieść w dłuższej perspektywie pozytywne efekty.

W działaniach strategicznych z punktu widzenia polityki społecznej nie można zapominać o seniorach. Należy stale rozwijać działania zmierzające do coraz skuteczniejszego zabezpieczenia społecznego i medycznego tej grupy. Duża część seniorów wchodzących w okres wieku sędziwego, zamieszkuje w jednoosobowych gospodarstwach domowych, co przy widocznym osłabieniu funkcji opiekuńczych rodziny wymaga intensyfikacji działań w celu zapewnienia im należytej opieki i pielęgnacji. Ważną kwestią staje się także zadbanie o szerszy dostęp seniorów do aktywności edukacyjnej i kulturalnej. Kolejne roczniki przekraczające próg starości będą odznaczać się coraz lepszym zdrowiem i poziomem wykształcenia, a w związku z tym ich aspiracje do pełniejszej partycypacji w życiu społecznych będą stale rosnąć.

Rozwijające się specjalne strefy ekonomiczne, generować będą zwiększone zapotrzebowanie na pracowników, co w dalszej perspektywie przyczynić się może do rozwinięcia imigracji zarobkowej, zarówno wewnątrz krajowej, jak i zagranicznej. Przemysłana i prowadzona w sposób zrównoważony polityka migracyjna, zmierzająca do osiedlenia się większej liczby obcokrajowców, wśród których z reguły zdecydowaną większość stanowią osoby w wieku mobilności zawodowej, może znacząco zasilić lokalny rynek pracy oraz przyhamować tendencje szybkiego starzenia się społeczności miasta.

2.3. Powody i kwestie społeczne wpływające na korzystanie z pomocy społecznej

Podstawą udzielenia wszelkich świadczeń pomocy społecznej jest nie tylko spełnienie określonych kryteriów dochodowych, ale również spełnienie kryterium sytuacyjnego, czyli wystąpienie jednego z problemów wymienionych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r., do których należą: „ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, alkoholizm lub narkomania, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, klęski żywiołowej, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej”².

Ocena sytuacji życiowej rodziny dokonywana jest na podstawie wywiadu środowiskowego przeprowadzanego przez pracownika socjalnego w miejscu zamieszkania. Celem wywiadu

² Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, Dz. U. z 2020 r., poz. 2369.

jest szczegółowe i bezstronne ustalenie sytuacji życiowej osób wymagających pomocy, przyczyn występowania trudności oraz działań zmierzających do zdiagnozowania przyczyn i skutków. Liczbę osób i rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną

Wyszczególnienie	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych ogółem	5 608	4 949	4 806	10 202	8 782	8 279
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych	66	100	112	148	198	216
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych	5 563	4 876	4 728	10 100	8 636	8 119
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej	4 943	4 652	4 143	8 740	8 204	7 175

Źródło: Opracowano na podstawie danych MOPR – MRPiPS 03

Na przestrzeni ostatnich lat obserwujemy systematyczny spadek liczby rodzin korzystających ze wsparcia systemu pomocy społecznej. Między rokiem 2016 a 2019 liczba ta zmniejszyła się o blisko 2 000 środowisk (średnio ok 500 środowisk mniej z roku na rok). Pewne przyhamowanie tej korzystnej tendencji zaobserwować można porównując lata 2019 i 2020. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej ponownie uległa zmniejszeniu, jednak nie była to już tak wyraźna różnica. Wyjaśnienie stanowić może szczególna sytuacja społeczno-ekonomiczna spowodowana stanem zagrożenia epidemicznego, który utrzymywał się przez większość miesięcy 2020 roku. Nieprzewidziane trudności związane z zamknięciem wielu branż usługowych, wzrost stopy bezrobocia w mieście, utrudnienia w realizacji planowanych działań aktywizujących, miały znaczący wpływ na sytuację życiową wielu włocławskich rodzin.

Patrząc całościowo, w perspektywie zniesienia ograniczeń gospodarczych i pełnego powrotu do przynoszących wymierne rezultaty metod pracy socjalnej należy spodziewać się dalszego spadku liczby świadczeniobiorców. W powyższym kontekście ważnym jest, by udzielana pomoc miała charakter doraźny, pozwalając rodzinom przetrwać sytuację kryzysową.

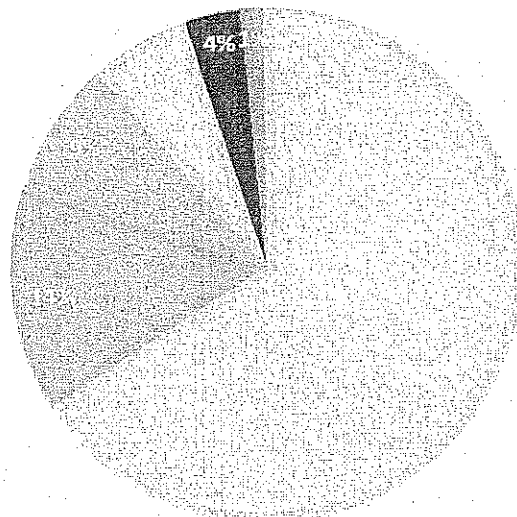
Tabela 5. Typy rodzin objętych pomocą społeczną

	Liczba	Liczba	Liczba

Wyszczególnienie	rodzin	rodzin	rodzin
	2018	2019	2020
Rodziny ogółem	5 757	4 984	4 844
rodziny 1-osobowe	3 518	3 152	3 199
rodziny 2-osobowe	955	783	685
rodziny 3-osobowe	568	454	412
rodziny 4-osobowe	438	349	309
rodziny 5-osobowe	193	169	170
rodziny z 6 i więcej osobami	85	77	69
Rodziny z dziećmi ogółem	1 416	1 432	1 316
rodziny z 1 dzieckiem	628	619	556
rodziny z 2 dzieci	474	490	443
rodziny wielodzietne (3 i więcej dzieci)	314	323	317
Rodziny niepełne ogółem	731	785	726
rodziny niepełne z 1 dzieckiem	403	400	354
rodziny niepełne z 2 dzieci	199	240	229
rodziny niepełne wielodzietne (3 i więcej dzieci)	129	145	143
Rodziny emerytów i rencistów ogółem	269	243	227
rodziny 1-osobowe	233	204	196

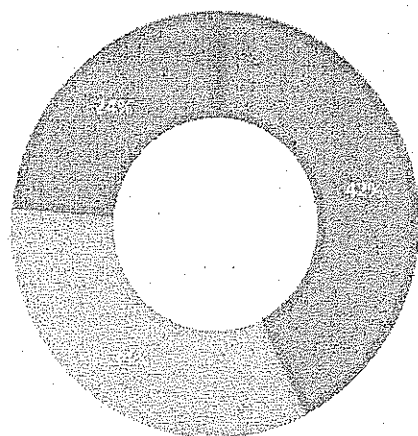
Źródło: Opracowano na podstawie danych MOPR – MRPiPS 03

Wykres 4. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2020 r.

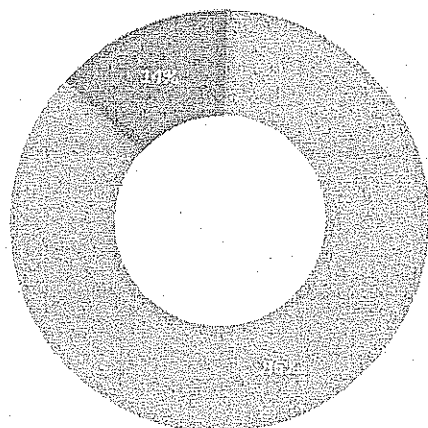
- rodziny 1-osobowe
- rodziny 2-osobowe
- rodziny 3-osobowe
- rodziny 4-osobowe
- rodziny 5-osobowe
- rodziny z 6 i więcej osobami

Wykres 5. Rodziny z dziećmi objęte pomocą społeczną w 2020 r.

rodziny z 1 dzieckiem
  rodziny z 2 dziećmi
  rodziny wielodzietne (3 i więcej dzieci)

Wykres 6. Rodziny emerytów i rencistów korzystających z pomocy społecznej w 2020 r.

rodziny 1-osobowe
  rodziny z 2 i więcej osobami

Wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej większość stanowią osoby samotne. Ta statystyka utrzymuje się w ciągu ostatnich lat i wskazuje na nadreprezentację 1-osobowych gospodarstw domowych wśród wszystkich rodzin objętych wsparciem MOPR. W grupie tej emeryci i renciści stanowią 6,13%. Są to osoby posiadające własne stałe źródło dochodu w postaci emerytury lub renty, korzystający głównie z usług opiekuńczych. Tak więc 1-osobowe gospodarstwa domowe w przeważającej części tworzą osoby w wieku produkcyjnym, które z różnych względów zdecydowały się na samodzielne gospodarowanie. Z relacji pracowników socjalnych wynika, że wśród nich znaczącą grupę stanowią ludzie młodzi, którzy uzyskując pełnoletniość deklarują prowadzenie osobnego gospodarstwa, stając się tym samym rodziną 1-osobową.

Wśród rodzin z dziećmi ponad 40% stanowią rodziny z jednym dzieckiem. Rodziny z dwójką dzieci to 34%, pozostałe 24 % to rodziny wielodzietne (troje i więcej dzieci). Podobne proporcje utrzymują się na przestrzeni ostatnich lat. Polityka społeczna zmierzająca w kierunku wsparcia rodziny w jej funkcjach wychowawczych powinna być kontynuowana i rozwijana, albowiem bezpieczeństwo socjalne sprzyja dziećnośi rodzin.

Rodziny emerytów korzystających ze świadczeń pomocy społecznej to w wyraźnej większości (86%) 1-osobowe gospodarstwa domowe. Samotnie zamieszkujący seniorzy wraz ze słabnącym stanem zdrowia i zmniejszającą się aktywnością społeczną potrzebują wsparcia z zewnątrz. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie zapewnia możliwość skorzystania z usług opiekuńczych, a także z ciepłego posiłku. To cenne wsparcie dla osób starszych, które ze względu na wiek i schorzenia mają ograniczoną zdolność samodzielnego gospodarowania. Warto jednak zauważyć, że liczba osób starszych, które nie radzą sobie z samodzielnym funkcjonowaniem wzrasta. W sytuacji braku możliwości zapewnienia właściwej pomocy i opieki w środowisku zamieszkania konieczne staje się zapewnienie całodobowej pomocy instytucjonalnej w formie pobytu w domu pomocy społecznej. Aktualnie na terenie naszego miasta funkcjonują 3 domy pomocy społecznej, które zapewniają właściwe wsparcie, brak jednak specjalistycznego domu pomocy społecznej dla osób starszych wymagających specjalistycznej opieki np. z chorobą otępienną czy Alzhaimerem.

Z przeprowadzonych analiz wynika ponadto, że głównym powodem przyznawania świadczeń z pomocy społecznej od wielu lat jest bezrobocie, długotrwała choroba, niepełnosprawność i oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela oraz wykresy.

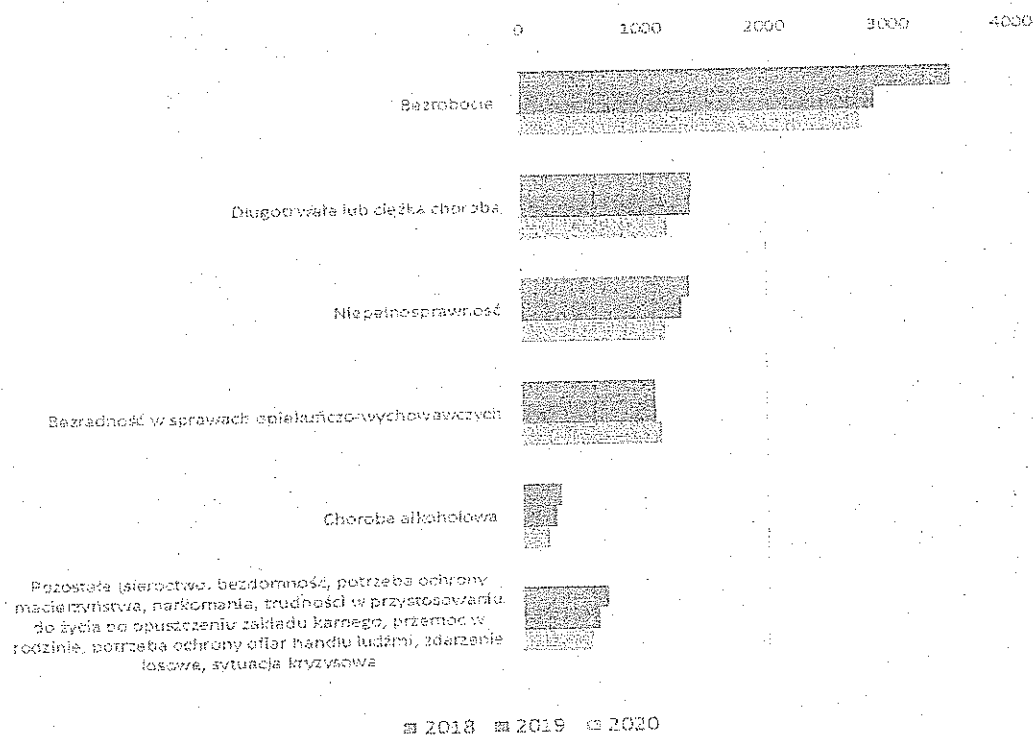
Tabela 6. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej

Powód przyznania pomocy	2018	2019	2020
Bezrobocie	3 513 (62,64%)	2 895 (58,50%)	2 775 (60,24%)
Długotrwała lub ciężka choroba	1 396 (24,89%)	1 391 (28,11%)	1 201 (24,99%)
Niepełnosprawność	1 371 (24,45%)	1 313 (26,53%)	1 185 (24,66%)
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	1 094 (19,51%)	1 099 (22,21%)	1 148 (23,89%)
Choroba alkoholowa	327 (5,83%)	285 (5,76%)	223 (4,64%)
Pozostałe (sieroctwo, bezdomność, potrzeba ochrony macierzyństwa, narkomania, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, zdarzenie losowe, sytuacja kryzysowa)	701 (12,50%)	625 (12,63%)	568 (11,82%)

Uwaga: w tabeli podano liczbę rodzin z danym problemem oraz procentowy udział w ogóle korzystających ze świadczeń pomocy społecznej,

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Wykres 7. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej

W 2020 roku różnymi formami pomocy społecznej objęto 4 806 rodzin i 8 279 osób żyjących w tych rodzinach. Według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. (dane Wydziału Spraw Obywatelskich UM we Włocławku – osoby zameldowane na pobyt stały) miasto Włocławek zamieszkiwało 100.867 osób, czyli z pomocy społecznej korzystało 8,21% mieszkańców. W ramach realizacji zadań zleconych pomoc otrzymało 112 rodzin i 216 osób żyjących w tych rodzinach, a w ramach zadań własnych 4.728 rodzin i 8.119 osób w tych rodzinach.

W omawianym okresie głównymi powodami przyznania pomocy przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie były:

- bezrobocie - z tego powodu z różnych form pomocy skorzystało 2 775 rodzin, co stanowiło 60,24% ogółu rodzin świadczeniobiorców
- długotrwała choroba – 1 201 rodzin, co stanowiło 24,99% rodzin korzystających z pomocy MOPR

- niepełnosprawność – 1 185 rodzin, co stanowiło 24,66% ogółu rodzin objętych pomocą
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 1 148 rodzin, co stanowiło 23,89% ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej
- alkoholizm – 223 rodziny tj. 4,64% ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej
- wszystkie pozostałe przyczyny, a mianowicie: sieroctwo, bezdomność, potrzeba ochrony macierzyństwa, narkomania, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, sytuacja kryzysowa, przemoc w rodzinie – 568 rodzin, co w sumie stanowiło 11,82% ogółu rodzin objętych wsparciem.

Powyższe dane dotyczą osób korzystających ze świadczeń pieniężnych. Pomocą pozamaterialną w postaci pracy socjalnej objęto 4 143 rodzin. Z poradnictwa specjalistycznego skorzystało 277 rodzin, a wsparcia w formie interwencji kryzysowej udzielono 102 rodzinom.

Bardzo ważnym jest, by właściwie zdiagnozować lokalne kierunki pomocy społecznej. Pozwala to uzyskać wiedzę na temat grup osób i rodzin, które w największym stopniu są zagrożone wykluczeniem społecznym.

- **Bezrobocie**

To od lat jeden z najpoważniejszych problemów, z którym przychodzi mierzyć się społeczności mieszkańców Włocławka.

Tabela 7. Stopa bezrobocia na wybranych obszarach w latach 2018-2020

Obszar	XII 2018	XII 2019	XII 2020
Polska	5,8	5,2	6,2
Województwo Kujawsko-Pomorskie	8,8	7,9	8,9
Powiat Grodzki Włocławek	10,7	9,3	10,7

Źródło: Opracowanie własne Powiatowego Urzędu Pracy we Włocławku

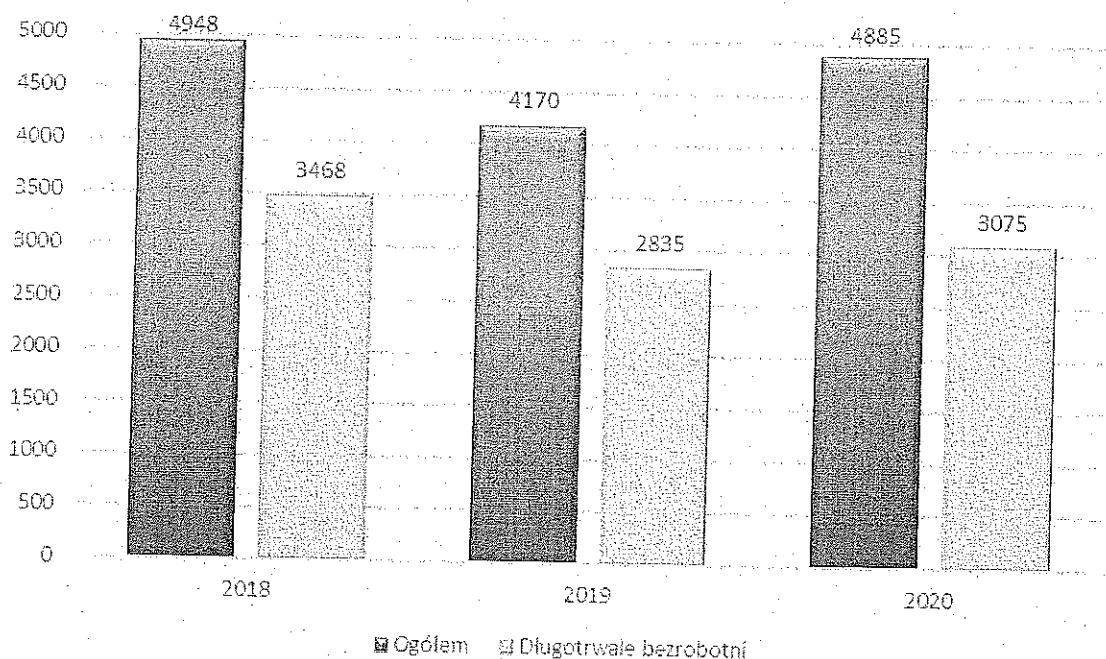
Bezrobocie w naszym mieście jest przede wszystkim bezrobociem długotrwałym (62,95% osób bezrobotnych z terenu Gminy Miasto Włocławek zarejestrowanych w grudniu 2020 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy pozostawało w okresie ostatnich 2 lat przynajmniej 12 miesięcy bez zatrudnienia) i pociąga za sobą wiele niekorzystnych zjawisk zarówno w wymiarze życia społecznego, rodzinnego jak i psychicznego.

Tabela 8. Liczba i procentowy udział osób długotrwanie bezrobotnych w latach 2018-2020

Rok	Osoby bezrobotne ogółem	Osoby długotrwanie bezrobotne	% osób długotrwanie bezrobotnych
2018	4 948	3 468	70,09
2019	4 170	2 835	67,99
2020	4 885	3 075	62,95

Zródło: Opracowanie własne Dane Powiatowego Urzędu Pracy we Włocławku

Wykres 8 . Liczba i procentowy udział osób długotrwanie bezrobotnych w latach 2018-2020.

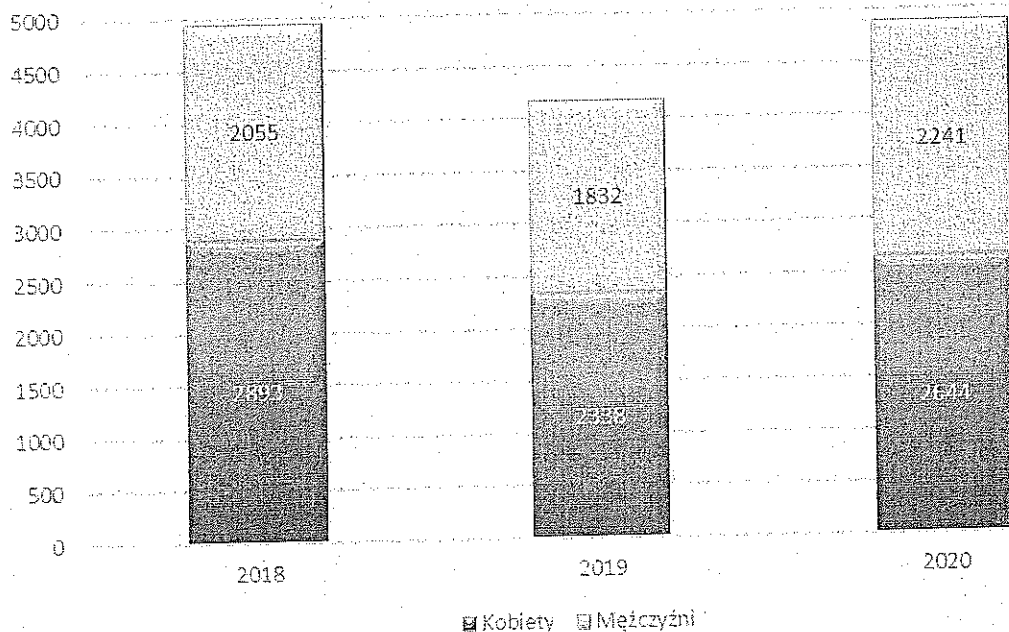
Przedłużający się status bezrobotnego często jest przyczyną wygaśnięcia uprawnień i umiejętności do wykonywania zawodu, co w konsekwencji pogłębia problem i ugruntowuje postawę bezradności. W rodzinach osób długotrwale bezrobotnych zaobserwować można dziedziczenie bezrobocia. Dzieci i młodzież z rodzin dotkniętych tym problemem nie wykazują motywacji do nauki, po przekroczeniu progu dorosłości szybko uzależniają się od świadczeń z pomocy społecznej, przejmując wzorzec „życia z zasiłku”.³

Na poziomie rodziny bezrobocie niejednokrotnie pociąga za sobą inne negatywne następstwa, jak ubóstwo, alkoholizm czy bezradność w opiece nad dziećmi. To właśnie najmłodszy członkowie rodzin często najbardziej narażeni są na patologie związane z bezrobociem rodziców. Długotrwale pozostawanie bez pracy ma też ujemny wpływ na psychikę osoby bezrobotnej. W powyższej sytuacji pojawia się uczucie zbędności, rodzi się frustracja, której konsekwencjami mogą być postawa roszczeniowa lub zupełna apatia. Ciągły lęk o przyszłość i stałe obniżanie poziomu życia powoduje też zachowania agresywne, czego konsekwencją jest przemoc w rodzinie. Destabilizacja życia rodzinnego wpływa na nadmierną ilość separacji i rozwodów.

Strukturalne bezrobocie z jakim mamy do czynienia we Włocławku powoduje drenaż mobilnych, młodych i wykształconych osób. W poszukiwaniu lepszych perspektyw życiowych wyprowadzają się z miasta, co w znaczący sposób zmienia jego strukturę demograficzną. Wśród osób bezrobotnych z terenu Gminy Miasto Włocławek przeważają kobiety.

Wykres 9. Bezrobocie wg płci

³ Dzieci bezrobocia i biedy; Maria Szczepska-Pustkowska // W: *Wymiary dzieciństwa : problemy dziecka i dzieciństwa w zmieniającym się społeczeństwie* / pod red. Jadwigi Binczyckiej i Barbary Smolińskiej-Theiss. – Kraków : Impuls, 2005

Duży udział w tej grupie mają matki wychowujące małe dzieci. Ze statystyk Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej wynika, że opieka nad dzieckiem stanowić może większą przeszkodę w aktywności zawodowej, niż zaawansowany wiek czy brak doświadczenia. Może ona działać odstrasżająco na pracodawców przy decyzji przyjmowania młodych kobiet do pracy, nie dając im, równej z mężczyznami, pozycji na starcie kariery zawodowej.

Analizując powyższe fakty jasno widać, że bezrobocie generuje wiele groźnych zjawisk, spychając osoby i rodziny na margines życia społecznego. W okresie ostatnich lat zaobserwować możemy systematyczny spadek stopy bezrobocia we Włocławku, które w roku 2019 pierwszy raz spadło poniżej 10%. W 2020 roku ogłoszony stan pandemii koronawirusa zagroził stabilności rynku pracy i prawie wszystkie powiaty w województwie odnotowały wzrost bezrobocia. We Włocławku, po raz pierwszy od kilku lat, stopa bezrobocia wzrosła i na koniec 2020 roku wynosiła 10,7%. Mimo tej korzystnej tendencji bezrobocie nadal stanowi najpoważniejszy problem społeczny w naszym mieście. Priorytetem powinno być więc tworzenie odpowiednich warunków dla pracodawców, jak również przywracanie osób bezrobotnych na rynek pracy poprzez działania aktywizujące.

- **Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego**

Problemy w opiece nad dziećmi i prowadzeniu gospodarstwa domowego jakie obserwujemy w rodzinach mogą mieć wiele przyczyn. Niedostateczne zainteresowanie potrzebami rozwojowymi dziecka, zaburzenia komunikacji wewnątrzrodzinnej, nieracjonalne gospodarowanie budżetem

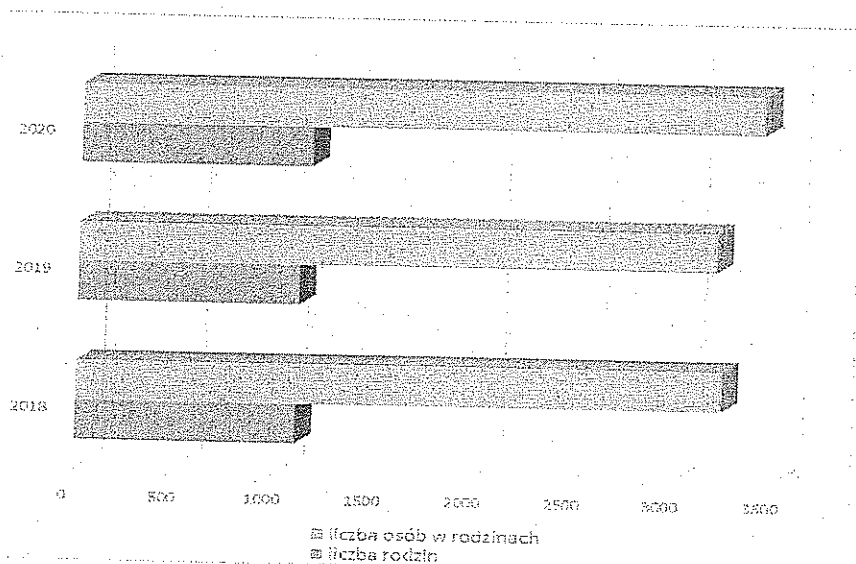

domowym czy nieumiejętność załatwiania spraw urzędowych to tylko niektóre z nich. Problem ten dotyczy także sytuacji, w której dzieci i młodzież swoim zachowaniem wykraczają poza dopuszczalne ramy, sprawiając mnóstwo kłopotów, z którymi rodzice nie są w stanie sobie poradzić. Dodatkowe zagrożenia niosą ze sobą przeobrażenia jakie w ostatnich latach przechodzi model polskiej rodziny. Tempo życia i konieczność utrzymania statusu materialnego powodują permanentny brak czasu, który rodzice powinni poświęcić własnym dzieciom. Młodzi ludzie pozbawieni dostatecznej uwagi i wsparcia ze strony rodziców, czerpią wzorce z szeroko pojętych mediów i grup rówieśniczych.

We Włocławku z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego ze świadczeń pomocy społecznej w 2020 r. skorzystało 1.148 rodzin i 3 420 osób w tych rodzinach. W tej kategorii rodzin objętych pomocą MOPR, widoczny jest niewielki spadek w stosunku do roku 2016, kiedy to z powodu bezradności w sprawach o-w świadczenia otrzymało 1.192 rodzin i 3 610 osób w tych rodzinach.

Wykres 8.

Liczba rodzin i osób w tych rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2018-2020

Jeszcze dekadę temu bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych była drugim po bezrobociu powodem przyznawania pomocy. Obecnie MOPR we Włocławku częściej niż z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej pomoc przyznaje z powodu niepełnosprawności i długotrwałej choroby. Ma to związek z opisywanymi wcześniej trendami demograficznymi, malejącą liczbą dzieci i młodzieży oraz rosnącym odsetkiem osób starszych w społeczności miasta.

Rodziny charakteryzujące się bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego nie potrafią same wyjść z zaistniałej sytuacji. Utrudnieniem jest brak wiedzy i umiejętności wychowawczych. Rodzice, którzy sami nie wynieśli z domu rodzinnego właściwych wzorców i postaw, nie są w stanie przekazać ich własnym dzieciom. Niewłaściwe i destrukcyjne zachowania dzieci, takie jak agresja, przemoc, całkowity brak zainteresowania nauką, uzależnienia w większości wypadków są skutkiem dysfunkcyjności rodziców. Podobnie rzecz ma się z rozpoznawalną wśród rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej, postawą roszczeniową. Rodzice, którzy nie podejmują dostatecznych starań, by zapewnić rodzinie godny byt, uzależniają się od świadczeń pomocy społecznej, nie zaszczepiają dzieciom etosu pracy i reprodukuja wzorzec postawy roszczeniowej. W rodzinach zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, gdzie nie ma wypracowanych wzorów radzenia sobie w sytuacjach konfliktowych, gdzie rodzic nie potrafi zakomunikować dziecku własnych oczekiwań, a dziecko nie ma szans na ekspresję własnych uczuć i potrzeb, może dochodzić do głębszych patologii, takich jak uzależnienia i przemoc. Środowisko rodzinne powinno stanowić dla dziecka nie tylko bezpieczną oazę, powinno być także miejscem przygotowującym do życia w społeczeństwie. Stąd tak ważnym jest jego prawidłowe funkcjonowanie. Należy więc intensywnie wspierać rodziny doświadczające problemów wychowawczych, tym bardziej że ich członków często cechuje wyuczona bezradność, niska samoocena i brak kompetencji społecznych. Poprzez intensywną pracę socjalną, a także innowacyjne metody, takie jak przydzielenie asystenta rodziny czy warsztaty umiejętności wychowawczych należy zapobiegać dalszej marginalizacji zagrożonych rodzin oraz przywracać im zdolność do wypełniania podstawowych funkcji.

Istotną formą pomocy w przewycięzaniu trudności opiekuńczo-wychowawczych jest wsparcie w postaci przyznania asystenta rodziny, realizowane na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania asystenta rodziny to między innymi:

- opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym oraz z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej;

- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych z dziećmi;
- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych, wspieranie aktywności społecznej rodzin, motywowanie do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- koordynowanie poradnictwa dla rodzin, określonego w Ustawie o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, opracowywanie wspólnie z osobami i rodzinami katalogu możliwego do uzyskania wsparcia;
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną.

Asystenci rodzin wykonując obowiązki służbowe na rzecz rodzin wspieranych, współpracują z komórkami organizacyjnymi MOPR, w tym z Osiedlowymi Sekcjami Pomocy Społecznej, Klubem Integracji Społecznej, Sekcją Wsparcia Rodziny i Rodzinnej Pieczy Zastępczej, ze specjalistami zatrudnionymi w projekcie „Rodzina w Centrum”. Ważnym aspektem pracy asystentów jest udział w Grupach Roboczych oraz w gremiach opiniodawczych placówek opiekuńczo – wychowawczych. Ponadto asystenci rodziny aktywnie współpracują z Sądem Rodzinnym i Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej, Powiatowym Urzędem Pracy, placówkami oświatowymi, służbą zdrowia, przychodniami specjalistycznymi, Komendą Miejską Policji, Poradnią Terapii Uzależnień, Fundacją DIES MEI. Stabilność zatrudnienia wśród pracowników Sekcji powoduje, że wszelkie sprawy i działania związane z asystą rodzinną są realizowane na bieżąco.

W okresie od stycznia do grudnia 2020 r. Sekcja objęła wsparciem asystentów rodzin 115 środowisk, z których:

- 44 zostały zobowiązane do współpracy z asystentem rodziny w wyniku postanowienia Sądu Rodzinnego
- przeciętny czas pracy asystenta z rodziną to 38 miesięcy
- w minionym roku zakończono współpracę z 16 rodzinami
- we wspieranych rodzinach wychowywało się 296 dzieci w wieku 0 – 18 lat
- w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii przebywa 3 dzieci z 3 rodzin
- w pieczy zastępczej przebywało 50 dzieci z 17 rodzin (instytucjonalna 39, rodzinna 11)
- w minionym roku 8 dzieci powróciło z pieczy zastępczej pod opiekę rodziców

- spośród wspieranych rodzin w 30 jest prowadzona procedura Niebieskie Karty.

W 2020 roku nie świadczone asystentury na podstawie ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem". Obszar pracy asystentów rodzin oraz ilość rodzin wymagających wsparcia wskazują na zasadność wzrostu zatrudnienia. Szczególne znaczenie wydaje się mieć liczba rodzin wspieranych na mocy postanowienia Sądu Rodzinnego, która wzrasta z roku na rok.

Placówki wsparcia dziennego

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej MOPR prowadzi pięć placówek wsparcia dziennego (światlic), do najważniejszych zadań świetlic należy:

- wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez zapewnienie dzieciom z tych rodzin miejsc pobytu w placówce wsparcia dziennego,
- zapewnienie opieki i wychowania w czasie wolnym od zajęć szkolnych,
- zagospodarowanie czasu wolnego,
- stwarzanie optymalnych warunków do psycho-fizycznego i poznawczego rozwoju dziecka,
- udzielanie pomocy w pokonywaniu i rozwiązywaniu trudnych sytuacji szkolnych, rówieśniczych, osobistych i rodzinnych dziecka,
- minimalizowanie niedostatków wychowawczych, zaniedbań środowiskowych oraz łagodzenie zaburzeń zachowania.

Pobyt w placówce wsparcia dziennego jest dobrowolny. Z oferty Światlic mogą korzystać dzieci w wieku od 6 do 16 lat. W celu uzupełnienia realizowanych programów socjoterapeutycznych, organizowane są kolonie letnie z programem socjoterapeutycznym dla dzieci uczęszczających do świetlic, są one kontynuacją prowadzonych zajęć oraz upowszechnianiem turystyki i krajoznawstwa. W dążeniu do poprawy funkcjonowania rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, niwelowania deficytów rozwojowych i braków edukacyjnych u dzieci, zakłada się realizację projektów i grantów unijnych dających możliwość rozszerzenia oferty wsparcia świetlic środowiskowych funkcjonujących na terenie miasta. Ponadto w sferze pomocy rodzinie Klub Integracji Społecznej udziela porad dla rodziców doświadczających problemów wychowawczych.

• Niepełnosprawność

Niepełnosprawną jest osoba, której stan fizyczny lub/i psychiczny trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełniania zadań życiowych i ról społecznych, w tym szczególnie zawodowych. Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu

osób niepełnosprawnych określa niepełnosprawność jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do podjęcia pracy. W każdym społeczeństwie istnieje grupa osób, które z przyczyn wrodzonych, w wyniku chorób, wypadków czy też nieprawidłowych warunków życia nie mają pełnej sprawności psychicznej i fizycznej. Najczęstszą przyczyną niepełnosprawności stanowią schorzenia układu krążenia, narządów ruchu oraz schorzenia neurologiczne. Relatywnie mniejszy udział procentowy stanowią osoby z uszkodzeniami narządu wzroku, słuchu oraz chorujące psychicznie. Zadaniem polityki społecznej względem osób z niepełnosprawnością jest wyrównywanie nieuzasadnionych różnic socjalnych, asekurowanie wobec ryzyka życiowego oraz tworzenie szans pełnego funkcjonowania i integracji ze społeczeństwem. W tej sferze nieodzownym stają się intensywne i skoordynowane działania podmiotów publicznych i organizacji pozarządowych wyspecjalizowanych w niesieniu pomocy niepełnosprawnym. Cele jakie muszą sobie stawiać, to przede wszystkim nauczenie osoby z niepełnosprawnością jak najbardziej efektywnego wykorzystania zachowanej sprawności oraz stymulowanie dalszego rozwoju, m.in. poprzez likwidację barier architektonicznych, dofinansowanie do turnusów i sprzętu rehabilitacyjnego, wspieranie sportu, turystyki i rekreacji.

We Włocławku z tytułu niepełnosprawności w roku 2020 pomoc otrzymało 1.054 rodzin. W liczbach bezwzględnych to znaczny spadek w porównaniu z rokiem 2016, gdzie pomoc otrzymały 1.473 rodziny. Należy jednak nadmienić, że procentowy udział osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności, zarówno ze środków PFRON jak i budżetu miasta, w stosunku do ogółu otrzymujących pomoc MOPR wzrósł o 4 %.

Tabela 9. Wsparcie finansowe ze środków PFRON w ramach rehabilitacji społecznej

	2018		2019		2020	
	Ilość wnioskodawców, którym przyznano dofinansowanie	Wysokość wypłaconego dofinansowania	Ilość wnioskodawców, którym przyznano dofinansowanie	Wysokość wypłaconego dofinansowania	Ilość wnioskodawców, którym przyznano dofinansowanie	Wysokość wypłaconego dofinansowania
Sprzęt rehabilitacyjny	13	17 738 zł	13	14 945 zł	26	32 430 zł
Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	609	375 552 zł	598	399 927 zł	617	394 422 zł
Turnusy rehabilitacyjne	272 (w tym 87 opiekunów)	249 970 zł	240 (w tym 72 opiekunów)	223 516 zł	165	175386 zł
Barriere architektoniczne	15	132 001 zł	17	112 153 zł	25	248 828 zł
Barriere w komunikowaniu się	15	45 119 zł	26	84 536 zł	40	117 910 zł
Barriere techniczne	8	22 762 zł	11	72 315 zł	16	80 170 zł

Sport, kultura, rehabilitacja i turystyka	0	0 zł	0	0 zł	1 podmiot (30 osób)	8 393 zł
---	---	------	---	------	---------------------	----------

Zródło: Opracowanie własne MOPR

Niewątpliwy wpływ na taką sytuację miała działalność podjęta przez PFRON, który w związku z panującą pandemią, w 2020 roku, uruchomił Moduł III programu „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi”.

Program ten skierowany był do osób niepełnosprawnych, które na skutek wystąpienia sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi utraciły, w okresie od dnia 9 marca 2020 roku do dnia 16 listopada 2020 roku, możliwość korzystania (przez okres co najmniej 5 kolejnych następujących po sobie dni roboczych) z opieki świadczonej w placówce rehabilitacyjnej.

W ramach programu osoby niepełnosprawne otrzymały pomoc w formie dofinansowania kosztów związanych z zapewnieniem opieki w warunkach domowych.

Z dofinansowania mogli skorzystać:

- uczestnicy warsztatów terapii zajęciowej,
- uczestnicy środowiskowych domów samopomocy,
- podopieczni dziennych domów pomocy społecznej,
- podopieczni placówek rehabilitacyjnych prowadzonych przez organizacje pozarządowe realizujące zadania zlecone ze środków PFRON (w tym dzieci i młodzież niepełnosprawna),
- uczestnicy programów zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą PFRON, którzy w ramach tych programów korzystają ze wsparcia udzielanego przez placówki rehabilitacyjne,
- pełnoletni (od 18 do 25 roku życia) uczestnicy zajęć rewalidacyjno – wychowawczych
- pełnoletni (od 18 do 24 roku życia) wychowankowie specjalnych ośrodków szkolno – wychowawczych oraz specjalnych ośrodków wychowawczych, bądź uczniowie szkół specjalnych przyspabiających do pracy,
- pełnoletni (od 18 do 25 roku życia) wychowankowie ośrodków rehabilitacyjno – edukacyjno – wychowawczych oraz ośrodków rewalidacyjno – wychowawczych .

W ramach realizacji programu wypłacono dofinansowanie dla 177 osób na łączną kwotę 395 000,00 zł. (rozliczenie programu nastąpiło 31 stycznia 2021 roku). Program w całości finansowany ze środków PFRON.

Dostrzeżenie i zrozumienie specyficznych odrębności w rozwoju i edukacji to pierwszy krok do zorganizowania systemu wsparcia i edukacji dedykowanej osobom niepełnosprawnym. Dużą rolę mają do odegrania grupy samopomocowe, gdzie osoby niepełnosprawne przekonują się, iż problem nie dotyczy tylko ich samych. Spotykają tam osoby, które w pozytywny sposób

radzą sobie z życiowymi trudnościami. Jednocześnie bardzo ważną kwestią jest przywrócenie relacji społecznych, zawiązanie więzi i przeciwdziałanie alienacji osób niepełnosprawnych. Warto pracując z osobami niepełnosprawnymi zwrócić uwagę na ich rodziny, które bardzo często również wymagają wsparcia. Nie mogą one zostać pozostawione same sobie, koniecznym jest uruchomienie uzupełniających – w stosunku do świadczeń finansowych - instrumentów pomocowych takich jak: szeroko rozumiane doradztwo i poradnictwo, organizowanie grup wsparcia i prowadzenie wieloaspektowej pracy socjalnej. Istotnym jest więc odpowiednie, profesjonalne przygotowanie kadry specjalistów pracujących z osobami niepełnosprawnymi i ich rodzinami. Dotyczy to zarówno kadry medycznej, jak i pracowników socjalnych czy nauczycieli. Niebagatelną rolę odgrywać powinny także działania edukacyjne, przybliżające problemy osób z niepełnosprawnościami i promujące włączanie się w aktywną pracę na rzecz ich rozwiązywania.⁴

W związku z powyższym prowadzone są szeroko zakrojone działania polegające m.in. na pozyskiwaniu środków zewnętrznych, które pozwolą na prowadzenie projektów i programów udzielających wsparcia osobom z niepełnosprawnościami. Projekty i programy mogą być realizowane i finansowane ze środków Funduszu Solidarnościowego lub Europejskiego Funduszu Społecznego. Beneficjentami udzielonej pomocy będą nie tylko osoby z niepełnosprawnościami ale i także osoby z ich otoczenia, członkowie rodzin.

- **Osoby i rodziny z problemem alkoholowym**

Alkoholizm nazywany jest często chorobą rodziny, gdyż wywiera bardzo znaczący, destrukcyjny wpływ na stosunki w rodzinie i jej relacje z otoczeniem. Deficyt poczucia bezpieczeństwa, brak wzajemnego zaufania, lęk i wstyd to uczucia, które towarzyszą rodzinom alkoholików. Nadużywanie alkoholu jest częstą przyczyną rozpadu rodziny, nie tylko formalnej, zakończonej rozwodem, ale również rozkładu więzi. Choroba alkoholowa jednego z członków rodziny często pociąga za sobą syndrom współzależnienia innych osób tworzących tę rodzinę. Dotyczy to współmałżonka (partnera), ale także dzieci. To one są często głównymi ofiarami nadużywania alkoholu. Rodzina z problemem alkoholowym ogranicza dziecku możliwość rozwoju, nie przekazuje właściwych norm i wzorców osobowych, przestaje być oparciem, stając się źródłem konfliktów i zagrożeń. Dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu wykazują niższe uspołecznienie i motywację do nauki, częściej przejawiają się u nich nieakceptowane zachowania. Społeczne skutki nadużywania alkoholu sprowadzają się m.in. do łamania prawa, aktów przemocy,

---

⁴ „Społeczne i prawne aspekty funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami” pod red. Edyty Widawskiej i Krzysztofa Skotnickiego; Wydawnictwo Akademii Jana Długosza; Częstochowa 2014

obniżenia efektywności nauki i pracy, jak również mają wpływ na wzrost wskaźnika zachorowań i śmiertelności.⁵

Ponadto należy zwrócić uwagę na problem jakim stało się w ostatnim czasie spektrum płodowych zaburzeń alkoholowych znane pod skrótem FASD. Prenatalna ekspozycja na alkohol jest główną przyczyną uszkodzenia mózgu i opóźnienia rozwojowego, znanego jako spektrum płodowych zaburzeń alkoholowych (FASD). Rozpowszechnienie FASD w populacji ogólnej dzieci i młodzieży na świecie oszacowano na 7,7 przypadków na 1000, przy najwyższych wskaźnikach (19,8/1000) w regionie europejskim. W Polsce częstość występowania FASD wynosi ≥ 20 przypadków na 1000, w tym płodowy zespół alkoholowy (FAS) – ≥ 4 na 1000. U osób z FASD często też stwierdza się inne choroby współwystępujące, a zwłaszcza: wrodzone wady rozwojowe, deformacje, nieprawidłowości chromosomalne oraz zaburzenia psychiczne i behawioralne. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych opracowała pierwsze polskie kryteria opublikowane w 2020 r. pn. „Rozpoznawanie spektrum płodowych zaburzeń alkoholowych. Zalecenia opracowane przez interdyscyplinarny zespół polskich ekspertów”.⁶ U obecnej chwili nie dysponujemy własnymi danymi dotyczącymi skali problemu w mieście Włocławek. Natomiast, w 2021 r. rozpoczęta została realizacja projektu Rodzina w Centrum III, w którym to jedną z propozycji dla beneficjentów jest bezpłatna diagnostyka dzieci oraz wsparcie rodzin dotkniętych tymże problemem.

We Włocławku zaobserwować możemy tendencję spadkową liczby rodzin, które korzystają ze świadczeń pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, jako głównego powodu trudnej sytuacji życiowej. Wskaźnik ten jednak stale utrzymuje się na poziomie powyżej 200 rodzin. W porównaniu do poprzedniej strategii wskaźnik uległ pomniejszeniu, wtedy utrzymywał się na poziomie powyżej 400 rodzin.

Tabela 10. Rodziny z problemem alkoholowym w latach 2013 – 2020

Rodziny z problemem alkoholowym korzystające ze świadczeń pomocy społecznej								
Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	483	437	421	363	363	327	285	223

Źródło: Opracowanie własne MOPR

⁵ „Uzależnienie od alkoholu – między diagnozą a działaniem”; Jadwiga Fudała, Kama Dąbrowska, Katarzyna Łukowska; w ramach projektu Koordynacja na Rzecz Aktywnej Integracji; CRZL Warszawa 2013

⁶ https://www.ciazabezalkoholu.pl/images/Rozpoznawanie_FASD_Pediatrics_2020_FASD.pdf

W ramach Klubu Integracji Społecznej, działającego przy Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie we Włocławku, prowadzone są zajęcia o charakterze terapeutycznym, edukacyjno-pomocowym, w tym dla osób i rodzin z problemem alkoholowym, co obrazują dane poniżej. Problemy alkoholowe i z tym związane stanowią 80% wszystkich problemów zgłoszonych do KIS. W 2020 r. ze względu na obostrzenia związane z pandemią koronawirusa świadczenie wsparcia w ww. zakresie było ograniczone.

Tabela 11. Kategorie problemów uczestników Klubu Integracji Społecznej w latach 2018 - 2020

Liczba osób korzystających z pomocy, w ramach KIS, ze względu na:	2018	2019	2020
uzależnieni od alkoholu	105	102	77
uzależnieni od narkotyków lub innych środków psychoaktywnych	15	18	13
Współuzależnieni	16	20	8
osoby z syndromem DDA	11	4	6

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Tabela 12. Oferta programowa realizowana w Klubie Integracji Społecznej skierowana do mieszkańców Miasta Włocławek z problemem alkoholowym w latach 2018 - 2020

Nazwa programu/grupy wsparcia	Liczba spotkań/odbiorców w 2018	Liczba spotkań/odbiorców w 2019	Liczba spotkań/odbiorców w 2020
Grupa wsparcia dla osób uzależnionych	29/37	49/51	21/22
Grupa AA „ISKIERKA”	52/10	56/12	12/10
Grupa AA dla Kobiet	48/8	43/5	12/5
Program „NARKOTYKOM. DOPALACZOM.STOP” (pogadanki o charakterze profilaktycznym dot. skutków nadużywania alkoholu i innych środków psychoaktywnych)	5/42	17/129	0/0

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Niepokojące dane na temat wzrostu spożywania alkoholu wśród młodzieży i obniżenia się wieku inicjacji alkoholowej wskazują konieczność podejmowania działań profilaktycznych.

W Polsce prowadzonych jest wiele inicjatyw zmierzających do zapobiegania i łagodzenia skutków alkoholizmu realizowanych zarówno przez instytucje państwowe jak również przez stowarzyszenia, fundacje i kościoły. Ważnym jest, by rodzina, w której pojawia się problem nadużywania alkoholu nie była pozostawiona sama sobie. Koniecznym jest rozwijanie dostępu do systemu poradnictwa i leczenia odwykowego, grup wsparcia (grupy AA, DDA), łagodzenie skutków alkoholizmu poprzez działalność świetlic socjoterapeutycznych i środowiskowych. Prowadzenie programów profilaktycznych w szkołach, informacje o szkodliwych skutkach nadużywania alkoholu, nie tylko w ogólnopolskich, ale także lokalnych mediach, organizowanie spotkań ze specjalistami - to kolejne działania mogące przyczynić się do zmniejszenia skali problemu. Starając się zapobiegać zjawisku nadużywania alkoholu nie należy zapominać o propagowaniu wartościowych wzorców spędzania czasu wolnego, zdrowego trybu życia i umiejętności radzenia w sobie w sytuacjach stresowych bez pomocy środków psychoaktywnych.

Ponadto we Włocławku od kilku lat prowadzone są zabiegi o powstanie tzw. izby wytrzeźwień. Jest to odpowiedź na problemy zgłaszane przez szpitalny oddział ratunkowy (najczęściej tam przewożone są osoby pod wpływem alkoholu), lekarzy, władz szpitala wojewódzkiego czy samych mieszkańców. Dlatego też, planowane jest utworzenie Centrum Wsparcia dla Osób w Kryzysie. Placówka ta pełnić będzie rolę izby wytrzeźwień i wspierać terapeutycznie i psychologicznie osoby uzależnione. Planowanych jest 20 miejsc, w tym 5 dla kobiet i 2 dla niepełnoletnich.

- **Osoby w wieku senioralnym**

Udział osób starszych w populacji Polaków systematycznie rośnie. Wpływ na tą tendencję ma wydłużające się trwanie życia. Liczba ludności w wieku 60 lat i więcej według prognozy GUS, w roku 2030 ukształtuje się na poziomie 10,8 mln osób (wzrost w stosunku do roku 2018 o 13,4%), w roku 2040 na poziomie 12,3 mln osób (wzrost w stosunku do analizowanego roku o 28,9%). W 2050 r. w Polsce będzie mieszkać 13,7 mln osób w starszym wieku (wzrost w stosunku do roku 2018 o 44,1%), stanowiąc 40,4% społeczeństwa.⁷ W 2018 r. przeciętne trwanie życia mężczyzn w Polsce wyniosło 73,8 lat, natomiast kobiet 81,7 lat. W porównaniu z 1990 r. trwanie życia wydłużyło się odpowiednio o 7,6 i 6,5 lat. Mieszkańcy województwa Kujawsko-Pomorskiego żyją statystycznie nieznacznie krócej niż wynosi ogólnopolska średnia - mężczyźni 73,5 lata, kobiety 81,1 lat⁸. Postępujący proces starzenia się społeczeństwa w Województwie Kujawsko-Pomorskim przejawia się zmniejszaniem się udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym

⁷ Sytuacja osób starszych w Polsce w 2018, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, Białystok 2020

⁸ Trwanie życia w 2018r., Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2019

wzroście udziału ludności w wieku poprodukcyjnym. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wyniosła 447,8 tys. i wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o 2,6%. Według stanu na 31 grudnia 2019 r. udział ludności w wieku 65 lat i więcej w stosunku do ogólnej liczby ludności wyniósł 17,7%⁹.

Do wzrostu udziału procentowego seniorów w polskim społeczeństwie przyczyniają się głównie niski przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji (wyjeżdżają głównie ludzie młodzi, zostawiając w kraju rodziców i dziadków). Wysiłki podejmowane w obszarze polityki społecznej zmierzające do przywrócenia zastępowalności pokoleń obliczone są na efekt długofalowy i obecnie trudno ocenić ich skuteczność.

W Polsce stereotyp starości często utożsamiany jest z niedołążnością, alienacją, życiem na marginesie codzienności, związanym z odejściem od pracy zawodowej i pełnienia ról społecznych. Pozytywny obraz starzenia się rozpowszechniony w społeczeństwie ma podstawowe znaczenie dla zapewnienia pełnej integracji osób starszych ze wspólnotą. Niekorzystny wizerunek wieku senioralnego ulega stopniowemu przeobrażeniu, zaczęto zauważać, że odpowiednie zagospodarowanie możliwości osób starszych niesie ze sobą dużą wartość dla społeczeństwa i gospodarki.¹⁰ W ludziach starszych drzemie duży potencjał wiedzy, doświadczenia zawodowego jak również życiowej mądrości, która w wielu sytuacjach bywa niezwykle ważna. Kluczowym jest więc umożliwienie seniorom partycypacji na równych prawach w życiu społecznym i kulturalnym. Należy wspierać wszelkie inicjatywy mające na celu podtrzymanie kontaktów ludzi starszych z ich środowiskiem lokalnym, takie jak kluby seniora, uniwersytety III wieku oraz organizacje pozarządowe skupiające i działające na rzecz seniorów. Prowadzą one działalność edukacyjną w ramach systemu kształcenia ustawicznego, skierowaną do osób starszych, które odczuwają potrzebę kultywowania wysiłków poznawczych, rozwoju intelektualnego oraz aktywności społecznej, a także pozyskują dotacje i granty na ww. działalność. Są one antidotum na samotność, pozwalają zachować aktywność i zrealizować zainteresowania, na które w przeszłości brakowało czasu. Bierność i izolacja znacznie przyspieszają spadek kondycji fizycznej i psychicznej, co widoczne jest u samotnych seniorów, którzy nie pełniąc ról zawodowych ani rodzinnych często popadają w apatię, przejawiając zachowania depresyjne. Dlatego też bardzo ważną kwestią jest rozwój poradnictwa skierowanego do seniorów oraz szeroko rozumiana ich aktywizacja. Osoba starsza powinna mieć możliwość skorzystania z usług społecznych i prawnych podtrzymujących ich autonomię. Trzeba zauważyć, że starość przynosi ze sobą

⁹ Stan i ruch naturalny ludności w województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r., Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2020

¹⁰ „Starość darem, zadaniem i wyzwaniem” Wybór materiałów konferencyjnych; pod red. Adama Zycha; Sosnowiec-Dąbrowa Górnicza 2014

obiektywne i nieuniknione problemy związane ze stopniową utratą sprawności fizycznej, jak i w niektórych przypadkach, wynikającymi z wieku zaburzeniami psychicznymi.

Niepokojącym zjawiskiem jest zwiększanie się liczby mieszkańców miasta Włocławek w wieku poprodukcyjnym. W 2018 r. liczba tych osób wynosiła 27 677 osób (w tym 19 061 kobiet), co stanowi 24,98 % ogółu mieszkańców. Natomiast w roku 2019 liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła do 28 213 osób (w tym 19 376 kobiet), co stanowi 25,68% ogółu mieszkańców miasta. Wskaźnik ten świadczy o systematycznym starzeniu się mieszkańców miasta. Wśród mieszkańców Włocławka w wieku poprodukcyjnym zmieniła się struktura wiekowa seniorów, w stosunku do poprzedniej strategii, w której to duży odsetek tj. 40% stanowiły osoby w wieku powyżej 75 lat. Dane statystyczne za rok 2020 r., obrazują, iż najwięcej seniorów jest w wieku 65-74 lat, tj. 15 040 osób, w tym 8 858 kobiet, co stanowi 53% ogółu seniorów. Dane te ukazują duży przyrost seniorów, którzy osiągnęli wiek emerytalny. Ze względu na różnicę w wieku przechodzenia na emeryturę kobiet (60 lat) i mężczyzn (65 lat), aby osiągnąć pełen obraz sytuacji do ww. wskaźnika należy doliczyć kobiety w wieku 60-64 lata, tj. łącznie 20 080 osób, (w tym 13 898 kobiet), co stanowi 71,18%, mieszkańców w wieku senioralnym. Pozostali seniorzy stanowią 28,82%, czyli 8 133 osoby, w tym 5 478 kobiet.¹¹

Tabela 13. Liczba mieszkańców miasta Włocławek w wieku poprodukcyjnym w 2019 roku

Grupa wiekowa	Razem	Mężczyźni	Kobiety
60-64	5 050	-	5 040
65-74	15 040	6 182	8 858
75-79	3 313	1 228	2 085
80+	4 820	1 427	3 393

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Rok 2020 przyniósł ogólnoswiatową pandemię SARS-CoV-2. Dla osób starszych szczególnie ważne jest poczucie bezpieczeństwa, którego niestety w obecnej sytuacji związanej z koronawirusem brakuje wszystkim, a w szczególności seniorom. Złe samopoczucie wywołane stresem związanym z konsekwencjami COVID-19 negatywnie wpływa na funkcjonowanie osób starszych. Ministerstwo Zdrowia oraz Główny Inspektor Sanitarny, w związku z wprowadzonym stanem pandemii, zalecają seniorom, aby nie przebywali w miejscach publicznych, celem uniknięcia zakażenia koronawirusem. Ta sytuacja wzmacnia poczucie odosobnienia, znacznie

¹¹ Bank Danych Lokalnych GUS/ www.stat.gov.pl

utrudnia kontakty z rodziną, znajomymi a nawet sąsiadami, co z kolei wzbudza strach o własne zdrowie i życie oraz zmniejsza poczucia bezpieczeństwa i wzmacnia strach o własne zdrowie i życie.

W związku z powyższym zapewnienie odpowiedniej opieki i bezpieczeństwa socjalnego osobom, które ze względu na wiek nie mogą samodzielnie funkcjonować w środowisku staje się kluczowym wyzwaniem dzisiejszej polityki społecznej. Coraz wyraźniejszym problemem staje się pogodzenie opieki nad osobą starszą w rodzinie z pracą zawodową i innymi obowiązkami. Wsparcie rodzin opiekujących się seniorami poprzez odpowiednie sprzężenie działań w zakresie interwencji kryzysowej, poradnictwa specjalistycznego oraz mobilnych usług opiekuńczych pozwoliłoby na pogodzenie opieki nad seniorem w rodzinie z dalszą pracą zawodową i uchroniło rodzinę przed popadnięciem w trudną sytuację materialną. Organizowanie akcji uwrażliwiających młodsze pokolenia na potrzeby seniorów i promowanie inicjatyw na rzecz integracji międzypokoleniowej powinno stać się cennym uzupełnieniem podejmowanych działań.

Wobec postępującego procesu starzenia się społeczeństwa polityka wobec osób w wieku senioralnym musi mieć spójny i kompleksowy charakter, zapewniając osobom starszym podmiotowe traktowanie i możliwie szeroką partycypację w życiu wspólnoty. Starzenie się społeczeństwa poza generowaniem skutków na rynku pracy ma także wpływ na finanse państwa i sytuację ekonomiczną osób starszych – już po zakończeniu ich aktywności zawodowej. Z danych GUS wynika, że niemal pełna subpopulacja osób starszych posiada własne, niezarobkowe źródło utrzymania i jest to głównie emerytura (86%), a w dalszej kolejności renta (8%)¹². Niewielki jest udział osób starszych posiadających dwa źródła dochodu – częściej są to mężczyźni i mieszkańcy miast, łączący emeryturę z pracą. Zgodnie z założeniami opracowanej przez GUS prognozy demograficznej do 2050 r., w przyjętej perspektywie czasowej wystąpi znaczne zmniejszenie liczby dzieci i osób dorosłych, zwiększą się zaś liczba i udział osób starszych, a tym samym liczba świadczeń emerytalnych i rentowych, co nie pozostanie obojętne dla systemu zabezpieczenia społecznego, który już dziś boryka się z licznymi trudnościami. Podsumowując, Polska i świat stoją w obliczu potężnych zmian związanych ze starzeniem się społeczeństw. Seniorów na świecie jest coraz więcej i – zgodnie z przewidywaniami – liczba ta będzie rosła. W związku z tym już teraz konieczne jest diagnozowanie i wdrażanie rozwiązań w różnych obszarach życia społecznego (usługi opiekuńcze, transport publiczny, rynek pracy, system emerytalny itp.) w celu przeciwdziałania bezprecedensowemu w dotychczasowej historii

¹² Sytuacja demograficzna osób starszych i konsekwencje starzenia się ludności Polski w świetle prognozy na lata 2014-2050, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014

ludzkości zjawisku starzenia się społeczeństwa.¹³ Konsekwencje starzenia się społeczeństw będą szczególnie dotkliwe dla rynku pracy, co nie pozostanie obojętne dla systemu zabezpieczenia społecznego czy usług zdrowotnych. Już teraz system emerytalny i ochrony zdrowia w Polsce są coraz mniej wydolne. Mniejsza liczba odprowadzających składki, przy wzroście liczby uprawnionych do świadczeń oznacza coraz niższe świadczenia i w konsekwencji dalsze ubożenie osób w wieku poprodukcyjnym¹⁴, a to w przyszłości może przełożyć się na wzrostu klientów MOPR.

- **Osoby bezdomne**

Osoba bezdomna to taka, która z różnych przyczyn czasowo lub trwale nie jest w stanie zapewnić sobie schronienia spełniającego minimalne warunki pozwalające uznać je za pomieszczenie mieszkalne. Możemy wyróżnić bezdomność z konieczności i z wyboru. Bezdomność z konieczności dotyka człowieka wbrew jego woli np. w wyniku eksmisji, wymówienia mieszkania przez najemcę, klęski żywiołowej (powódź, pożar), brak opieki nad pełnoletnimi opuszczającymi placówki opiekuńczo-wychowawcze. Bezdomność może być też efektem dobrowolnie wybranego stylu życia, jak np. włóczęgostwo czy niechęć do podporządkowania się powszechnie obowiązującym normom i systemom wartości. Osoby bezdomne bardzo często charakteryzuje wyizolowanie społeczne, poczucie bezradności i pozrywane więzi rodzinne. Jednocześnie osoby te wytworzyły mechanizm przystosowania do życia w niesprzyjających warunkach, z których coraz trudniej jest powrócić do normalizacji życiowej i stabilizacji mieszkaniowej.¹⁵

Określenie ogólnej liczby osób bezdomnych jest trudne, albowiem posiada ona dwie składowe: mierzalną – możliwą do wyliczenia w oparciu o prowadzoną dokumentację dotyczącą osób bezdomnych, szacunkową – dotyczącą osób bezdomnych nie ubiegających się o pomoc. Na terenie miasta szacuje się, że przebywa około 300 osób bezdomnych, których ostatnim miejscem zameldowania na pobyt stały było miasto Włocławek. Nie wszystkie osoby bezdomne zgłaszają się o pomoc. Wiele osób bezdomnych żyje w przestrzeni publicznej. Są to na ogół osoby bezdomne z wyboru, które odrzuciły obowiązujące normy społeczne, realizując wybrany przez siebie styl życia lub osoby uzależnione od alkoholu. Wiele z nich to osoby głęboko uzależnione z niewielkimi szansami na wyjście z nałogu. Większość z tych osób nie podejmuje nawet prób

¹³ Starzenie się społeczeństwa – wyzwanie dla rynku pracy, aktywizacja pracowników 50+, raport tematyczny, PARP, 2020

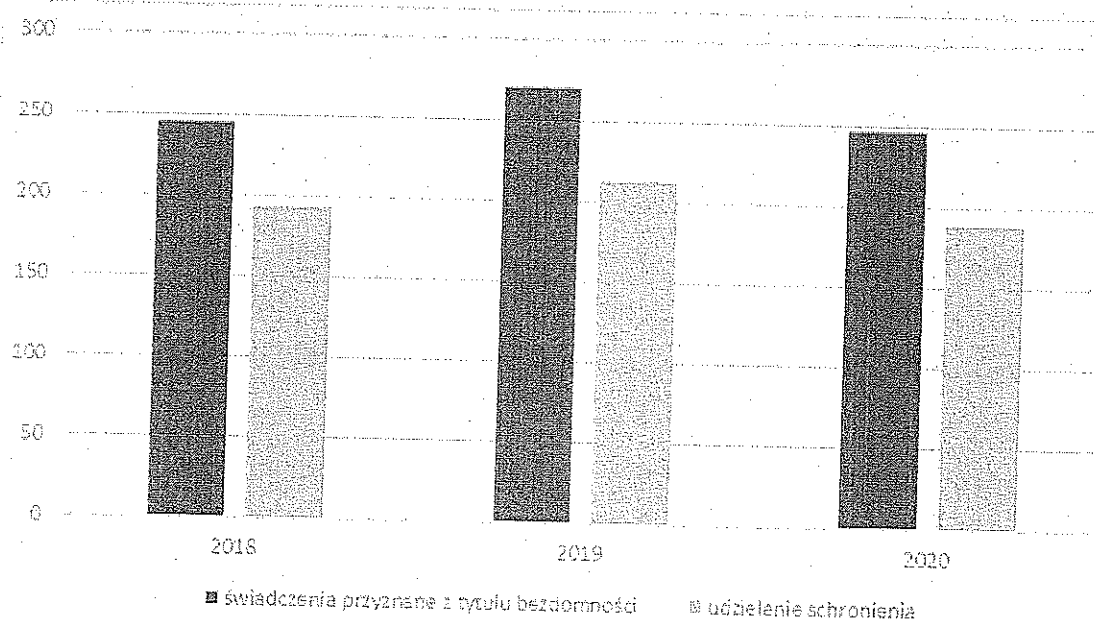
¹⁴ Ibidem.

¹⁵ „Kondycja i dobre praktyki pomocy ludziom bezdomnym w sześciu obszarach: streetworking, praca socjalna, mieszkalnictwo i pomoc doraźna, partnerstwa lokalne, zdrowie, zatrudnienie i edukacja. Raport z fazy diagnozy.”; pod red. Rafała Stenki; wyd. PFWB Gdańsk 2011

leczenia. Nie zależy im na zmianie trybu życia. W placówkach na ogół znajdują schronienie na krótko, ponieważ nie są w stanie zachować abstynencji, która jest warunkiem pobytu w schronisku. Tylko nieliczni podejmują skuteczne leczenie i terapię.

Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych to jeden z podstawowych aspektów pomocy osobom bezdomnym. Podstawowe formy zapewnienia wsparcia to schronienie i gorący posiłek. Większość osób bezdomnych korzystała w ciągu roku z wielu form pomocy jednocześnie, poza schronieniem otrzymują także, pomoc finansową (zasiłki stałe, okresowe, celowe).

Wykres 10. Liczba osób bezdomnych, którym udzielono pomocy w latach 2018 – 2020

Skuteczna polityka społeczna i pomoc osobom bezdomnym to nie zwiększanie budżetów gmin na doraźne działania, ale programy, które nastawione są na aktywizację zawodową i społeczną osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością. Istnieje grupa osób bezdomnych szczególnie starszych i schorowanych, która prawdopodobnie nie znajdzie zatrudnienia. Dla tych osób konieczne będzie utworzenie schronisk dla niepełnosprawnych zapewniających pomoc w samodzielnej egzystencji. Jednakże większość osób bezdomnych można i należy aktywizować, pamiętając o tym, że jest to proces bardzo trudny i długotrwały. Szansą w tym względzie jest m.in. zwiększenie dostępności do aktywnych form integracji społecznej, zawodowej oraz rozwój

infrastruktury pomocowej umożliwiającej trenowanie samodzielności poprzez tworzenie mieszkań chronionych – treningowych. Szczegółowe założenia polityki społecznej skierowanej do osób bezdomnych zawiera opracowany w listopadzie 2020 r. Miejski Program Rozwiązywania Problemu i Łagodzenia Skutków Bezdomności na lata 2021 – 2025.

- **Przemoc w rodzinie**

Przemoc jest jednym z najbardziej destrukcyjnych zjawisk, którego skutki wpływają na pogorszenie funkcjonowania człowieka w wielu aspektach jego życia. Nasilające się zjawisko przemocy powoduje rozpadanie więzi społecznych, rodzinnych. Bardzo często osoby uwikłane w przemoc (ofiary) ukrywają fakt doznawania wieloletniego krzywdzenia. Udzielanie pomocy rodzinie, która doświadcza przemocy jest bardzo ważnym elementem w procesie pomagania, ponieważ nie zatrzymanie zjawiska przemocy będzie coraz bardziej eskalować i powodować coraz większe cierpienie, nabywanie dalszych negatywnych doświadczeń, które z upływem czasu będą rzutować na dalsze życie i funkcjonowanie rodziny.

Zgodnie z definicją zawartą w obowiązującej ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zjawisko to opisane jest jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1 (osoby najbliższe, w rozumieniu art. 115 § 11 Kodeksu karnego, a także inne osoby wspólnie zamieszkujące lub gospodarujące), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.¹⁶ Dane statystyczne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie gromadzone są w rocznym sprawozdaniu z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Istotnym krokiem w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie było wprowadzenie procedury „Niebieskie Karty”. Dzięki niej możliwe jest monitorowanie rodzin, w których istnieje podejrzenie że stosowana jest przemoc w rodzinie. Praca wykonywana na rzecz rodzin, dotkniętych zjawiskiem przemocy w rodzinie, ma charakter interdyscyplinarny. Możliwe jest to dzięki temu, że w skład grup roboczych wchodzi przedstawiciele różnych instytucji działających na rzecz osób dotkniętych

---

¹⁶ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180. poz. 1493, z późn. zm.)

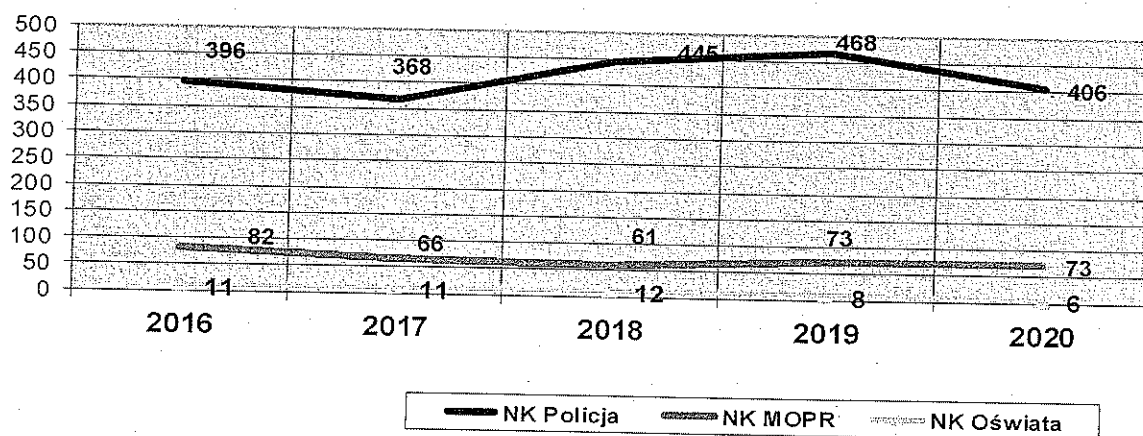
przemocą w rodzinie. Członkowie grup roboczych wspólnie dokonują diagnozy rodziny, a następnie opracowują plan działania uwzględniając zadania dla poszczególnych członków grupy mające na celu poprawę sytuacji rodziny. W poniższej tabeli zawarta jest informacja dot. liczby „Niebieskich Kart”, które wpłynęły do Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2016 - 2020.

Tabela 14. Niebieskie Karty wg instytucji wszczynającej procedurę

Rok	ogółem	MOPR	Policja	Oświata	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Ochrona zdrowia
2016	491	82	396	11	-	2
2017	445	66	368	11	-	-
2018	519	61	445	12	0	1
2019	549	73	468	8	0	0
2020	486	73	406	6	1	0

Źródło: Opracowanie własne MOPR na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy

Wykres 11. Niebieskie Karty w latach 2016 – 2020

W latach 2018 – 2019 nastąpił wyraźny wzrost w liczbie formularzy rozpoczynających procedurę „Niebieskie Karty”. Wynika on ze wzrostu interwencji policji, w których rozpoczęto procedurę. Na pojawienie się zachowań przemocowych wpływ ma wiele czynników. Wśród kluczowych powodów wymienić można nadużywanie alkoholu i innych środków psychoaktywnych. Wielu sprawców przemocy działa pod wpływem substancji odurzających, które osłabiają kontrolę własnych zachowań, zaburzają właściwą ocenę sytuacji, zwiększają prawdopodobieństwo reakcji gniewem i agresją na zaistniałe problemy i konflikty. Istotny jest także czynnik środowiskowy. Przyczyną przemocy w rodzinie może stać się stres wywołany aktualną sytuacją socjalno-ekonomiczną rodziny. Frustracja, a w konsekwencji zachowania agresywne mogą pojawić się w wyniku nawarstwiających się problemów życiowych takich jak bezrobocie, kłopoty finansowe, mieszkaniowe czy zdrowotne. Warto także, szczególnie w kontekście profilaktyki, zwrócić uwagę na zjawisko dziedziczenia wzorca przemocy. Dzieci wychowywane w rodzinach, w których krzywdzi się bliskich, przyswajają sobie zachowania dorosłych. Będąc ich świadkami lub ofiarami uczą się, że stosowanie przemocy to najskuteczniejszy sposób osiągania swoich celów i regulowania konfliktów. Sytuacja przemocy domowej zaburza więzi rodzinne, powoduje stres, uczucie lęku i bezsilności. W relacjach opartych na przemocy psychologowie zaobserwowali u ofiar syndrom wyuczonej bezradności. Dlatego tak ważna jest pomoc specjalistyczna, która może uświadomić osobie krzywdzonej jest położenie i wspomóc ją w poszukiwaniu wyjścia z trudnej sytuacji. Poniższe zestawienia statystyczne obrazują jak kształtowała się pomoc udzielana ofiarom przemocy domowej, ale też osobom zmagającym się z innymi sytuacjami kryzysowymi, takimi jak: konflikt małżeński, konflikt rodzinny, trudności finansowe, mieszkaniowe, problemy prawne, emocjonalne, zdrowotne czy uzależnienia.

Tabela 15. Rodziny objęte poradnictwem specjalistycznym

Sekcja Interwencji Kryzysowej MOPR	2016 rok	2017 rok	2018 rok	2019 rok	2020 rok
Liczba środowisk objętych wieloaspektową pomocą specjalistyczną	427	362	354	298	277
Liczba udzielonych porad i konsultacji z zakresu poradnictwa psychologicznego	1127	972	1244	665	390
Liczba udzielonych porad i informacji przez pracownika socjalnego	609	441	93	93	128
Liczba udzielonych porad z zakresu poradnictwa prawnego	270	214	194	165	99

Liczba udzielonych porad z zakresu poradnictwa pedagogicznego	113	75	54	70	58
Liczba osób należących do grupy wsparcia dla kobiet doznających przemocy	16	10	1	-	-
Liczba osób, które uzyskały schronienie w Hostelu	18	14	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Mając na uwadze dobro i bezpieczeństwo osób dotkniętych zjawiskiem przemocy w ramach struktury Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie we Włocławku od września 2020 r. funkcjonuje Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie z siedzibą przy ul. Żytniej 58. Specjalistyczny Ośrodek utworzony został na mocy Zarządzenia Nr 292 Prezydenta Miasta Włocławek z dnia 21 sierpnia 2020 r. Funkcjonowanie ośrodka finansowane jest ze środków budżetu państwa. Nadzór nad realizacją zadań Specjalistycznego Ośrodka pełni Dyrektor MOPR. Odpowiedzialność bezpośrednio ponosi Kierownik Specjalistycznego Ośrodka.

Specjalistyczny Ośrodek dysponuje 12 miejscami noclegowymi przygotowanymi zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i jest jednostką o zasięgu ogólnopolskim. Usługi są świadczone w systemie ambulatoryjnym oraz z pobytem do 3 miesięcy z możliwością przedłużenia w przypadkach uzasadnionych sytuacją ofiary przemocy w rodzinie.

Pomoc w Specjalistycznym Ośrodku jest udzielana zgodnie z zasadami wynikającymi z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjnych. Standard podstawowych usług świadczonych przez Specjalistyczny Ośrodek obejmuje zakres: interwencyjny, terapeutyczny – wspomagający, zapewnienie potrzeb bytowych.

Do zadań Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie należy:

1. udzielenie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie: poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, interwencji kryzysowej i wsparcia;
2. zapewnienie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w SOW;

3. wspieranie osoby dotkniętej przemocą w rodzinie w rozwiązywaniu jej sytuacji życiowej, szczególnie w zakresie prawnym, rodzinnym, finansowym i zawodowym.

W okresie od września do grudnia 2020 roku Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia udzielił pomocy łącznie 51 osobom.

Tabela 16. Liczba osób objętych wsparciem Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w roku 2020

Osoby korzystające ze usług SOW w systemie całodobowym i ambulatoryjnym w okresie od września do grudnia 2020 r.				
	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci	Łącznie
Pobyt całodobowy	6	0	5	11
Poradnictwo ambulatoryjne	30	7	3	40
Łączna liczba osób				51

Źródło: Opracowanie własne SOW

Podczas pobytu całodobowego mieszkańcy SOW skorzystali z poradnictwa: psychologicznego, prawnego, socjalnego, pedagogicznego, medycznego. Łącznie udzielono 225 porad.

Tabela 17. Udzielone poradnictwo specjalistyczne w systemie całodobowym

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie MOPR	Wrzesień – Grudzień 2020 r.
Liczba udzielonych porad i konsultacji z zakresu poradnictwa psychologicznego (psychoterapia)	54
Liczba udzielonych porad i konsultacji z zakresu poradnictwa socjalnego	54
Liczba udzielonych porad z zakresu poradnictwa prawnego	8
Liczba udzielonych porad z zakresu poradnictwa pedagogicznego	89
Liczba udzielonych porad z zakresu poradnictwa medycznego	20

Łącznie	225
---------	-----

Źródło: Opracowanie własne SOW

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie wychodząc naprzeciw osobom dotkniętym zjawiskiem przemocy udziela wsparcia ambulatoryjnego. W roku 2020 z poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego skorzystało 40 osób, którym łącznie udzielono 126 porad.

Tabela 18. Udzielone poradnictwo specjalistyczne w systemie ambulatoryjnym

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie MOPR	Wrzesień – Grudzień 2020 r.
Liczba udzielonych porad i konsultacji z zakresu poradnictwa psychologicznego (psychoterapia)	98
Liczba udzielonych porad z zakresu poradnictwa prawnego	18
Liczba udzielonych porad z zakresu poradnictwa pedagogicznego	10
Łącznie	126

Źródło: Opracowanie własne SOW

Reasumując w 2020 r. w miesiącach od września do grudnia specjaliści Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie łącznie udzielili 352 porad. Poniższe zestawienie statystyczne obrazuje jak kształtowała się pomoc udzielana ofiarom przemocy domowej.

Tabela 19. Udzielone poradnictwo specjalistyczne w Specjalistycznym Ośrodku

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie MOPR	Wrzesień – Grudzień 2020 r.
Liczba udzielonych porad i konsultacji z zakresu poradnictwa psychologicznego (psychoterapia)	152
Liczba udzielonych porad i konsultacji z zakresu poradnictwa socjalnego	54
Liczba udzielonych porad z zakresu poradnictwa prawnego	26
Liczba udzielonych porad z zakresu poradnictwa pedagogicznego	99

Liczba udzielonych porad z zakresu poradnictwa medycznego	20
Łącznie	352

Źródło: Opracowanie własne SOW

Sytuacja przemocy domowej zaburza więzi rodzinne, powoduje stres, uczucie lęku, a także bezsilność. Dlatego tak ważna jest pomoc specjalistyczna, która służy uświadomieniu osobie krzywdzonej jest położenie i wspomóc ją w poszukiwaniu rozwiązań wyjścia z trudnej sytuacji życiowej. Dlatego właśnie Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie będzie kontynuował działalność zarówno w formie całodobowego schronienia dla ofiar przemocy i członków ich rodzin jak i poprzez poradnictwo specjalistyczne w zakresie terapeutyczno – wspomagającym.

Zaplanowane w Strategii działania, będące kontynuacją pracy wykonanej w uprzednich latach, powinny przyczynić się do zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększenia dostępu do wieloaspektowej pomocy specjalistycznej w formie poradnictwa prawnego, pedagogicznego, psychologicznego, socjalnego jak i medycznego.

• **Ekonomia społeczna**

Ekonomia społeczna to pojęcie o bardzo szerokim znaczeniu, dotyczącym wielu sfer życia społecznego. Chcąc znaleźć wspólny mianownik można powiedzieć, że kluczową zasadą w tej idei jest prymat działania na rzecz ludzi nad maksymalizacją zysku. Tym samym zauważyć można, że dla jednostek ekonomii społecznej istotne znaczenie, obok celu gospodarczego, ma misja społeczna. Na gruncie polskim możliwie najpełniejszej analizy definicyjnej pojęć ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstwa społecznego dokonano na potrzeby Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES). Przyjęto tam następujące rozumienie ekonomii społecznej: „Ekonomia społeczna to sfera aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu”.¹⁷ Celnej definicji przedsiębiorstwa społecznego dostarcza natomiast europejska sieć badawcza EMES. Według niej „za przedsiębiorstwo społeczne uznaje się działalność o celach głównie społecznych, której zyski w założeniu są reinwestowane w te cele lub we wspólnotę, a nie w celu maksymalizacji

¹⁷ Źródło Centrum Edukacji Obywatelskiej
<http://www.ceo.org.pl/pl/przedsiębiorczy/news/co-jest-ekonomia-spoeczna>

zysku lub zwiększenia dochodu udziałowców czy też właścicieli”.¹⁸ Najistotniejszymi obecnie grupami podmiotów ekonomii społecznej są organizacje obywatelskie prowadzące działalność w sferze pożytku publicznego oraz spółdzielnie socjalne i przedsiębiorstwa społeczne.

Przedsięwzięcie ekonomiczne, jakim jest ekonomia społeczna to szczególna działalność gospodarcza, skoncentrowanym przede wszystkim na korzyściach społecznych. Kluczową zasadą w tej idei jest prymat działania na rzecz ludzi (członków, podopiecznych) nad maksymalizacją zysku. Dla jednostek ekonomii społecznej nadrzędnym celem jest misja społeczna, polegająca na przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu osób długotrwale bezrobotnych, bezdomnych, uzależnionych, niepełnosprawnych. Inicjatywy wpisujące się w ekonomię społeczną posiadają społecznie użyteczny cel przedsięwzięcia oraz obywatelski i wspólnotowy charakter działania, a jej największym kapitałem są ludzie. W Polsce działa obecnie ok. 1000 spółdzielni socjalnych i jest to od wielu lat tendencja zwykła.

Włocławek na mapie ekonomii społecznej w formie spółdzielczości socjalnej pojawił się w listopadzie 2010 roku, kiedy to powstała pierwsza w mieście spółdzielnia socjalna „Arkadia”. Założyły ją uczestniczki projektu systemowego, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, realizowanego przez MOPR we Włocławku. Dotacji finansowej na założenie spółdzielni udzielił spółdzielcom „Arkadii” współpracujący z Ośrodkiem Powiatowy Urząd Pracy. W krótkim czasie w mieście, z inicjatywy Centrum Edukacji i Kultury „ZENIT”, powstało 5 kolejnych spółdzielni.

Głównym źródłem finansowania powstałych spółdzielni socjalnych były środki Unii Europejskiej oraz Funduszu Pracy, które pozwoliły na przeprowadzenie odpowiednich szkoleń, udzielenia dotacji, pomocy w początkowej działalności. Jednak historia tych działalności nie napawa optymizmem: najdłużej na rynku utrzymywała się SS Arkadia – 6 lat do wejścia w proces likwidacji (2010-2016), kolejna SS Raj – 5 lat (2013-2018 - wyrejestrowana), SS Diament został wyrejestrowany w ciągu 7 miesięcy od zarejestrowania – grupa inicjatywna się rozpadła i SS nie złożyła wniosku o dotację na otwarcie działalności. Pozostałe spółdzielnie nadal figurują w Krajowym Rejestrze Sądowym, jednak nie prowadzą działalności. Brak informacji w KRS o wyrejestrowaniu spółdzielni SS Kujawianki, SS Studio Votre, SS Free Way może świadczyć o tym, iż nie stać ich na przeprowadzenie procedury likwidacyjnej – wiąże się to z kosztami.

Niepowodzenie włocławskiej ekonomii społecznej w obszarze spółdzielczości socjalnej zmusza do refleksji nad przyczynami tego stanu rzeczy - wszystkie spółdzielnie były założone przez osoby fizyczne, które poznały się na szkoleniach przygotowujących do podjęcia działalności.

¹⁸ Agnieszka Grzybowska, Jarosław Ruszewski; *Ekonomia społeczna w teorii i praktyce*; Centrum Aktywności Społecznej PRYZMAT; Suwałki 2010

Dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, podejmujących się wyzwania prowadzenia działalności gospodarczej na otwartym rynku w grupie obcych sobie ludzi stało się jednak przedsięwzięciem przerastającym ich możliwości. Z chwilą, kiedy zakończyło się zewnętrzne wsparcie finansowe i doradcze, motywacja do utrzymania działalności powoli zaczynała spadać – podział obowiązków, kwestie finansowo – księgowo, brak zleceń lub nietrafione decyzje, nieufność wobec współpracowników i brak charyzmatycznego lidera spowodowały powolne obumieranie inicjatyw. Zabrakło też, być może, dobrej woli ze strony samorządu, którego rolą winno być udzielenie im wsparcia i służenie pomocą w ramach swoich możliwości, aby zapewnić im rozwój oraz promować ich dobre praktyki. Ponadto samorząd winien poszukiwać nowych form i sposobów, np. z pomocą istniejącego we Włocławku inkubatora przedsiębiorczości, na inspirowanie kolejnych działań sprzyjających rozwojowi ekonomii społecznej.

Dopiero ostatnie lata przyniosły zmianę w obszarze spółdzielczości społecznej we Włocławku – Fundacja Dobry Pomysł otrzymała status przedsiębiorstwa społecznego w 2019, Fundacja Novum w 2020, a rok 2021 to zawiązanie grupy inicjatywnej w celu powołania spółdzielni socjalnej osób prawnych – Miasta Włocławek i Gminy Włocławek. Daje to powód do optymizmu i jest ewidentnym dowodem, że ekonomia społeczna zaczyna być postrzegana jako szansa nie tylko dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ale również dla samorządu.

Konieczne jest stworzenie na poziomie lokalnym dobrego klimatu dla ekonomii społecznej i podniesienie w tym zakresie wiedzy i kompetencji pracowników samorządu. Ważne jest aktywne włączenie się w działania poprzez realne kroki takie jak świadome kupowanie usług, wspieranie promocyjne swoich podmiotów czy też partnerskie traktowanie podmiotów ekonomii społecznej. Ekonomia społeczna pełni ogromną rolę we wprowadzaniu nowych, pozainstytucjonalnych form wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Dlatego też konieczne jest włączanie się we wspólne działania przedsiębiorców, jednostek samorządu lokalnego, Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowych Urzędów Pracy i organizacji pozarządowych. Instrumenty ekonomii społecznej muszą zostać ujęte w planowaniu strategicznym i operacyjnym rozwoju lokalnego - pozwoli to na powiązanie zasobów finansowych i organizacyjnych w celu wsparcia tworzenia nowych podmiotów jak i wykorzystania ich dla rozwoju społeczności lokalnej.

- **Pieczą zastępczą**

W sytuacji całkowitej degradacji rodziny, konieczne jest już nie tylko jej wsparcie, ale zastąpienie jej w pełni wydolnym środowiskiem wychowawczym. Takim środowiskiem jest z pewnością rodzinna pieczę zastępcza, która, obok adopcji, jest najkorzystniejszą formą opieki nad dzieckiem pozbawionym rodziny naturalnej. Poszukiwanie dla dziecka osamotnionego rodziny

zastępczej wiąże się z niezaprzeczalnymi walorami rodziny jako najlepszego środowiska emocjonalnego, opiekuńczego i wychowawczego. W rodzinie upatruje się szanse zapewnienia dziecku ścisłych więzi osobowych zaspokajających zwłaszcza psychiczne potrzeby dzieci, takie jak bezpieczeństwo, miłość rodzicielska, uznanie, przynależność¹⁹. Umieszczenie małoletnich w pieczy zastępczej w większości przypadków wynika z różnego rodzaju zaniedbań występujących w rodzinach naturalnych. W nielicznych przypadkach dotyczy przedwczesnego macierzyństwa lub sieroctwa naturalnego.

Rodzinna piecza zastępcza tymczasowo zapewnia opiekę dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodziny naturalnej. Pełnienie funkcji rodziny zastępczej może być powierzone osobom, które dają rękojmię należytego sprawowania pieczy. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu w oparciu o przedłożone dokumenty:

- pozytywną opinię organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- świadectwo ukończenia szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze,
- zaświadczenia o dochodach i stanie zdrowia.

Tabela 20. Rodzinna piecza zastępcza w latach 2018 – 2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba rodzin zastępczych	127	121	108
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych	162	157	147
Liczba rodzinnych domów dziecka	2	1	0
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnych domach dziecka	8	7	0

Zródło: Opracowanie własne MOPR

Tabela 21. Rodzinna piecza zastępcza – wysokość świadczeń w latach 2018 – 2020

Rodzaj rodzinnej pieczy zastępczej	Kwota przyznanej pomocy w zł		
	2018	2019	2020
Rodziny zastępcze	1 534 358	1 518 093	1 429 789
Rodzinny dom dziecka	174 375	35 275	0

Zródło: Opracowanie własne MOPR

¹⁹ Rodzina polska u progu XXI wieku, Red. H. Cudak, Łowicz 1997, s. 151-152

Rodzinom zastępczym udzielana jest pomoc w formie finansowej. Wysokość świadczenia miesięcznego uzależniona jest od wieku, stopnia rozwoju, stanu zdrowia, stopnia niedostosowania społecznego. Poza otrzymaną pomocą pieniężną rodziny zastępcze w trudnych sytuacjach mogą korzystać z poradnictwa i specjalistycznego wsparcia MOPR oraz Ośrodka Adopcyjno – Opiekuńczego i Sądu Rodzinnego. Rodzina zastępcza, z mocy prawa, zaprzestaje pełnienia swojej funkcji z chwilą uzyskania przez wychowanka pełnoletniości.

Pełnoletnim wychowankom rodzin zastępczych oraz placówek opiekuńczo – wychowawczych przysługuje pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz zagospodarowanie. Po sporządzeniu indywidualnego programu usamodzielnienia, pełnoletni wychowankowie z rodzin zastępczych zostają objęci pomocą, mającą na celu ich życiowe usamodzielnienie. Wysokość pomocy uzależniona jest od sytuacji materialnej wychowanka oraz okresu pobytu w rodzinie zastępczej lub placówce. Ponadto pełnoletni, uczący się wychowanek otrzymuje pomoc na kontynuowanie nauki do czasu jej ukończenia, nie dłużej jednak niż do czasu ukończenia 25 roku życia. Z takiej formy pomocy mogą również korzystać wychowankowie placówek opiekuńczo – wychowawczych. Wydatki na ten cel obrazują poniższe tabele.

Tabela 22. Pomoc na kontynuowanie nauki w latach 2018 – 2020

Forma pieczy zastępczej		Pomoc na kontynuowanie nauki w latach:		
		2018	2019	2020
Rodziny zastępcze	liczba osób	56	50	39
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	liczba osób	44	37	36
Institucje o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej	liczba osób	10	4	4

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Tabela 23. Pomoc na usamodzielnienie w latach 2018 – 2020

Forma pieczy zastępczej		Pomoc na usamodzielnienie w latach:		
		2018	2019	2020
Rodziny zastępcze	liczba osób	10	9	9
Placówki opiekuńczo-	liczba osób	16	10	7

wychowawcze				
Instytucje o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej	liczba osób	5	3	4

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Tabela 24. Pomoc na zagospodarowanie w latach 2018 – 2020

Forma pieczy zastępczej		Pomoc na zagospodarowanie w latach:		
		2018	2019	2020
Rodziny zastępcze	liczba osób	9	11	6
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	liczba osób	10	9	6
Instytucje o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej	liczba osób	4	3	3

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Pełnoletni wychowankowie rodzin zastępczych, a w szczególności placówek opiekuńczo – wychowawczych mogą także skorzystać z innej formy pomocy, a mianowicie zamieszkania w mieszkaniu chronionym.

Niewystarczająca liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub niezawodowej powoduje niekorzystną, ale konieczną sytuację kierowania małych dzieci do placówki opiekuńczo - wychowawczej, a w przypadku dzieci niepełnosprawnych umieszczenia w specjalistycznych placówkach, co wiąże się najczęściej z pobytem do pełnoletniości.

Tabela 25. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2018 – 2020

Placówki	Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo - wychowawczych		
	2018	2019	2020
Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Maluch”	58	44	35
Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Calineczka”*	12	11	19

Centrum Opieki nad Dzieckiem	54	58	65
Integracyjny Dom Dziecka „Paulinka	13	15	19
Dom Dziecka „Caritas”	20	17	17

* Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Calineczka” funkcjonuje od 1 listopada 2018r.

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przewiduje tworzenie różnego typu placówek opiekuńczo-wychowawczych, tj: placówki socjalizacyjne, interwencyjne, specjalistyczno - terapeutyczne oraz rodzinne. We Włocławku funkcjonują placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego z miejscami interwencyjnymi oraz jedna placówka łącząca typy socjalizacyjny, specjalistyczno-terapeutyczny i interwencyjny. Łącznie w placówkach jest 98 miejsc. Wszystkie placówki spełniają wymagania określone w przepisach w zakresie świadczenia usług na poziomie obowiązującego standardu.

Tabela 26. Liczba dzieci przyjętych do placówek opiekuńczo – wychowawczych w latach 2018 – 2020.

Placówki	Liczba dzieci przyjętych do placówek opiekuńczo – wychowawczych		
	2018	2019	2020
Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Maluch”	14	25	12
Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Calineczka”	0	0	5
Centrum Opieki nad Dzieckiem	11	19	24
Integracyjny Dom Dziecka „Paulinka	3	6	7
Dom Dziecka „Caritas”	6	7	4

Źródło: Opracowanie własne MOPR

Liczba miejsc w placówkach opiekuńczo wychowawczych jest niewystarczająca w stosunku do liczby dzieci wymagających zapewnienia całodobowej opieki i wychowania dlatego też MOPR współpracuje z innymi powiatami. W przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej na terenie innego powiatu, powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania przed umieszczeniem w placówce ponosi wydatki na jego utrzymanie. W 2018 r. realizowano porozumienia zawarte z 13 powiatami – 24 dzieci, w 2019 r. realizowano porozumienia zawarte z 8 powiatami – 17 dzieci, natomiast w 2020 r. realizowano porozumienia zawarte z 6 powiatami – 12 dzieci. W oparciu o zawarte porozumienia dokonano zwrotu na pokrycie kosztów utrzymania dzieci pochodzących z Włocławka, które przebywały w placówkach na terenie powiatów m.in.: warszawskiego, krasnostawskiego, chełmińskiego,

chorzowskiego, myśliborskiego, aleksandrowskiego, poznańskiego, będzińskiego, kieleckiego, sławieńskiego, kutnowskiego, toruńskiego i wrocławskiego.

Reasumując należy podkreślić, że warunki pobytu małoletnich w placówkach funkcjonujących na terenie miasta uległy poprawie. Piecza instytucjonalna spełnia standardy na poziomie dostosowanym do potrzeb małoletnich, w tym również w zakresie organizowania wsparcia specjalistów dla dzieci z deficytami zdrowotnymi i innymi dysfunkcjami. Pozyskiwane są środki na rozwój działalności ponad standardowej w postaci np. doposażenia placówek, czy organizowania wypoczynku wychowankom.

3. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest użyteczną i coraz powszechniej stosowaną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych w pracach nad strategią. Jest postępowaniem badawczym, spełniającym najważniejsze funkcje diagnostyczne. Pozwala ona bowiem na ocenę całości, wskazując jednocześnie słabe punkty systemu, które z czasem można przełożyć na konkretne rozwiązania. Metoda ta łączy analizę czynników wewnętrznych, jak i szeroko rozumianej rzeczywistości zewnętrznej oraz badanie szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analiza SWOT to jedna z popularnych i podstawowych technik analitycznych, służąca do porządkowania informacji o organizacji i ich podziałowi na cztery grupy:

- S (strengths) - mocne strony: atuty, zalety
- W (weaknesses) - słabe strony: słabości, bariery, wady
- O (opportunities) – szanse: szanse na korzystne zmiany
- T (threats) – zagrożenia: niebezpieczeństwo zmian niekorzystnych

Mocne i słabe strony oznaczają czynniki wewnętrzne. Szanse i zagrożenia, to czynniki zewnętrzne, wpływające na organizację.

Opracowanie analizy SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Stanowi punkt wyjściowy dla określenia celów strategicznych oraz projektów socjalnych. Przedstawiona poniżej analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń jest syntezą poszczególnych obszarów polityki rozwiązywania problemów społecznych przyjętych w założeniach do części strategicznej tego dokumentu oraz uzgodnioną wypadkową wiedzy o stanie i jej potrzebach w mieście Wrocław.

Analiza SWOT – obszar: Wzmacnianie rodziny i jej prawidłowego funkcjonowania

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
---------------------	---------------------

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • pomoc rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej • aktywność grup społecznych i stowarzyszeń w rozwiązywaniu problemów społecznych • dobrze przygotowana kadra pomocy społecznej oraz pedagogiczna • możliwość korzystania z poradnictwa specjalistycznego • działalność stowarzyszeń i organizacji społecznych w obszarze pomocy dziecku i rodzinie • współpraca służb socjalnych • organizowanie środowisk lokalnych • rozwinięty wolontariat - działalność Klubu Wolontariatu • dobry dostęp do obiektów sportowych • działalność placówek wsparcia dziennego skierowana do dzieci z terenu miasta • działalność Klubu Integracji Społecznej • wykwalifikowana kadra systemu pomocy społecznej • współpraca między jednostkami samorządowymi i organizacjami pozarządowymi • możliwość korzystania z pomocowych Funduszy Europejskich • prowadzenie jadłodajni • funkcjonowanie systemu rodzicielstwa zastępczego • udzielanie pomocy finansowej oraz pracy socjalnej rodzinom zastępczym • tworzenie zawodowych rodzin zastępczych • funkcjonowanie asystentów rodziny • funkcjonowanie mieszkań chronionych • pozyskiwanie i szkolenia kandydatów na rodziców zastępczych • funkcjonowanie placówek opiekuńczo – wychowawczych i ośrodka szkolno-wychowawczego • działanie Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej • funkcjonowanie odpowiedniej ilości żłobków i przedszkoli 	<ul style="list-style-type: none"> • duża ilość rodzin wymagających interwencji służb społecznych • wyjazdy rodziców w poszukiwaniu pracy • utrudniony dostęp do poradnictwa specjalistycznego • duża liczba interwencji w środowiskach rodzinnych • coraz większe problemy uzależnień wśród dzieci i młodzieży • brak stabilnej klasy średniej i poczucia stabilizacji • słaba oferta pracy dla młodych mieszkańców miasta i wykształconych kobiet • mało sprawna komunikacja pomiędzy placówkami pomocowymi • zbyt mało propozycji zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży • niedostateczny poziom opieki zdrowotnej • mała aktywność studentów w życiu miasta – zwłaszcza w sferze społecznej • niewystarczająca liczba mieszkań, w tym socjalnych • niedostateczne środki finansowe na pomoc społeczną • zbyt duża liczba osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym • niskie płace w mieście Włocławek • niedostateczna liczba lokali mieszkalnych z zasobów miasta • brak bazy lokalowej na utworzenie rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka • niewystarczająca liczba kandydatów na rodziny zastępcze

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • ogólnopolskie regulacje prawne w zakresie wsparcia rodzin • skuteczna analiza zjawisk społecznych wywołujących określone problemy społeczne • akcje promocyjne na rzecz rodzicielstwa zastępczego • wykorzystanie atrakcyjnych turystycznie terenów leśnych miasta i powiatu na cele rekreacyjne • współpraca z sąsiednimi miastami i gminami • pełne wykorzystanie dotacji UE • ścisła współpraca z ośrodkami pomocy społecznej, na terenie innych gmin, w realizacji zadań pomocy społecznej • dofinansowanie przedszkoli z budżetu państwa 	<ul style="list-style-type: none"> • rosnąca inflacja • ubożenie społeczeństwa • rozpad rodzin • dalsza emigracja zarobkowa • brak poczucia bezpieczeństwa • demoralizacja dzieci i młodzieży • zanik aktywności społecznej • niekorzystny wskaźnik demograficzny wpływający na negatywne skutki społeczno-ekonomiczne • wzrost apatii społecznej • brak koncepcji finansowania pomocy społecznej po okresie wsparcia przez UE • cedowanie coraz większego zakresu usług pomocy społecznej i świadczeń społecznych przez Rząd RP na samorzady bez pokrycia kosztów ich realizacji • niedofinansowanie nauki, oświaty, kultury, służby zdrowia i pomocy społecznej • negatywne postawy wynikające z zaniku wzorców wychowawczych • brak motywacji młodzieży do kształcenia • postępująca apatia i zniechęcenie • niska opłacalność oraz przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań • niski standard zawodu pracownika socjalnego • postępujący kryzys rodziny i osłabienie więzi rodzinnych • występowanie zjawiska wyuczonej bezradności wśród klientów pomocy społecznej i zależności od pomocy społecznej

Analiza SWOT – obszar: Uzależnienia i przemoc

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • stabilne środki finansowe na profilaktykę uzależnień 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystraszający przepływ informacji pomiędzy poszczególnymi instytucjami

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • zróżnicowana oferta pomocy (poradnie, punkty konsultacyjne, świetlice socjoterapeutyczne, środowiska samopomocowe) • dostęp do bezpłatnego poradnictwa prawnego, psychologicznego • funkcjonowanie Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie • sprawne działanie Zespołu Interdyscyplinarnego Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Grup Roboczych do indywidualnych przypadków przemocy w rodzinie • dobrze rozwinięta sieć instytucji działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie • funkcjonowanie w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie we Włocławku wewnętrznej procedury zgłoszenia podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie • kampanie społeczne na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie • grupy wsparcia • profilaktyka uzależnień • rosnąca w społeczeństwie świadomość zagrożeń • poradnictwo specjalistyczne • wykwalifikowana kadra realizująca programy • zróżnicowana oferta pomocy dla ofiar przemocy oraz programów terapeutycznych dla sprawców przemocy 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca liczba specjalistycznych szkoleń dla poszczególnych grup zawodowych w zakresie diagnozowania zjawiska przemocy oraz szkoleń interdyscyplinarnych • wzrost ilości różnych form uzależnień • słaba baza leczenia odwykowego • wtórna wiktyimizacja ofiar przemocy spowodowana działaniami służb • duże obciążenie pracą pracowników socjalnych; zbyt duża liczba środowisk objętych ich wsparciem • niskie wynagrodzenia • wypalenie zawodowe pracowników socjalnych • nadmiernie biurokratyczne struktury; znaczne zwiększenie ilości tworzonej dokumentacji i jej dublowanie • niedostateczne zaangażowanie społeczności lokalnej w działania pomocowe • ograniczone możliwości wsparcia dla osób kończących leczenie • niedostateczna baza dla ofiar przemocy • ograniczone możliwości pracy ze sprawcami przemocy • niski poziom świadomości

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • uregulowania prawne umożliwiające skuteczniejsze przeciwdziałanie przemocy w rodzinie • ograniczenie skali zjawiska uzależnień oraz przemocy w rodzinie • postrzeganie uzależnień oraz przemocy jako problemu społecznego • wzrost świadomości społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost uzależnień i przestępczości • destrukcyjne przekonania o marginalnym zasięgu zjawiska (stereotypowe postrzeganie tego zjawiska, identyfikowanie z określonym typem rodzin) • bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów

SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>na temat zagrożeń oraz możliwości korzystania z oferty pomocowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostęp do specjalistycznego wsparcia rodziny • wzrastająca liczba doświadczeń i dobrych praktyk w ramach działań zespołów interdyscyplinarnych • wzrost liczby organizacji pozarządowych zaangażowanych w tworzenie systemu wsparcia • zwiększenie dostępności do rekomendowanych programów edukacyjnych i profilaktycznych • aktywność młodzieżowych liderów promocji zdrowia • szkolna edukacja profilaktyczna • kampanie informacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • niska świadomość społeczna w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie • obojętność społeczna wobec zjawiska przemocy w rodzinie • brak uregulowań prawnych (przepisów prawa miejscowego, regulaminów) umożliwiających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie uzyskanie mieszkania socjalnego w pierwszej kolejności • brak prowadzonej systematycznie terapii rodzin, terapii sprawców przemocy i brak przepisów prawnych do utworzenia ośrodka odizolowania sprawcy od krzywdzonej rodziny • niedostateczna współpraca pomiędzy jednostkami sfery pomocy społecznej, edukacji, służby zdrowia, sądu, policji, prokuratury • wzrastająca liczba patologii społecznych, przemocy i agresji wśród młodzieży • wzrastające spożycie napojów alkoholowych wśród nieletnich – obniżenie wieku inicjacji alkoholowej i innych środków psychoaktywnych • ubożenie rodzin uzależnionych • wszechobecność filmów i gier komputerowych dla dzieci i młodzieży z przemocą w tle • społeczne przyzwolenie na przemoc • upadek autorytetów

Analiza SWOT – obszar: Aktywizacja społeczno-zawodowa osób bezrobotnych, w tym w oparciu o rozwój ekonomii społecznej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
--------------	--------------

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • usytuowanie miasta Włocławek (centralna Polska, obszar atrakcyjny turystycznie i gospodarczo) • baza naukowo-dydaktyczna (uczelnie wyższe, szkoły średnie) • wysokowykwalifikowana kadra – wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców • rozwój małych i średnich przedsiębiorstw oraz branżowość rynku pracy • promowanie własnych przedsiębiorców (Inkubator Przedsiębiorczości, dobry dostęp do kredytów dla nowych przedsiębiorstw) • infrastruktura umożliwiająca przyjęcie wymagających inwestorów • realizacja projektów współfinansowanych przez UE • przychylność władz • dobra dostępność do bezpłatnych porad prawnych • bliskość węzłów komunikacyjnych (drogowych, kolejowych) • wysoka mobilność mieszkańców • zróżnicowana oferta form pomocy osobom bezrobotnym w znalezieniu zatrudnienia realizowane przez PUP • badania i analizy rynku pracy przez PUP • pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu • aktywizacja osób bezrobotnych poprzez organizowanie prac społecznie użytecznych • realizowanie programów lub projektów na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych ubóstwem • realizacja rządowego Programu wieloletniego „Posiłek w domu i szkole” • rozwój podmiotów ekonomii społecznej • zaangażowanie i partycypacja JST w powstanie i prowadzenie PES • wykorzystanie możliwości PES m.in. do aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym 	<ul style="list-style-type: none"> • wysoki poziom bezrobocia na tle kraju • niekorzystna struktura bezrobocia (grupy wiekowe) • duży odsetek świadczeniobiorców długotrwale korzystających z pomocy społecznej • niski poziom kwalifikacji i brak zawodu • niekorzystna sytuacja na rynku pracy określonych grup społecznych (kobiet, kobiet po urodzeniu dziecka, osób bez doświadczenia zawodowego, osób młodych, osób po 50 roku życia) • niska aktywność osób bezrobotnych w samodzielnym poszukiwaniu pracy • niska motywacja do podjęcia zatrudnienia (niskie lokalnie zarobki) • rozbieżność pomiędzy kwalifikacjami osób poszukujących pracy a oczekiwaniami pracodawców • wysokie koszty związane z wynajęciem lokalu, przeznaczonego na prowadzenie działalności • brak atrakcyjnych ofert pracy dla osób wykształconych • zbyt mała liczba zakładów pracy • odpływ młodych ludzi, wysokowykwalifikowanych kadr do innych miast lub krajów • niewystarczająco rozwinięta infrastruktura rekreacyjno-turystyczna • zbyt niska kontrola osób bezrobotnych (tzw. szara strefa) • brak kształcenia młodzieży w oparciu o analizy zawodów nadwyżkowych i deficytowych • brak dużych inwestycji dających miejsca pracy • zbyt mało rozwinięty i zróżnicowany rynek usług • małe zainteresowanie pracodawców współpracą z PUP • brak motywacji do kształcenia i potrzeby samokształcenia, nieumiejętność przekwalifikowania się • niskie wynagrodzenia pracowników, w tym wysokowykwalifikowanych

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
	<ul style="list-style-type: none"> • wygórowane oczekiwania osób poszukujących pracy • brak chęci zmiany postaw życiowych, dziedziczenie biedy i niezaradności życiowej • niechęć do podejmowania pracy w związku z rosnącym wsparciem finansowym ze strony państwa • występowanie zjawiska dziedziczenia ubóstwa, powiązanego z bezrobociem • niedostateczna wiedza na temat PES

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • dostępność środków finansowych na wspieranie inicjatyw w zakresie rozwiązywania bezrobocia • wzrost zainteresowania osób bezrobotnych usługami poradnictwa zawodowego oraz udziałem w szkoleniach i kursach • duży potencjał pracowniczy, • korzystne zmiany społeczne, m. in. wzrost poziomu wykształcenia, umiejętności korzystania z technologii cyfrowych • rosnąca liczba ofert pracy • zmniejszająca się liczba bezrobotnych oraz długotrwale bezrobotnych, w tym również kobiet • możliwość finansowania zatrudnienia przez PUP (staże) • dofinansowywanie przez PUP nowopowstających małych firm • organizowanie kursów i szkoleń • przekwalifikowania • tworzenie i wdrażanie specjalnych programów pomocowych • dostęp do funduszy z UE • wykorzystanie zewnętrznych środków finansowych • większe wsparcie państwa (niskie składki ZUS, zwolnienie z podatku osób poniżej 26 r.ż.) • rozwój handlu 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby osób bezrobotnych i utrzymywanie się wysokiej liczby osób długotrwale bezrobotnych • migracja ludzi wykształconych i młodych • mało czytelne przepisy prawa, • przerost biurokracji • wysokie podatki • niedostateczny poziom doradztwa zawodowego i przedsiębiorczości w szkołach średnich • duże trudności związane z otwarciem nowej firmy (pozwolenia, zaświadczenie, koncesje) • nierówność w pozyskiwaniu dużych środków proinwestycyjnych dla regionu • polityka socjalna kraju • brak właściwego wsparcia i promocji dla przedsiębiorstw zainteresowanych tworzeniem nowych miejsc pracy • niezgodność profili kształcenia zawodowego z istniejącymi potrzebami rynku pracy • atrakcyjniejsza oferta edukacyjna dużych aglomeracji połączona z ofertą pracy • upadek dużego przemysłu • zmniejszenie tempa rozwoju gospodarczego • niewystarczające działania w kierunku ograniczania zjawiska nielegalnego zatrudnienia

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszająca się skala zjawiska dziedziczenia ubóstwa • promocja miasta w mediach ogólnopolskich • wykorzystanie możliwości PES, m.in. przy aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, generowania miejsc pracy, świadczenia usług użyteczności publicznej, w tym deficytowych • nawiązanie relacji z OWES, ROPS w zakresie PES • przykłady dobrych praktyk realizowanych w regionie przez PES 	<ul style="list-style-type: none"> • obniżenie jakości kształcenia, słabe przygotowanie praktyczne absolwentów, brak propagowania wartości i rzetelności pracy • bezrobocie strukturalne i ukryte • wzrost poziomu nielegalnego zatrudnienia, w tym zwłaszcza cudzoziemców • pauperyzacja społeczeństwa wynikająca z bezrobocia • brak długofalowego prognozowania potrzeb rynku pracy • kryzys gospodarczy spowodowany pandemią • nieadekwatne dostosowanie działalności PES do zapotrzebowania na rynku

Analiza SWOT – obszar: Bezdomność

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • dostateczna infrastruktura stacjonarna dla bezdomnych • skoordynowany i dobrze działający system pomocy społecznej, zapewniający wsparcie osobom bezdomnym • sprawnie funkcjonujący miejski system zarządzania kryzysowego • udział organizacji pozarządowych w niesieniu pomocy bezdomnym • dobry poziom usług w schronisku dla bezdomnych • stały monitoring problemu bezdomności • realizacja indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności • dobrze przygotowana kadra specjalistyczna • realizacja programu „Oddłużanie” oraz „Wolontariat szansą na oddłużenie” umożliwiające spłatę zadłużenia lokatorom mieszkań komunalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • brak odpowiedniej infrastruktury na poziomie lokalnym dla osób wychodzących z bezdomności • ograniczona liczba mieszkań komunalnych, w tym mieszkań treningowych i chronionych dla osób wychodzących z bezdomności oraz mieszkań socjalnych • niewielka ilość podmiotów zajmujących się problemem bezdomności • uzależnienie osób bezdomnych od alkoholu i środków psychoaktywnych • brak interwencyjnych pomieszczeń sanitarno – higienicznych dla zaniedbanych kobiet bezdomnych • brak grup samopomocowych wśród osób zagrożonych bezdomnością oraz osób bezdomnych • brak kadry przygotowanej do realizacji programów i projektów reintegracji społecznej osób bezdomnych

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • dostrzeżenie złożoności problemu bezdomności • angażowanie mediów w sprawy bezdomności • działania w kierunku rozwoju budownictwa komunalnego i socjalnego • dostępność programów rządowych na rzecz bezdomności • rozwój współpracy lokalnego samorządu z organizacjami pozarządowymi • dbałość o profesjonalizm kadr jednostek i organizacji działających na rzecz osób bezdomnych 	<ul style="list-style-type: none"> • stereotypowe postrzeganie wizerunku osoby bezdomnej • brak akceptacji społecznej dla bezdomnych • bierność osób bezdomnych • osłabienie więzi rodzinnych • niedostatek programów dla bezdomnych • brak programów adaptacyjnych dla osób opuszczających zakłady karne • zmniejszenie się liczby ofert pracy z powodu kryzysu gospodarczego • niska skuteczność profilaktyki i terapii uzależnień

Analiza SWOT – obszar: Niepełnosprawność

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • powołanie Pełnomocnika Prezydenta Miasta do spraw osób z niepełnosprawnościami • aktywna rehabilitacja osób z niepełnosprawnościami, • rozwinięty wolontariat – działalność Klubu Wolontariatu, • współpraca ze stowarzyszeniami i organizacjami pozarządowymi • działalność stowarzyszeń i klubów na rzecz osób z niepełnosprawnościami • stopniowa likwidacja barier architektonicznych • działalność warsztatów terapii zajęciowej • funkcjonowanie ZAZ • rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych w oparciu o środki PFRON i środki własne gminy • dostrzeganie potrzeb osób niepełnosprawnych • funkcjonowanie zakładów pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca opieka nad osobami z niepełnosprawnościami oraz niewystarczające zabezpieczenie ich potrzeb z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej • ograniczenie dostępu do placówek medycznych dla osób z niepełnosprawnościami • ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, psychologów, terapeutów • niedostateczna ilość urozmaiconych form spędzania czasu wolnego zwłaszcza w okresie jesienno – zimowym • ograniczona infrastruktura sportowa i rekreacyjna przystosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami • niewystarczający dostęp do placówek rehabilitacyjnych (długi okres oczekiwania) • brak miejsc na pobyt krótkoterminowy w placówkach opieki całodobowej (opieka wytchnieniowa)

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>chronionej i przedsiębiorstwa społecznego na terenie miasta, oferujących miejsca pracy dla osób z niepełnosprawnościami</p> <ul style="list-style-type: none"> • funkcjonowanie żłobka integracyjnego oraz placówek edukacyjnych z oddziałami integracyjnymi • dobrze przygotowana specjalistyczna kadra • wzrost poziomu wykształcenia osób z niepełnosprawnościami 	

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • wdrażanie unijnych standardów opieki, • rozwój wolontariatu i organizacji pozarządowych • aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnością • poprawa stanu zdrowia mieszkańców i propagowanie zdrowego stylu życia • wzrost świadomości społeczeństwa na temat niepełnosprawności w skali makro • tworzenie placówek dla dzieci z niepełnosprawnościami • opieka zdrowotna skierowana na leczenie i profilaktykę • programy celowe PFRON, FS • likwidacja barier architektonicznych • likwidacja barier w komunikowaniu się poprzez rozwój dostępu do nowoczesnych technologii • zdrowy styl życia mieszkańców • zaangażowanie środowiska osób z niepełnosprawnościami w działalność samopomocową • pozyskiwanie środków zewnętrznych • upowszechnienie profilaktyki w mediach • rozwój dostępu do nowoczesnych systemów informacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami • ograniczony udział osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym (bierna postawa) • wzrost zachorowań na choroby psychiczne, onkologiczne i przewlekłe • systematyczny wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze i specjalistycznych oraz opiekę wytechnieniową • pogarszający się system ochrony zdrowia na terenie kraju (brak należytej opieki medycznej) • wykluczenie społeczne środowisk z niepełnosprawnością intelektualną • ograniczona liczba miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami • niekorzystna sytuacja ekonomiczno-gospodarcza • zagrożone poczucie bezpieczeństwa socjalnego • destabilizacja kondycji służby zdrowia i gospodarki kraju jako skutek pandemii COVID-19

Analiza SWOT – obszar: Aktywizacja i integracja oraz poprawa warunków funkcjonowania osób starszych

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • funkcjonujące placówki medyczne • działalność społeczna organizacji pozarządowych, fundacji i stowarzyszeń • realizacja projektów z zakresu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, promocji zdrowia oraz integracji pokoleń • realizacja przedsięwzięć promujących podmiotowość osób starszych oraz aktywne uczestnictwo w życiu społecznym i kulturalnym • dobrze rozwinięta baza sportowa i rekreacyjna, dość duża ilość terenów zielonych • działalność Uniwersytetów Trzeciego Wiek • świadczenie pomocy poprzez wolontariat i pomoc sąsiedzką • usługi opiekuńcze • traktowanie polityki senioralnej jako priorytet • funkcjonowanie Klubów Seniora i organizacji pozarządowych skupiających seniorów i działających na rzecz osób starszych • zaangażowanie mieszkańców w działania społeczne i samopomocowe • zadawalająca infrastruktura placówek pomocy społecznej • działalność Domu Dziennego Pobytu • funkcjonowanie trzech domów pomocy społecznej • dobrze przygotowana kadra służb społecznych • powołanie Włocławskiej Rady Seniorów • realizacja Programu Włocławska Karta Seniora 	<ul style="list-style-type: none"> • bierność dużej części mieszkańców miasta i niechęć do angażowania się w działania wspólnotowe • niedostateczny system opieki nad ludźmi starszymi • ograniczone możliwości działań w zakresie zapobiegania problemowi ubóstwa osób starszych • niedostateczna oferta w zakresie profilaktyki i działań prozdrowotnych • trudności w dostępie do lekarzy specjalistów, w tym z zakresu geriatrici • wysokie koszty leczenia, w tym leków • niedostateczna liczba placówek wspierających i wspomagających aktywność seniorów w pobliżu ich miejsca zamieszkania • niska samodzielność i inicjatywność znacznej części seniorów • niedostateczna ilość urozmaiconych form spędzania czasu wolnego zwłaszcza w okresie jesienno-zimowym • deficyt miejsc w ramach instytucjonalnej opieki nad osobami przewlekle chorymi oraz opieki paliatywnej • długi okres oczekiwania na umieszczenie w domach społecznych oraz ośrodkach wsparcia • ograniczone możliwości finansowe gminy • niepełna diagnoza sytuacji i skali potrzeb osób starszych • słabe wykorzystanie doświadczenia zawodowego i kapitału społecznego osób starszych • deficyt szlaków spacerowych, wyposażonych w miejsca przeznaczone do odpoczynku, ławeczki

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • kreowanie polityki państwa, uwzględniającej starzenie się społeczeństwa • rozwinięta sieć placówek pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> • starzenie się społeczeństwa co rodzi konieczność rozszerzenia infrastruktury o placówki pomocy stacjonarnej, usługi opiekuńcze i specjalistyczne

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • społecznej • propagowanie aktywnego spędzania czasu wśród seniorów • wzrost popularności wśród seniorów aktywnych form spędzania czasu wolnego • wdrażanie unijnych standardów opieki • rozwój wolontariatu i organizacji pożytku publicznego • rządowe programy na rzecz osób starszych • uwzględnienie problemów osób starszych w procesach kształcenia i wychowania młodego pokolenia • polityka prosenioralna, uwzględniająca aktualne, zmieniające się problemy osób starszych • kompanie społeczno - edukacyjne z wykorzystaniem lokalnych mediów • sprawna komunikacja i przepływ informacji • współpraca podmiotów w celu łagodzenia społecznych skutków epidemii • promowanie działań samopomocowych • rozwój infrastruktury dla osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> • zanikanie rodzin wielopokoleniowych • wzrost liczby osób starszych i osamotnionych • pogorszenie się kondycji materialnej i społecznej seniorów • niskie świadczenia emerytalno – rentowe • brak poczucia bezpieczeństwa • brak dokładnego rozpoznania potrzeb wśród osób starszych • zmiany społeczne powodujące marginalizację ludzi w wieku starszym i rozluźnienie więzi rodzinnych • złożona sytuacja finansowa kraju • zmiana modelu rodziny z wielopokoleniowej w jedno lub dwupokoleniową • niedostateczna liczba kompleksowych ogólnokrajowych rozwiązań wspierających aktywność seniorów • negatywne skutki społeczne i psychologiczne stanu zagrożenia epidemicznego • możliwy kryzys gospodarczy będący rezultatem pandemii • ograniczenie środków finansowych na działania środowiskowe i inicjatywy lokalne • niekorzystne trendy demograficzne: migracja ludzi młodych, starzenie się populacji mieszkańców miasta

Analiza SWOT – obszar: Rozwój kapitału ludzkiego, w tym organizacji pozarządowych, wolontariatu i społeczności lokalnych

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • duża liczba działających aktywnie organizacji pozarządowych • powołanie i aktywność Miejskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego • rozwinięta miejska baza wolontariatu • działalność Włocławskiego Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu integrująca środowisko NGO • zaangażowanie i otwartość władz miasta na współpracę ze sferą NGO 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczający kapitał finansowy i kadrowy organizacji pozarządowych • brak innowacyjnych pomysłów, powielanie schematów działania instytucji i organizacji • rozrost biurokracji spowalniający wprowadzanie oddolnych inicjatyw i ograniczający spontaniczne zaangażowanie w życie społeczności lokalnej • bierność dużej części mieszkańców

<ul style="list-style-type: none"> • powierzenie NGO realizacji zadań publicznych oraz wspieranie finansowe działań prowadzonych przez NGO • realizacja projektów opartych na zasadach partnerstwa sektora publicznego, społeczno-gospodarczego i mieszkańców (LGD) • wdrożony, skutecznie realizowany i rozwijany model pracy środowiskowej metodą OSL • wyłonienie się liderów społeczności lokalnej wśród osób najbardziej zaangażowanych w działania na rzecz wspólnoty mieszkańców 	<p>miasta i niechęć do angażowania się w działania wspólnotowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • niedostateczna promocja
---	--

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • wzmocnienie kapitału społecznego opartego na współpracy podmiotów w celu łagodzenia społecznych skutków epidemii • wzrost spójności społecznej będący rezultatem promowania działań samopomocowych • odgórne działania polegające na rozpowszechnieniu idei wolontariatu 	<ul style="list-style-type: none"> • negatywne skutki społeczne i psychologiczne izolacji w czasie trwania stanu zagrożenia epidemicznego • możliwy kryzys gospodarczy będący rezultatem pandemii, ograniczenie środków finansowych na działania środowiskowe i inicjatywy lokalne • niekorzystne trendy demograficzne: migracja ludzi młodych, starzenie się populacji mieszkańców miasta

4. Misja, cele strategiczne i kierunki działań.

Misja

Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, dążenie do integracji społecznej oraz tworzenie równych szans rozwoju społecznego wszystkim mieszkańcom, poprzez wprowadzanie rozwiązań wdrażanych przy współpracy z lokalnymi partnerami służących eliminacji negatywnych zjawisk społecznych oraz zrównoważonemu rozwojowi miasta Włocławek

Główny cel strategiczny

„Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa socjalnego i obywatelskiej partycypacji oraz wspieranie aktywizacji i integracji mieszkańców miasta Włocławek”.

Do realizacji głównego celu strategicznego powinny przyczynić się poniższe kierunki działań oraz osiągnięcie celów strategicznych.

Priorytet I – Działania na rzecz wzmocnienia rodziny i jej prawidłowego funkcjonowania, zapewnienie właściwej opieki dzieciom i młodzieży

- Cel strategiczny I. Pomoc społeczna wobec osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomiczno – społecznej, przeciwdziałanie ubóstwu.
- Cel strategiczny II. Wspieranie rodzin w prawidłowym funkcjonowaniu i wypełnianiu zadań opiekuńczo- wychowawczych wobec dzieci, w tym powoływanie rodzin wspierających.
- Cel strategiczny III. Budowanie pozytywnego wizerunku rodzin i wzmocnianie więzi tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi dzieci i młodzieży.
- Cel strategiczny IV. Rozwijanie i wzmocnianie systemu opieki i wsparcia dla dzieci i młodzieży pozbawionej opieki rodziców.

Priorytet II –Przeciwdziałanie patologiom i przemocy w rodzinie

- Cel strategiczny I. Podejmowanie intensywnych działań profilaktycznych uwzględniających aktualne zagrożenia związane z używaniem środków psychoaktywnych (m.in. alkoholu, narkotyków, dopalaczy) skierowanych do dzieci i młodzieży.
- Cel strategiczny II. Rozwój infrastruktury i działań terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych, dostosowanych do nowodiagnozowanych zjawisk w obszarze uzależnień.
- Cel strategiczny III. Rozwój zintegrowanych form wsparcia rodzin z problemami związanymi z nadużywaniem środków psychoaktywnych.
- Cel strategiczny IV. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Priorytet III – Aktywizacja społeczno-zawodowa osób bezrobotnych, w tym również poprzez rozwój ekonomii społecznej

- Cel strategiczny I. Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym bezrobociem.
- Cel strategiczny II. Łagodzenie skutków bezrobocia oraz aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

- Cel strategiczny III. Rozwój współpracy z przedsiębiorstwami tworzącymi miejsca pracy.
- Cel strategiczny IV. Wzmocnienie roli sektora ekonomii społecznej w działaniach na rzecz ograniczenia bezrobocia i reintegracji społecznej.

Priorytet IV – Przeciwdziałanie i łagodzenie skutków bezdomności

- Cel strategiczny I. Zapobieganie utracie lokalu mieszkalnego oraz zapewnienie dostępu do lokali socjalnych osobom eksmitowanym.
- Cel strategiczny II. Zapobieganie zjawisku długotrwałej bezdomności i zwiększenie skali wychodzenia z bezdomności.
- Cel strategiczny III. Zapewnienie schronienia i innej pomocy oraz zmniejszenie negatywnych skutków funkcjonowania osób bezdomnych w miejscach niemieszkalnych.

Priorytet V – Aktywizacja zawodowo-społeczna osób niepełnosprawnych

- Cel strategiczny I. Promocja zatrudnienia oraz inicjowanie i wspieranie działań na rzecz zwiększenia zatrudnienia osób niepełnosprawnych.
- Cel strategiczny II. Wzrost świadomości społecznej wobec problemów, potrzeb i uprawnień osób niepełnosprawnych.
- Cel strategiczny III. Rozwój systemu wsparcia i zwiększenie dostępu do usług społecznych osobom niepełnosprawnym.
- Cel strategiczny IV. Tworzenie warunków do pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich rodzin w życiu społecznym.

Priorytet VI – Aktywizacja i integracja oraz poprawa warunków funkcjonowania osób starszych

- Cel strategiczny I. Wspieranie rozwoju aktywności i integracji społecznej seniorów.
- Cel strategiczny II. Zapewnienie wsparcia umożliwiającego osobom starszym funkcjonowanie w środowisku.
- Cel strategiczny III. Zapewnienie całodobowej opieki osobom starszym.

Priorytet VII – Rozwój kapitału ludzkiego, w tym organizacji społecznych i wolontariatu

- Cel strategiczny I. Współpraca instytucji samorządowych z NGO, nawiązywanie partnerstw lokalnych.
- Cel strategiczny II. Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej poprzez wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych, opartych na zasadach pomocowości i partnerstwa.
- Cel strategiczny III. Promocja i rozwój wolontariatu.

Priorytet I

Działania na rzecz wzmocnienia rodziny i jej prawidłowego funkcjonowania, zapewnienie właściwej opieki dzieciom i młodzieży

Cel strategiczny I. Pomoc społeczna wobec osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomiczno – społecznej, przeciwdziałanie ubóstwu

Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania
1. Realizacja Programu Karta Dużej Rodziny wspierającej rodziny wielodzietne – kontynuacja	- liczba rodzin którym wydano Karty Dużej Rodziny	UM	2021 - 2025	Budżet Państwa
2. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej	- liczba rodzin objętych pomocą finansową - liczba osób w tych rodzinach - liczba rodzin objętych pomocą rzeczową - liczba osób w tych rodzinach - liczba dzieci objętych programem dożywiania	MOPR	2021 - 2025	Budżet Miasta MOPR

Cel strategiczny II. Wspieranie rodzin w prawidłowym funkcjonowaniu i wypełnianiu zadań opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci, w tym powoływanie rodzin wspierających

Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania
1. Prowadzenie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej	- liczba rodziców pozbawionych lub z ograniczonymi prawami	MOPR	2021 - 2025	Budżet Miasta MOPR

i usprawnienie funkcjonowania rodziny	rodzicielskimi wobec własnych dzieci - liczba rodzin objętych działaniami			EFS
2. Zwiększenie liczby środowisk objętych wsparciem asystenta rodziny	- liczba asystentów rodziny - liczba środowisk objętych wsparciem	MOPR	2021 - 2025	Budżet Miasta MOPR
3. Wspieranie rodzin przez ofertę zajęć pozalekcyjnych realizowanych przez świetlice	- liczba świetlic - liczba uczestników	UM MOPR	2021 - 2025	Budżet Miasta MOPR

Cel strategiczny III. Budowanie pozytywnego wizerunku rodzin i wzmacnianie więzi poprzez tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi dzieci i młodzieży

Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania
1. Realizowanie w świetlicach programów profilaktycznych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży	- liczba programów - liczba uczestników	UM MOPR	2021 - 2025	Budżet Miasta MOPR EFS
2. Organizacja kolonii letnich z programem socjoterapeutycznym dla dzieci uczęszczających do świetlic	- liczba uczestników kolonii	UM MOPR	2021 - 2025	Budżet Miasta MOPR

Cel strategiczny IV. Rozwijanie i wzmacnianie systemu opieki i wsparcia dla dzieci i młodzieży pozbawionej opieki rodziców

Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania
1. Zabezpieczenie opieki dzieciom poza	- liczba szkoleń dla kandydatów	MOPR	2021 - 2025	Budżet Miasta

<p>rodziną biologiczną poprzez rozwój rodzinnej pieczy zastępczej</p>	<p>na rodziny zastępcze</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba przeszkolonych kandydatów na rodziny zastępcze - liczba rodzin zastępczych - liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej - liczba rodzin zastępczych spokrewnionych - liczba rodzin zastępczych niezawodowych - liczba rodzin zastępczych zawodowych 			<p>MOPR EFS</p>
<p>2. Podnoszenie kwalifikacji opiekunów - wychowawczych funkcjonujących rodzin zastępczych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba szkoleń, warsztatów - liczba rodzin zastępczych uczestniczących w szkoleniach, warsztatach 	<p>MOPR</p>	<p>2021 - 2025</p>	<p>Budżet Miasta MOPR EFS</p>
<p>3. Wsparcie w realizacji programu usamodzielniania i w prawidłowym funkcjonowaniu w środowisku po opuszczeniu pieczy zastępczej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba wychowanków opuszczających pieczę zastępczą - liczba wychowanków kontynuujących naukę - liczba Indywidualnych Programów Usamodzielniania (IPS) 	<p>MOPR</p>	<p>2021 - 2025</p>	<p>Budżet Miasta MOPR EFS</p>
<p>4. Zapewnienie mieszkań chronionych dla wychowanków pieczy zastępczej, w tym prowadzenie mieszkań chronionych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba mieszkań chronionych - liczba wychowanków przebywających w mieszkaniach chronionych 	<p>AZK MOPR</p>	<p>2021 - 2025</p>	<p>Budżet Miasta MOPR EFS</p>

Priorytet II

Przeciwdziałanie patologiom i przemocy w rodzinie

Cel strategiczny I. Podejmowanie intensywnych działań profilaktycznych uwzględniających aktualne zagrożenia związane z używaniem środków psychoaktywnych (m.in. alkoholu, narkotyków, dopalaczy) skierowanych do dzieci i młodzieży

Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania
1. Organizowanie różnorodnych form wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla dzieci i młodzieży	- liczba udzielonych form pomocy - liczba dzieci objętych wsparciem - liczba projektów - liczba uczestników projektów	UM MOPR Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna NGO	2021-2025	Budżet Miasta MOPR – środki własne NGO – środki własne dotacje EFS
2. Realizacja programów profilaktyki uniwersalnej, organizowanie różnorodnych form spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież, w tym przez społeczność w środowisku lokalnym	- liczba programów - liczba dzieci objętych wsparciem w ramach programów - liczba projektów - liczba uczestników projektów	UM MOPR NGO	2021-2025	Budżet Miasta MOPR – środki własne NGO – środki własne dotacje EFS
3. Realizacja programów wczesnej interwencji dla dzieci i młodzieży eksperymentujących ze środkami psychoaktywnymi (jako istotnego elementu profilaktyki wskazującej)	- liczba programów - liczba dzieci/młodzieży objętych wsparciem w ramach programów	UM	2021 - 2025	Budżet Miasta

Cel strategiczny II. Rozwój infrastruktury i działań terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych, dostosowanych do nowo diagnozowanych zjawisk w obszarze uzależnień

Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania
1. Zwiększenie dostępności do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób pijących szkodliwie, uzależnionych i współuzależnionych	- liczba przeprowadzonych form wsparcia - liczba projektów - liczba uczestników	UM MOPR NGO	2021 - 2025	Budżet Miasta MOPR – środki własne NGO – środki własne dotacje EFS
2. Podejmowanie działań na rzecz utworzenia niezbędnej infrastruktury w celu pomocy i wsparcia osób pijących w sposób szkodliwy lub ryzykowny, uzależnionych i współuzależnionych	- liczba utworzonych placówek - liczba miejsc w placówkach - liczba osób objętych działaniami wspierającymi	UM MOPR NGO	2021 - 2025	Budżet Miasta MOPR – środki własne NGO – środki własne dotacje

Cel strategiczny III. Rozwój zintegrowanych form wsparcia rodzin z problemami związanymi z używaniem środków psychoaktywnych

Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania
1. Tworzenie i prowadzenie grup wsparcia dla osób i rodzin z problemami związanymi z używaniem środków psychoaktywnych	- liczba grup wsparcia - liczba projektów - liczba uczestników	UM MOPR NGO	2021 - 2025	Budżet Miasta MOPR – środki własne NGO – środki własne dotacje, EFS

<p>2. Realizowanie w świetlicach programów profilaktycznych i prewencyjnych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba programów - liczba uczestników programów - liczba projektów - liczba uczestników projektów 	<p>MOPR Urząd Miasta Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna NGO</p>	<p>2021 - 2025</p>	<p>Budżet Miasta MOPR – środki własne NGO – środki własne dotacje granty</p>
<p>3. Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych skierowanych do mieszkańców miasta</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba audycji radiowych i telewizyjnych, publikacji na stronach internetowych - liczba kampanii społecznych - liczba działań 	<p>MOPR UM Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna NGO</p>	<p>2021-2025</p>	<p>Budżet Miasta MOPR – środki własne NGO – środki własne dotacje</p>
<p>4. Propagowanie form wsparcia dziennego oraz motywowanie rodziców do włączania się w działania placówek wsparcia dziennego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba placówek wsparcia dziennego - liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego - liczba dzieci objętych wsparciem - liczba projektów - liczba dzieci uczestników projektów - liczba rodziców/opiekunów uczestników projektów 	<p>UM MOPR NGO</p>	<p>2021-2025</p>	<p>Budżet Miasta MOPR – środki własne NGO – środki własne dotacje EFS</p>
<p>5. Zwiększenie liczby środowisk objętych wsparciem asystenta rodziny</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba asystentów rodziny - liczba środowisk objętych wsparciem 	<p>MOPR</p>	<p>2021 - 2025</p>	<p>Budżet Miasta MOPR</p>

Cel strategiczny IV. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania
1. Zabezpieczenie opieki dzieciom poza rodziną biologiczną poprzez rozwój rodzinnej pieczy zastępczej	<ul style="list-style-type: none"> - liczba przeszkolonych kandydatów na rodziny zastępcze - liczba rodzin zastępczych - liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej 	MOPR	2021 - 2025	Budżet Miasta MOPR
2. Zwiększenie współpracy służb, instytucji i organizacji pozarządowych w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> - liczba posiedzeń zespołu interdyscyplinarnego - liczba utworzonych grup roboczych - liczba posiedzeń grup - liczba środowisk objętych pomocą grup roboczych 	Zespół Interdyscyplinarny Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	2021-2025	Budżet Miasta MOPR
3. Rozwój działalności Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających, - liczba udzielonych porad 	MOPR	2021 - 2025	Budżet Miasta MOPR
4. Systematyczne diagnozowanie i monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie, jej skutków społecznych oraz efektywności podejmowanych działań	<ul style="list-style-type: none"> - liczba udzielonych porad - liczba zrealizowanych edycji programu korekcyjno - edukacyjnego - liczba uczestników programu korekcyjnego - liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” - liczba środowisk objętych 	MOPR Policja UM POZ	2021-2025	Budżet Miasta MOPR

	<p>procedurą „Niebieskiej Karty”</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba środków wspieranych przez asystenta rodziny, w których prowadzona jest procedura „Niebieskiej Karty” - liczba zakończonych „Niebieskich Kart” 			
--	--	--	--	--

Priorytet III				
Aktywizacja społeczno-zawodowa osób bezrobotnych, w tym w oparciu o rozwój ekonomii społecznej				
Cel strategiczny I. Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym bezrobociem				
Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania
<p>1. Zwiększenie poziomu aktywności zawodowej poprzez realizację działań podnoszących kompetencje zawodowe oraz rozwijanie postaw przedsiębiorczych wśród osób bezrobotnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba projektów skierowanych do osób bezrobotnych - liczba uczestników projektu - liczba przeprowadzonych szkoleń zawodowych - liczba osób bezrobotnych, które nabyły nowe kwalifikacje zawodowe - liczba osób bezrobotnych, które skorzystają ze środków na podjęcie działalności gospodarczej 	<p>MOPR PUP NGO</p>	<p>2021 - 2025</p>	<p>MOPR – EFS PUP – Fundusz Pracy, EFS NGO - EFS</p>
<p>2. Wsparcie aktywizacji zawodowej poprzez upowszechnienie opieki nad dziećmi do lat 3</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba projektów - liczba uczestników projektów - liczba osób, które uzyskały refundację kosztów opieki nad dzieckiem do lat 3. 	<p>MOPR PUP NGO</p>	<p>2021 - 2025</p>	<p>MOPR – EFS PUP – Fundusz Pracy, EFS NGO - EFS</p>

3. Tworzenie subsydiowanych miejsc pracy	<ul style="list-style-type: none"> - liczba projektów, - liczba uczestników projektów - liczba osób skierowanych na: staże, roboty publiczne oraz prace społecznie użyteczne 	PUP NGO	2021 - 2025	PUP – Fundusz pracy, EFS NGO - EFS
4. Organizacja programów reintegracji społecznej i zawodowej służących aktywnemu włączeniu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba programów reintegracji - liczba uczestników programów - liczba projektów reintegracji - liczba uczestników projektów - liczba osób, które odpracowały zadłużenie czynszowe 	MOPR	2021 - 2025	MOPR – środki własne, EFS
5. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rozumianego jako dostęp do świadczeń pomocy społecznej, w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób objętych pomocą z tytułu bezrobocia - liczba osób otrzymujących zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia - liczba zawartych kontraktów socjalnych 	MOPR	2021 - 2025	MOPR
Cel strategiczny II. Łagodzenie skutków bezrobocia oraz aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym				
Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania
1. Objęcie działaniami integracji społecznej oraz aktywizacji zawodowej	- liczba osób objętych działaniami w ramach aktywnych form	PUP NGO	2021 - 2025	PUP – Fundusz pracy, EFS

osób w szczególnej sytuacji.	<p>wsparcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - młodych, w tym NEET - 55+ (AAI) - niepełnosprawnych - długotrwale bezrobotnych 			NGO - EFS
2. Motywowanie do samodzielności życiowej i pełnienia ról społecznych	- liczba osób bezrobotnych objętych kontraktem socjalnym	MOPR PUP	2021 - 2025	MOPR PUP
3. Utrzymanie zróżnicowanych form wsparcia pozamaterialnego o charakterze aktywizacji wspieranej, podnoszących kompetencje pełnionych ról, w tym usług dostępnych w ramach Klubu Integracji Społecznej	- liczba osób korzystających ze wsparcia Klubu Integracji Społecznej	MOPR	2021 - 2025	MOPR
Cel strategiczny III. Rozwój współpracy z przedsiębiorstwami tworzącymi miejsca pracy				
Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania
1. Podejmowanie szeroko pojętych działań na rzecz lokalnej przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> - liczba kampanii społecznych promujących miasto w zakresie pozyskiwania inwestorów - liczba pozyskanych podmiotów - liczba działań w zakresie promocji lokalnych firm i przedsiębiorstw - liczba podmiotów uczestniczących w podjętych działaniach 	UM	2021 - 2025	UM

2. Podejmowanie mających na celu zmniejszenia skali bezrobocia w mieście Włocławek na tle województwa i kraju	- poziom bezrobocia - liczba pozyskanych nowych miejsc pracy	PUP MOPR	2021 - 2025	PUP MOPR
3. Rozwijanie współdziałania instytucji rynku pracy oraz innych podmiotów w celu ograniczenia bezrobocia	- liczba porozumień - nawiązanie nowych form współpracy	PUP instytucje rynku pracy NGO	2021 - 2025	PUP – Fundusz pracy NGO
Cel strategiczny IV. Wzmocnienie roli sektora ekonomii społecznej w działaniach na rzecz reintegracji społecznej oraz ograniczenia bezrobocia				
Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania
1. Promowanie świadomości społecznej na temat PES poprzez realizację działań informacyjno - promocyjnych skierowanych do mieszkańców miasta Włocławek	- liczba kampanii promujących ekonomię społeczną - liczba wydarzeń promujących ekonomię społeczną	UM WCOPIW NGO	2021 - 2025	Budżety konkursowe EFS EFRR
2. Utworzenie miejsc pracy dla osób aktywizowanych z wykorzystaniem ekonomii społecznej	- liczba PES - liczba utworzonych miejsc pracy dzięki działaniu PES	UM MOPR NGO	2021 - 2025	Budżety konkursowe EFS EFRR
3. Wprowadzenie systemu szkoleń oraz indywidualnego doradztwa dla PES (szkolenia zawodowe oraz doradztwo, coaching w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej i społecznej)	- liczba PES, których pracownicy, członkowie skorzystali z oferty szkoleniowo – doradczej	UM MOPR PES NGO	2021 - 2025	Budżety konkursowe EFS EFRR
4. Upowszechnianie idei lokalnych Partnerstw na rzecz rozwoju PES	- liczba Partnerstw lokalnych z udziałem PES	NGO	2021 - 2025	Budżety konkursowe EFS EFRR

5. Działania wspierające współpracę pomiędzy PES, a instytucjami rynku pracy, pomocy i integracji społecznej oraz innymi partnerami lokalnymi, w tym NGO	- liczba zorganizowanych spotkań - liczba osób, które wzięły udział w spotkaniach	WCOPIW NGO	2021 - 2025	Budżety konkursowe EFS EFRR, UM MOPR
--	--	---------------	-------------	---

<p align="center">Priorytet IV Przeciwdziałanie i łagodzenie skutków bezdomności</p>				
<p>Cel strategiczny I. Zapobieganie utracie lokalu mieszkaniowego oraz zapewnienie dostępu do lokali socjalnych osobom eksmitowanym</p>				
Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania
1. Realizacja programów wspierających odpracowanie zadłużeń czynszowych	- liczba programów - liczba uczestników - liczba osób, które spłaciły zadłużenie dzięki udziałowi w programie	UM MOPR	2021 - 2025	Działanie nie wymaga nakładów finansowych
2. Realizacja świadczeń w formie dodatku mieszkaniowego i energetycznego	- liczba osób, które otrzymały dodatki mieszkaniowe	MOPR	2021 - 2025	MOPR – środki własne
3. Dostępność lokali socjalnych z zasobów gminy	- liczba lokali socjalnych - liczba osób, którym przyznano lokal socjalny	UM	2021 - 2025	Budżet Miasta

Cel strategiczny II. Zapobieganie zjawisku długotrwałej bezdomności i zwiększenie skali wychodzenia z bezdomności

Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania
1. Realizacja świadczeń z zakresu pomocy społecznej	- liczba osób bezdomnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	MOPR	2021 - 2025	MOPR – środki własne
2. Realizacja projektów obejmujących działania aktywizacyjno – integracyjnych, w tym na rzecz osób bezdomnych	- liczba projektów, - liczba osób bezdomnych uczestniczących w projektach	MOPR KIS NGO	2021 - 2025	MOPR- środki własne, NGO – środki własne, EFS dotacje
3. Zwiększenie skali wychodzenia z bezdomności poprzez realizację programów opartych na reintegracji społecznej i zawodowej osób bezdomnych	- liczba programów - liczba mieszkań treningowych utworzonych w ramach programu - liczba osób objętych programem - liczba osób usamodzielnionych	UM MOPR	2021 - 2025	Budżet Miasta MOPR

Cel strategiczny III. Zapewnienie schronienia i innej pomocy oraz zmniejszenie negatywnych skutków funkcjonowania osób bezdomnych w miejscach wyłączonych z możliwości zamieszkania

Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania
1. Zapewnienie funkcjonowania miejsc stanowiących schronienie dla osób bezdomnych zaspokajających podstawowe potrzeby socjalno-bytowe,	- liczba schronisk - liczba miejsc w schroniskach - liczba osób korzystających ze schronisk	UM MOPR Caritas Diecezji Włocławskiej	2021 - 2025	Budżet Miasta Caritas Diecezji Włocławskiej EFS, dotacje

<p>w oparciu o obowiązujące standardy</p>	<p>- liczba ogrzewalni - liczba miejsc w ogrzewalniach - liczba osób korzystających z ogrzewalni</p>		<p>środki własne</p>
<p>2. Zwiększenie dostępu do działań osłonowych i wspierających poprzez zapewnienie instrumentów aktywizacyjnych i terapeutycznych realizowanych w różnych formach</p>	<p>- liczba osób bezdomnych realizujących kontrakt socjalny - liczba osób bezdomnych uczestniczących w terapii uzależnień - liczba osób bezdomnych korzystających z pomocy w formie gorącego posiłku - liczba osób bezdomnych objętych wsparciem w formie poradnictwa szkoleń, warsztatów</p>	<p>MOPR KIS PUP</p>	<p>2021 -2025</p> <p>MOPR – środki własne PUP NGO, EFS, dotacje środki własne</p>
<p>3. Prowadzenie monitoringu i likwidacja miejsc niezamieszkalnych, poprzez podejmowanie skutecznych interwencji we współpracy z Komendą Miejską Policji i Strażą Miejską</p>	<p>- liczba interwencji/działań, w tym w miejscach niezamieszkalnych - liczba osób bezdomnych przebywających w miejscach niezamieszkalnych, z którymi nawiązano kontakt - liczba zlikwidowanych miejsc niezamieszkalnych</p>	<p>MOPR Policja Straż Miejska</p>	<p>2021 - 2026</p> <p>MOPR – środki własne Straż Miejska – środki własne Komenda Miejska Policji – środki własne</p>

Priorytet V

Aktywizacja zawodowo-społeczna osób z niepełnosprawnościami

Cel strategiczny I. Promocja zatrudnienia oraz inicjowanie i wspieranie działań na rzecz zwiększenia zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami

Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania
1. Wsparcie i promocja podmiotów zatrudniających osoby z niepełnosprawnościami w celu zwiększenia liczby miejsc pracy dla ON i pozyskania nowych pracodawców	- liczba spotkań, konferencji, akcji promujących zatrudnienie ON - liczba spotkań, konferencji z pracodawcami - liczba utworzonych miejsc pracy dla ON	UM MOPR PUP NGO	2021 - 2025	Budżet Miasta PUP - środki własne Fundusz Pracy MOPR – środki PFRON
2. Podejmowanie działań z zakresu podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób z niepełnosprawnościami poprzez organizowanie staży, szkoleń i kursów, w tym realizowanych we współpracy z innymi podmiotami	- liczba staży, szkoleń i kursów - liczba ON, które nabyły nowe kompetencje lub zmieniły swoje kwalifikacje zawodowe	PUP MOPR NGO	2021 - 2026	PUP - środki własne, Fundusz Pracy, MOPR – środki PFRON NGO – środki własne, dotacje
3. Realizacja projektów i programów na rzecz nieaktywnych zawodowo osób z niepełnosprawnościami	- liczba projektów z zakresu aktywizacji ON - liczba uczestników projektów - liczba programów z zakresu aktywizacji ON	UM MOPR PUP WCOP i T NGO	2021 - 2026	Budżet Miasta, PUP - środki własne, Fundusz Pracy, MOPR – środki PFRON

		- liczba uczestników programów				NGO – środki własne, dotacje
Cel strategiczny II. Rozwój skoordynowanego systemu wsparcia i zapewnienie dostępu do usług społecznych osobom z niepełnosprawnościami						
Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania		
1. Realizacja i wspieranie różnych form działalności na rzecz wzrostu świadomości społecznej wobec problemów, potrzeb oraz uprawnień osób z niepełnosprawnościami	- liczba działań promocyjno – informacyjnych (audycji, wywiadów, publikacji prasowych) - liczba zorganizowanych imprez integracyjnych - liczba organizacji pozarządowych, którym udzielono wsparcia	UM MOPR NGO	2021 - 2026	Budżet Miasta, MOPR – środki PFRON NGO – środki własne, dotacje		
2. Wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami w dostępie do informacji, świadczonych usługach oraz tworzenie i wdrażanie działań na rzecz poprawy dostępności	- liczba spotkań, konferencji - liczba działań promocyjno – informacyjnych (audycji, wywiadów, publikacji prasowych) - liczba instytucji spełniających standardy dostępności	UM MOPR – Koordynator do spraw dostępności NGO	2021 - 2025	Budżet Miasta, MOPR – środki PFRON NGO – środki własne, dotacje		
Cel strategiczny III. Tworzenie warunków do pełnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w życiu społecznym						
Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania		
1. Propagowanie i wspieranie działalności na rzecz aktywizacji i integracji społecznej osób	- liczba zrealizowanych projektów - liczba organizacji pozarządowych, którym udzielono	UM MOPR NGO	2021 - 2025	Budżet Miasta MOPR – środki PFRON		

<p>z niepełnosprawnościami podejmowanych przez społeczność w środowisku lokalnym w zakresie m.in. sportu, kultury, rekreacji i turystyki</p>	<p>wsparcia - liczba uczestników ON</p>		<p>NGO – środki własne, dotacje Fundusz Solidarnościowy</p>
<p>2. Wdrażanie zintegrowanego wsparcia merytorycznego i finansowego w obszarze działań na rzecz poprawy warunków funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.</p>	<p>- liczba zlikwidowanych barier funkcjonalnych w miejscu zamieszkania ON - liczba zlikwidowanych barier transportowych i urbanistycznych na rzecz ON - liczba ON i ich opiekunów, którzy otrzymali dofinansowanie do turnusu rehabilitacyjnego, - liczba ON , który otrzymały dofinansowanie do zakupu przedmiotów ortopedycznych i sprzętu rehabilitacyjnego</p>	<p>UM MOPR</p>	<p>2021 - 2026 Budżet Miasta, MOPR – środki PFRON</p>

Priorytet VI			
Aktywizacja i integracja oraz poprawa warunków funkcjonowania osób starszych			
Cel strategiczny I. Wspieranie rozwoju aktywności i integracji społecznej seniorów			
Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji
<p>1. Realizacja przedsięwzięć mających na celu rozwój infrastruktury wsparcia</p>	<p>- liczba placówek wsparcia dziennego - liczba miejsc w placówkach</p>	<p>UM Włocławek</p>	<p>Źródło finansowania Budżet Miasta MOPR</p>

dziennego seniorów oraz podejmowanie działań i tworzenie warunków ułatwiających aktywność osób starszych w środowisku lokalnym	wsparcia dziennego - liczba osób w placówkach wsparcia dziennego	MOPR NGO KSW	Programy rządowe NGO, KSW Środki UE
2. Realizacja programów i projektów aktywizujących oraz integrujących seniorów poprzez organizację zajęć sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i rozwijanie integracji międzypokoleniowej, w tym poprzez zawieranie partnerstw	- liczba zrealizowanych programów; - liczba uczestników programów; - liczba zrealizowanych projektów - liczba uczestników projektów - liczba zawartych partnerstw	UM Włocławek MOPR NGO UTW	Budżet Miasta MOPR NGO - środki własne, dotacje UTW – środki własne dotacje
3. Zwiększenie dostępu do edukacji osób starszych poprzez rozszerzenie oferty Uniwersytetu Trzeciego Wieku, w tym dostępność oferty on-line	- liczba UTW - liczba słuchaczy UTW - liczba zrealizowanych projektów - liczba uczestników projektów - liczba zajęć on-line	UM Włocławek Uczelnie wyższe Inne jednostki oświatowe	Budżet Miasta; Uczelnie wyższe - środki własne, dotacje Inne jednostki oświatowe - środki własne, dotacje
4. Kontynuacja programu „Ogólnopolska karta Seniora – edycja Włocławek”	- liczba lokalnych firm honorujących „Ogólnopolską kartę Seniora – edycja Włocławek” - liczba wydanych Kart Seniora - liczba akcji informacyjnych	UM Włocławek	Budżet Miasta
5. Projekt pn. „Aktywność Włocławskich Seniorów” – kontynuacja	- liczba uczestników projektu - liczba zajęć	UM Włocławek	Budżet Miasta

Cel strategiczny II. Zwiększenie skali dostępności do usług społecznych umożliwiających osobom starszym funkcjonowanie w środowisku

Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania
1. Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych dla osób starszych, w tym poprzez wdrożenie i upowszechnienie nowoczesnych technologii	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających z usług opiekuńczych - liczba ośrodków wsparcia - liczba szkoleń, kursów w zakresie opieki nad osobami starszymi - liczba osób, które podniosły kwalifikacje w zakresie opieki nad osobami starszymi - liczba projektów - liczba uczestników projektów 	<p>UM Włocławek MOPR NGO</p>	2021-2025	<p>Budżet Miasta MOPR Środki UE NGO - środki własne, dotacje</p>
2. Promocja i rozwój środowiskowych form opieki nad osobami starszymi, w tym opieki wycieczkowej, pomocy sąsiedzkiej oraz wolontariatu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających ze wsparcia; - liczba osób świadczących środowiskowe formy opieki - liczba osób objętych wsparciem wolontariuszy - liczba wolontariuszy świadczących pomoc 	<p>UM MOPR NGO</p>	2021-2025	<p>Budżet Miasta MOPR – środki PFRON NGO - środki własne, dotacje</p>
3. Realizacja programów profilaktyki zdrowotnej dedykowanych seniorom.	<ul style="list-style-type: none"> - liczba programów profilaktyki zdrowotnej - liczba uczestników programów 	<p>UM</p>	2021-2025	<p>Budżet Miasta</p>
5. Rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej dla osób przewlekle chorych i osób w podeszłym wieku	<ul style="list-style-type: none"> - liczba domów pomocy społecznej; - liczba pensjonariuszy DPS - liczba miejsc w DPS 	<p>UM DPS</p>	2021-2025	<p>Budżet Miasta Środki UE</p>

Priorytet VII

Rozwój kapitału ludzkiego, w tym organizacji pozarządowych, wolontariatu i społeczności lokalnych

Cel strategiczny I. Współpraca instytucji samorządowych z NGO, nawiązywanie partnerstw lokalnych

Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania
1. Wsparcie w samoorganizacji, tworzeniu i rozwoju organizacji społecznych	- liczba szkoleń, warsztatów, spotkań - liczba nowoutworzonych organizacji pozarządowych	UM WCOP i W MOPR	2021 - 2025	Budżet Miasta
2. Wzmocnienie, rozwój dialogu i komunikacji społecznej z partnerami pozarządowymi i mieszkańcami	- liczba dokumentów objętych konsultacjami społecznymi - liczba zawartych partnerstw	UM MOPR	2021 - 2025	Działanie nie wymaga nakładów finansowych

Cel strategiczny II. Aktywizacja i integracja mieszkańców poprzez wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych opartych na zasadach pomocowości i partnerstwa

Działanie	Wskaźniki	Realizator	Termin realizacji	Źródło finansowania
1. Wspieranie w tworzeniu i rozwój podmiotów współpracujących na rzecz środowiska lokalnego, w tym animacja i aktywizacja społeczności lokalnych	- liczba projektów zgłoszonych przez mieszkańców w ramach budżetu obywatelskiego - liczba zrealizowanych projektów w ramach BO - liczba inicjatyw społecznych, w tym opartych na Modelu OSL	UM MOPR NGO	2021 - 2025	Budżet Miasta MOPR NGO, w tym 1% dotacje środki zewnętrzne

<p>2. Wspieranie inicjatyw społecznych podejmowanych przez organizacje pozarządowe oraz zwiększenie zakresu współpracy z NGO</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba NGO ubiegających się o dofinansowanie w ramach otwartych konkursów ofert, - liczba NGO, które otrzymały dofinansowanie w ramach otwartych konkursów ofert - kwota dofinansowania udzielonego w ramach otwartych konkursów ofert - liczba zadań powierzonych - liczba NGO, którym powierzono zadania do realizacji 	<p>UM MOPR</p>	<p>2021 - 2025</p>	<p>Budżet Miasta</p>
<p>Cel strategiczny III. Promocja i rozwój wolontariatu</p>				
<p>Działanie</p>				
<p>1. Wspieranie rozwoju i promocja wolontariatu</p>	<p>Wskaźniki</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba działań wspierających i promujących wolontariat - liczba klubów wolontariusza - liczba wolontariuszy 	<p>MOPR WCOP i W NGO</p>	<p>2021 - 2025</p>	<p>Źródło finansowania Budżet Miasta MOPR NGO, w tym 1% dotacje środki zewnętrzne</p>
<p>2. Realizacja programów i projektów uwzględniających działania wolontarystyczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zrealizowanych programów i projektów - liczba uczestników - liczba instytucji i organizacji pozarządowych korzystających ze wsparcia wolontariuszy 	<p>MOPR WCOP i W NGO</p>	<p>2021 - 2025</p>	<p>Budżet Miasta MOPR NGO</p>

5. Ramy finansowe

Podstawowe źródła finansowania działań wskazanych w ramach aktualizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Włocławek na lata 2021-2025” stanowią:

- środki finansowe z budżetu państwa;
- środki finansowe Gminy Miasto Włocławek;
- środki finansowe pozyskane z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej (UE), w szczególności: z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR);
- beneficjenci (udział własny);
- inne środki zaangażowane w partnerstwo publiczno-społeczne.

6. Monitoring, wdrażanie i ewaluacja.

Proces wdrażania jest wieloaspektowym przedsięwzięciem, które wymaga odpowiedniego przygotowania informacyjnego oraz stałej komunikacji z otoczeniem, opierającej się na pozyskiwaniu informacji zwrotnych o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze. Instrumentami wdrażania strategii będą programy aktywizacyjne, pomocowe i osłonowe skierowane do określonych grup odbiorców, a także jednostek pomocy społecznej i organizacji pozarządowych, które powinny rozwijać i uszczegóławiać cele szczegółowe strategii. Odnosi się to w szczególności do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, a które powinny wypływać z założeń przyjętych w strategii.

Podstawowe założenia:

- 1) Organem nadzorującym realizację Strategii będzie Gmina Miasto Włocławek;
- 2) Koordynatorem Strategii będzie Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku, którego Dyrektor powoła Zespół do Spraw Wdrażania, Monitoringu i Ewaluacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Włocławek na lata 2021-2025”. Zespół będzie dokonywał corocznego sprawozdania z realizacji poszczególnych celów z podziałem na działania i osiągnięte wskaźniki.

Obok wdrażania Strategii istotne znaczenie będzie miała ocena jej realizacji. Odgrywa ona istotną rolę, zwłaszcza w monitorowaniu realizacji założeń Strategii w zestawieniu ze spodziewanymi efektami poszczególnych działań. Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji

kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych, czy też narastanie poszczególnych kwestii społecznych.

Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytanie o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Zgodnie z art. 110 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej „ośrodek pomocy społecznej koordynuje realizację strategii”. Powołany przez Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie Zespół do Spraw Wdrażania, Monitoringu i Ewaluacji będzie dokonywał okresowej oceny realizacji zapisów Strategii, a Dyrektor MOPR przedłoży Radzie Miasta w formie sprawozdania co roku do dnia 30 czerwca.

7. Zakończenie

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Włocławek na lata 2021 – 2025 ma na celu poprawę jakości życia mieszkańców, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu określonych grup społecznych oraz stworzenie warunków zaspokajania potrzeb i realizacji własnych scenariuszy życiowych przez mieszkańców miasta. Według dokumentu Włocławek, jako miasto, ma być miejscem równych szans społecznych, w którym tworzone są sprzyjające warunki dla rozwoju samodzielności i aktywności jego mieszkańców.

Strategia została opracowana między innymi we współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie miasta, których zadania ujęte zostały w planowanych działaniach. Organizacje pozarządowe, w wielu przypadkach są bowiem partnerami w realizacji celów strategicznych zapisanych w dokumencie. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Miasta, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych wytycza główne kierunki działań strategicznych samorządu miasta w zakresie polityki społecznej. Stanowi dokument bazowy, w odniesieniu do którego powinny być konstruowane programy celowe i projekty, skierowane do konkretnych grup odbiorców. Strategia rozwiązywania problemów społecznych powinna

stanowić także narzędzie wykorzystane w procesie pozyskiwania środków finansowych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej z funduszy europejskich.

Autorzy opracowujący dokument, dziękują wszystkim osobom, które włączyły się w proces jego przygotowanie, mając jednocześnie nadzieję, że dokument spełnia oczekiwania mieszkańców miasta.

Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie
we Włocławku
Piotr Grudziński

Opracowanie:
Sekcja Strategii, Programów i Sprawozdawczości

Aneksy:

1. Wykaz skrótów użytych w strategii:

AA – Anonimowi Alkoholicy
AAI – indeks aktywnego starzenia się
art. – artykuł
DDA – dzieci dorosłych alkoholików
DPS – dom pomocy społecznej
Dz. U. – Dziennik Ustaw
EFS – Europejski Fundusz Społeczny
EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
ES – ekonomia społeczna
FAS – alkoholowy zespół płodowy
FASD - spektrum płodowych zaburzeń alkoholowych
FP – Fundusz Pracy
GUS – Główny Urząd Statystyczny
JST – jednostka samorządu terytorialnego
KIS – Klub Integracji Społecznej
KSW – Kujawska Szkoła Wyższa
LGD - Lokalna Grupa Działania
MOPR – Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
MOW – Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy
NEET - niepracujących i poza systemem edukacji
NGO – organizacje pozarządowe
NK – Niebieska Karta
OHP – Ochotnicze Hufce Pracy
ON – osoba niepełnosprawna
OWES – Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
PES – podmioty ekonomii społecznej
PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
pkt – punkt
placówki o-w – placówki opiekuńczo-wychowawcze
poz. – pozycja

POZ - Podstawowa Opieka Zdrowotna
późn. zm. – późniejsze zmiany
PUP – Powiatowy Urząd Pracy
RP – Rzeczpospolita Polska
SOW – Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie
sprawy o-w – sprawy opiekuńczo-wychowawcze
UE – Unia Europejska
UM – Urząd Miasta
ust. – ustęp
UTW – Uniwersytet Trzeciego Wieku
WRS – Włocławska Rada Seniorów
ZAZ – Zakład Aktywności Zawodowej
ZUS – Zakład Ubezpieczeń Społecznych

2. Spis wykresów

- Wykres 1. Ludność w miastach na prawach powiatu w woj. kujawsko-pomorskim
Wykres 2. Mieszkańcy Włocławka wg głównych grup wiekowych
Wykres 3. Mieszkańcy Włocławka w wieku 65 + w roku 2019
Wykres 4. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2020 r.
Wykres 5. Rodziny z dziećmi objęte pomocą społeczną w 2020 r.
Wykres 6. Rodziny emerytów i rencistów korzystających z pomocy społecznej w 2020 r.
Wykres 7. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej
Wykres 8 . Liczba i procentowy udział osób długotrwale bezrobotnych w latach 2018-2020
Wykres 9. Bezrobocie wg płci
Wykres 10. Liczba osób bezdomnych, którym udzielono pomocy w latach 2018 – 2020
Wykres 11. Niebieskie Karty w latach 2016 – 2020

3. Spis tabel

- Tabela 1. Ludność głównych miast regionu kujawsko – pomorskiego
- Tabela 2. Mieszkańcy Włocławka wg głównych grup wiekowych
- Tabela 3. Mieszkańcy Włocławka w wieku 65 +
- Tabela 4. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną
- Tabela 5. Typy rodzin objętych pomocą społeczną
- Tabela 6 Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej
- Tabela 7. Stopa bezrobocia na wybranych obszarach w latach 2018-2020
- Tabela 8. Liczba i procentowy udział osób długotrwale bezrobotnych w latach 2018-2020
- Tabela 9. Wsparcie finansowe ze środków PFRON w ramach rehabilitacji społecznej
- Tabela 10. Rodziny z problemem alkoholowym w latach 2013 – 2020
- Tabela 11. Kategorie problemów uczestników Klubu Integracji Społecznej w latach 2018 – 2020
- Tabela 12. Oferta programowa realizowana w Klubie Integracji Społecznej skierowana do mieszkańców Miasta Włocławek z problemem alkoholowym w latach 2018 – 2020
- Tabela 13. Liczba mieszkańców miasta Włocławek w wieku poprodukcyjnym w 2019 roku
- Tabela 14. Niebieskie Karty wg instytucji wszczynającej procedurę
- Tabela 15. Rodziny objęte poradnictwem specjalistycznym
- Tabela 16. Liczba osób objętych wsparciem Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w roku 2020
- Tabela 17. Udzielone poradnictwo specjalistyczne w systemie całodobowym
- Tabela 18. Udzielone poradnictwo specjalistyczne w systemie ambulatoryjnym
- Tabela 19. Udzielone poradnictwo specjalistyczne w Specjalistycznym Ośrodku
- Tabela 20. Rodzinna piecza zastępcza w latach 2018 – 2020
- Tabela 21. Rodzinna piecza zastępcza – wysokość świadczeń w latach 2018 – 2020
- Tabela 22. Pomoc na kontynuowanie nauki w latach 2018 – 2020
- Tabela 23. Pomoc na usamodzielnienie w latach 2018 – 2020
- Tabela 24. Pomoc na zagospodarowanie w latach 2018 – 2020
- Tabela 25. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2018 – 2020

FORMULARZ KONSULTACJI

dotyczący .....

1. Informacja o zgłaszającym wnioski i uwagi do przedmiotu konsultacji

Imię i Nazwisko	
Nazwa organizacji	
Adres korespondencyjny	
E-mail	
Telefon	
Faks	

Proszę wypełnić w miarę możliwości wszystkie pola w powyższej tabeli.

2. Zgłaszane wnioski i uwagi do przedmiotu konsultacji

Lp.	Nr str. dokumentu	Określenie części tekstu, do której odnosi się propozycja zmiany nazwa rozdział/podrozdział/ cel/działanie	Proponowane zmiany (treść)	Uzasadnienie	
1					
2					
...					

3. Inne wnioski i uwagi

Uwaga:

Wypełnione formularze należy przesłać w nieprzekraczalnym terminie do dnia .....
(liczy się data wpływu/stempla pocztowego) osobiście, pocztą, faksem, mailem na adres:

.....

ul. ....

87-800 Włocławek

Fax. ...., e-mail: .....

